

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK ANABİLİM DALI

İSLAMCI DÜŞÜNCE VE YAYINCILIK
FAALİYETLERİ: MİLLİ TÜRK TALEBE BİRLİĞİ ÖRNEĞİ

İbrahim ÇİÇEKÇİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Prof. Dr. Bünyamin AYHAN

Konya, 2019



T. C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü



Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin

Adı Soyadı : İbrahim ÇİÇEKÇİ

Numarası : 154222001010

Anabilim Dalı : Gazetecilik

Bilim Dalı : Gazetecilik

Tez Konusu : İSLAMCI DÜŞÜNCE VE YAYINCILIK FAALİYETLERİ: MİLLİ
TÜRK TALEBE BİRLİĞİ ÖRNEĞİ

Bu Yüksek Lisans Tezi'nin sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, Tezin içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

İbrahim ÇİÇEKÇİ
Öğrencinin imzası
(İmza)



T. C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü



Tez Kabul Formu

Öğrencinin

Adı Soyadı : İbrahim ÇİÇEKÇİ

Numarası : 154222001010

Anabilim Dalı : Gazetecilik

Bilim Dalı : Gazetecilik

Tez Konusu : İslamcı Düşünce ve Yayıncılık Faaliyetleri: Milli Türk Talebe Birliği
Örneği

Ünvanı, Adı Soyadı

Danışman ve Üyeler

İmza

Prof. Dr. Zeynep Arıkan

Doç. Dr. Selahattin Akar

Dr. Öğr. Üyesi Selin Düğşen

Prof. Dr. Zeynep Arıkan

Doç. Dr. Selahattin Akar

ÖNSÖZ

Bu çalışmada, Osmanlı Devleti'nde İslamcılık fikriyatının doğuşu, Cumhuriyet dönemindeki İslamcılık hareketleri, siyasi ve ideolojik oluşumlar ele alınmaktadır. Cemaledin Afgani ile başlayan İslamcılık dönemin ideolojik hareketi olarak toplumsal ve siyasal alanda kendine yer bulmuştur. İslamcılık aynı zamanda dönemin devlet ideolojik unsuru olarak Osmanlı'da aktif bir dönem yaşamıştır. Diğer taraftan her siyasi düşüncede olduğu gibi İslamcılığı savunan, tartışan basın organları bulunmaktadır. İslamcılık temelinde yayın yapan İslamcı dergi ve gazetelerden Osmanlı Dönemi ciddi bir okur talebi ile karşılaşmış dönemin siyasi tartışmalarına yön veren metinler üretmişlerdir. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e evrilen süreçte İslamcılık başlangıçta kabul ve makbul bir ideoloji olmuş daha sonra inkılaplar ve ideolojik perspektif değişimi ile öteki konumuna gelmiştir. Tek Parti dönemi ortada gözükmeyen İslami söylem Demokrat Parti ile tekrar gündeme gelmiştir. Dini alanda getirilen serbestlik sadece düşünce ve fikir bağlamında değil örgütlenme anlamında da oluşumlara olanak sağlamıştır. Daha sonraki süreçlerde de bu durum devam etmiştir.

Çalışmanın odaklandığı Mİlî Türk Talebi Birliği (MTTB) Osmanlıdan cumhuriyete aktarılan bir kuruluştur. Atatürk'ün de desteklediği ve daha sonraki süreçlerde modernleştirici bir unsur olarak görülen kuruluş siyasi düşünce olarak el değiştirmiş ve siyasi söylem olarak İslami bir kimliğe bürünmüştür. Doğal olarak bu kuruluşun siyasi söylemlerini ifade edeceği yayın organlarına ihtiyaç duyulmuştur. Bu bağlamda MTTB iki farklı yayın organı ile bunu yapmaya çalışmıştır. Mİlî Gençlik ve Çatı Dergileri hem dönemin siyasi atmosferi hem de hedef kitle için yayınları ile siyasi İslamcılık olgusunu yaşatmaya çalışmışlardır. Dergiler MTTB kurumsal yapısı içerisinde önemli faaliyetlerde bulunmuştur. Çalışma MTTB'nin İslamcı dönemini ele almış diğer dönemleri kapsam dışı tutulmuştur. Bu açıdan incelenen dergiler içerik ve söylem olarak İslami bir çizgide yayın yapmış ve bunu önermişlerdir. Dikkat çekici nokta ise siyasal İslamcılığın kültürel bir süreçle okunması ve buna göre yayıncılık faaliyetlerini yapmasıdır.

İbrahim ÇİÇEKÇİ



T. C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü



Öğrencinin

Adı Soyadı :İbrahim ÇİÇEKÇİ

Numarası :154222001010

Anabilim Dalı :Gazetecilik

Bilim Dalı :Gazetecilik

Tez Konusu: : İslamcı Düşünce ve Yayıncılık Faaliyetleri: Mİlli Türk Talebe Birliği
Örneği

ÖZET

İslamcılık; 19 ve 20. yüzyılda, inanç, ibadet, ahlak, felsefe, siyaset, hukuk, eğitim gibi konularda bir bütün olarak ele alarak yeniden hayata hakim kılmak ve akılcı bir yöntemle Müslümanları, İslam dünyasını batı sömürsünden, İslam düzenine karşı duran yöneticilerden, esaretten, taklitten, hurafelerden kurtarmak; medenileştirmek, birleştirmek ve kalkındırmak amacıyla ortaya çıkmıştır. İslamcılık bu amaçlar uğruna yapılan aktivist, modernist ve eklektik yönleri baskın siyasi, fikri ve ilmi çalışmaların, arayışların teklif ve çözümlerin bütününe ihtiva eden bir hareket olarak tanımlanabilir. İslamcılık fikriyatının yayılmasında basın önemli rol üstlenmiştir. İslamcılık fikriyatını geliştiren isimler o dönem ilk İslamcı basın yayın organlarını da çıkartan isimler olmuştur. İslamcılık fikriyatının duyulmaya başladığı zamanlarda ilk ortaya çıkan basın yayın organı, Urvetül Vuska adlı dergidir. İslamcılık akımının kurucusu olarak kabul edilen Cemaleddin Afgani ve öğrencisi Muhammed Abduh tarafından 1884 senesinde Fransa'nın başkenti Paris'te yayın hayatına başlayan dergi, İslamcı basının temellerini atmıştır. Osmanlı'da ilk İslamcı yayın Mehmet Akif Ersoy ve arkadaşları Sebilürreşad ismiyle çıkmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nde ise Eşref Edip, Necip Fazıl gibi isimler İslamcı yayınlar üzerine çalışmalar yapmıştır. Cumhuriyet tarihinin İslamcı akımlarının önemli figürlerinden bir tanesi de Mİlli Türk Talebe Birliği olmuştur. Mİlli Türk Talebe Birliği İslamcı evrelerindeki faaliyetlerini duyurmak adına bünyesinde bulundurduğu Mİlli Gençlik ve Çatı dergilerini İslamcı bir basın organı olarak kullanmıştır.

Bu çalışmada da İslamcı düşüncenin yer aldığı yayıncılık faaliyetleri ele alınmıştır. İslamcı ilk yayınlar tezin ilk bölümünde tarihsel süreciyle birlikte verilmiştir. Yayınları çıkartan isimler, yazar kadroları, yayın tarihleri, bağlı olduğu cemaatler olmak üzere tüm ayrıntılar yer almaktadır. Özel olarak ise İslamcı çizgiye geçtiği dönemdeki süreçte Mİlli Türk Talebe Birliği ve yayınları incelenmiştir. Çalışma literatür taraması ve içerik analizi ile gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda Mİlli Gençlik ve Çatı dergileri incelenmiştir. Çalışmanın bulgularına göre Mİlli Gençlik Dergisi, İslam nizamı, İslamcı ideoloji ve batı karşıtlığı üzerine kurulu içerikle yayın yaparken, Çatı Dergisi, muhafazakar ve İslamcı yazarların kültürel ve tarihi makalelerine ağırlık vermiştir. Çatı dergisi ayrıca spor haberlerine de önem veren bir yayın organı olarak göze çarpmaktadır.



T. C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü



Öğrencinin

Adı Soyadı :İbrahim ÇİÇEKÇİ

Numarası :154222001010

Anabilim Dalı :Gazetecilik

Bilim Dalı :Gazetecilik

Tezin İngilizce Adı : Islamic Thought and Publishing Activities: National Turkish Student Union sample

SUMMARY

Islamism; In the 19th and 20th centuries, to re-dominate life by taking matters as faith, worship, morality, philosophy, politics, law, education as a whole and to rationalize Muslims, the Islamic world from the rulers, captivity, imitation of Western exploitation. save from superstitions; The activist, modernist and eclectic aspects of civilization, unification and development can be defined as a movement that includes all of the dominant political, intellectual and scientific studies, searches and proposals. The press played an important role in spreading the idea of Islamism. The names who developed the idea of Islamism were the first to publish the first Islamic press. When the idea of Islamism began to be heard, the first press was the journal Urvetül Vuska. Cemaleddin Afghani, who was accepted as the founder of the Islamist movement and his student Muhammed Abduh, started to publish in Paris in 1884 in the capital of France and laid the foundations of the Islamist press. The first Islamic publication in the Ottoman Empire was published under the name of Mehmet Akif Ersoy and his friends, Sebülürreshad. The Republic of Turkey Esref Edip has worked on publications such as Necip Fazil Islamic names. One of the important figures of the Islamist movements in the history of the Republic was the National Turkish Student Union. The National Turkish Students' Union has used the National Youth and Roof magazines as an Islamist press in order to announce its activities in the Islamist stages.

In this study, publishing activities in which Islamist thought took place were discussed. The first Islamist publications are given in the first part of the thesis along with the historical process. Names, author cadres, dates of publication, congregations to which publications are published are in full details. In particular, during the period of transition to the Islamist line, the National Turkish Students Union and its publications were examined. The study was conducted with literature review and content analysis. In this context, National Youth and Roof magazines were examined. According to the findings of the study, the National Youth Magazine publishes content based on Islamic order, Islamist ideology and anti-Westernism. Çatı magazine also stands out as a publication that gives importance to sports news.

İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etik Sayfası.....	i
Tez Kabul Formu	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET	iv
SUMMARY.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar	ix
KISALTMALAR.....	x
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	4
1.1. İSLAMCILIK.....	4
1.1.1. Türkiye’de İslamcılık	5
1.1.1.2. Osmanlı Dönemi İslamcılık	5
1.1.1.2. Cumhuriyet Dönemi İslamcılık.....	17
1.2. İSLAMCI BASIN.....	24
1.2.1. Osmanlı dönemi İslamcı basın	24
1.2.1.1. Urvetül Vuska	24
1.2.1.2. El Menar.....	25
1.2.1.3. Beyanu’l Hak	27
1.2.1.4. Sırat-ı Mustakim	27
1.2.1.5. Sebilürreşad.....	28
1.2.1.6. Volkan.....	30
1.2.2. Cumhuriyet dönemi İslamcı basın	31
1.2.2.1. Sebilürreşad.....	32
1.2.2.2. Büyük Doğu:	33
1.2.2.3. Hareket.....	37
1.2.2.4. Diriliş	39
1.2.2.5. Yeni İstiklal.....	41
1.2.2. 6. Hilal Dergisi.....	44
İKİNCİ BÖLÜM	46
MİLLİ TÜRK TALEBE BİRLİĞİ.....	46

2.1. MİLLİ TÜRK TALEBE BİRLİĞİ’NİN KURULUŞU	46
2.1.1.MTTB’nin Evreleri	47
2.1.1.1. Birinci Evre (1916-1936).....	47
2.1.1.2. İkinci Evre (1946-1960)	48
2.1.1.3. Üçüncü Evre (1960-1965)	48
2.1.1.4. Son Evre(1965-1980)	49
2.2. MTTB’NİN İSLAMCI DÖNEMLERİ.....	49
2.2.2.1. Rasim Cinisli Dönemi (16 Mart 1965- 11 Mart 1967).....	49
2.2.2.2. İsmail Kahraman Dönemi (11 Mart 1967- 19 Ağustos 1969).....	50
2.2.2.3. Burhanettin Kayhan Dönemi (12 Ağustos 1969-25 Mart 1971)	51
2.2.2.4. Ömer Öztürk Dönemi (26 Mart 1971-27 Mayıs 1973)	52
2.2.2.5. Raşit Ürper Dönemi (27 Mayıs 1973-7 Temmuz 1974).....	53
2.2.2.6. Abid Özmen Dönemi (7 Temmuz 1974 -3 Ağustos 1975)	54
2.2.2.7. Rüştü Ecevit Dönemi (3 Ağustos 1975-16 Ekim 1976).....	54
2.2.2.8. Cemalettin Tayla Dönemi (18 Ekim 1976-4 Aralık 1977).....	55
2.2.2.9. Kasım Yapıcı Dönemi (4 Aralık 1977 - 28 Temmuz 1979).....	55
2.2.4.10. Haşmet Oğuzalp Dönemi (28 Temmuz 1979 – 30 Ağustos 1980).....	56
2.2.2.11. Vehbi Ecevit Dönemi (30 Ağustos 1980- 12 Eylül 1980).....	56
2.2.2.12. MTTB’nin Kapatılışı	57
2.3. MTTB BİRİMLERİ.....	57
2.3.3.1.MTTB Basın Birimi.....	57
2.3.3.2.Eğitim Birimi	59
2.3.3.3.Kültür Birimi.....	59
2.3.3.4. Jimnastik Birimi	59
2.3.3.5. Sosyal İlimler Birimi	60
2.3.3.6. Dış İlişkiler Birimi.....	61
2.3.3.7. Teşkilat Birimi.....	61
2.3.3.8. Tesisler Birimi	62
2.3.3.9. Tevziat Birimi.....	62
2.3.3.10. Talebe Birimi	62
2.3.3.11. Fotoğraf ve Fotoğrafçılık Birimi	63
2.3.3.12. Orta Öğretim Birimi	63
3. BÖLÜM.....	64

METODOLOJİ	64
3.1.1 Araştırmanın konusu.....	64
3.1.2. Araştırmanın Amacı	64
3. 1.3. Araştırmanın Önemi	64
3.1. 4. Araştırmadaki Sınırlılıklar.....	64
3.1.5. Tanımlar.....	65
3.1.6.Araştırmanın Yöntemi	65
3.1.7. Evren ve Örneklem.....	65
3.1.8. Kodlama Jetveli'nde	66
3.2. MTTB'NİN YAYINCILIK FAALİYETLERİ	66
3.2.1. Milli Gençlik Dergisi.....	66
3.2.1.1. Biçimsel Özellikleri	67
3.2.1.1.1. Künye	67
3.2.1.1.2 Sayfa özellikleri	67
3.2.1.1.3. Basım Yeri	67
3.2.1.1.4. Satış Yerleri	67
3.2.1.1.5. Satış Fiyatı	67
3.2.1.2. Reklam ve Görseller	68
3.2.1.3. Milli Gençlik Dergisi İçeriği	68
3.2.1.3.1.Milli Gençlik Dergisi'nde Öne çıkan yazılar	71
3.2.2. Çatı Dergisi.....	74
3.2.2.1. Biçimsel Özellikler	74
3.7.2.1.1. Künye.....	74
3.7.2.1.2. Sayfa Özellikleri	74
3.2.2.1.3. Basım Yeri	74
3.2.2.1.4.Satış Yerleri	74
3.2.2.1.5.Fiyatı	75
3.2.2.2.İçerik	75
3.2.2.2.1. Öne Çıkan Yazılar.....	77
Ali Cengiz tarafından “Meselemiz Müslüman Gençliğin Yetiştirilmesi” başlığıyla yayınlanan makale şu şekildedir:	79
3.2.2.3. Reklam ve Görseller	80
SONUÇ	81
KAYNAKÇA	81

EKLER.....	90
-------------------	-----------

TABLolar

Tablo 1: Mİlİ Gençlik Dergisi’nde kullanılan görseller	68
Tablo 2: Mİlİ Gençlik Dergi’sindeki konuların içeriğine göre sayısal dağılımı	69
Tablo 3: Mİlİ Gençlik Dergi’sinde yer alan dini içerikteki yazıların konu içeriklerine göre sayısal dağılımı.....	70
Tablo 4: Mİlİ Gençlik Dergi’sinde yer alan Kültürel yazıların konu içeriklerine göre sayısal dağılımı.....	70
Tablo 5: Mİlİ Gençlik Dergi’sinde yer alan etkinlikle alakalı yazılarının konu içeriklerine göre sayısal dağılımı.....	71
Tablo 6: Mİlİ Gençlik Dergisi’nde ne çıkan yazılar, yazarı, yayın tarihi ve sayfası.....	71
Tablo 7: atı Dergisi’ndeki içerik konularının sayısal dağılımı:	75
Tablo 8: atı Dergisi’ndeki dini konuların sayısal dağılımı:	76
Tablo 9: Kültürel yazıların içerisinde konulara ayrılması:	76
Tablo 10: Etkinlik yazılarının içerisinde konulara ayrılması:	77
Tablo 11: ne çıkan yazılar, yazarı, yayın tarihi ve sayfası	77
Tablo 12 : atı Dergisi’nde kullanılan görseller	80

KISALTMALAR

CHP: Cumhuriyet Halk Partisi

DP: Demokrat Parti

MTTB: Mlli Türk Talebe Birliği

MNP: Mlli Nizam Partisi

MSP: Mlli Selamet Partisi

RP: Refah Partisi



GİRİŞ

Genel olarak İslamcılık, İslam'ın şahsi hayat dışında sosyal ve politik alanlarda da yol gösterici kılınmasını hedefleyen 'politik-ideolojik hareketler' olarak tanımlanabilir. Osmanlı'da, 2. Abdülhamid döneminde 'İttihad-ı İslam' ismiyle kurtuluş ideolojisi olarak topluma alternatif olarak sunulmuştur. Osmanlı'da İslamcılığın ortaya çıkışında Cemaleddin Afgani'nin düşüncelerinin büyük katkısı olmuştur.

İslamcılık, 2. Meşrutiyet'in ilanıyla birlikte sonra etkili bir ideolojik oluşum özelliğine bürünmüş ve siyaset, kültür, din alanlarında önemli düşünceler çıkarmıştır. Cumhuriyet'in ilk döneminde İslamcılık düşünce olarak da eylem olarak da kaybolmuştur. Türkçülük, Milliyetçilik ve Batılılaşma gibi akımlar, İslamcılık düşüncesinin çok daha ötesine geçmiştir. Demokrat Parti iktidarında İslamcılar yeniden harekete geçmek adına bazı faaliyetlere başlamışlardır. Ezanın Türkçe'den tekrar aslına çevrilmesi, İmam Hatip okullarının açılması, Yüksek İslam Enstitüleri'nin açılması, Kur'an kursları açılması İslamcılara ümit vermiştir. Lakin 1960 askeri darbesi İslami alandaki faaliyetler sekteye uğramıştır. Yinede 1960 sonrası politikalar Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki kadar sert olmamıştır. 1980 öncesi ise İslamcılık yeniden bir hareket haline dönüşmüş ve radikal olarak tanımlanabilecek oluşumlar ortaya çıkmıştır.

Seyyid Kutup, Mevdudi, Muhammed Kutup, Hasan El Benna gibi isimlerin İslam'la ilgili siyasi yayınları Türkçeye çevrilmiş ve etkisi hızla yayılmıştı. İslamcılar artık STK'lar altında devletin yönetiminde İslam alt yapısı olması gerektiğini vurgulamaya başlamış ve siyasal İslam olarak adlandırılabilir hareketler demokrasi içerisinde kendine yer aramaya başlamıştı. Gerek Cumhuriyet öncesi gerek sonrasında İslamcı düşüncenin yaygınlaşmasında ise en büyük rolü yine yayınlar aldı. Hemen hemen her İslamcı oluşumun kendine ait bir yayını vardı. İslamcılık ideolojisinin ortaya çıktığı zamanlarda bu düşüncüyü verildiği ilk yayın organı, Urvetül Vuska adlı dergidir. Cemaleddin Afgani ile Muhammed Abduh tarafından Paris'te yayın hayatına başlayan Urvetül Vuska, Mısır'da çıkan El Menar,

İstanbul’da çıkan Beyanül Hak takip etmiştir. Bunlara benzer çalışmalar Cumhuriyet öncesi İslamcı dergiler olarak karşımıza çıkmıştır. Cumhuriyet sonrasında ise Sebilürreşad ve Büyük Doğu Cumhuriyet döneminde ilk İslamcı yayınlar olmuştur. Sonraki süreçte ise yayınlar cemaatler tarafından çıkarılmaya başlamıştır. Özellikle 1980 öncesi çok sayıda dergi ve gazete cemaat ve oluşumların yayın organı olarak karşımıza çıkmaktadır.

1980 öncesi çıkan önemli İslamcı yayınlardan biri de Mİlî Türk Talebe Birliğı’nin yayın organlarıdır. İlk zamanlarda bir gençlik hareketi olarak ortaya çıkan MTTB’de 1916 yılında kurulmuştur. Çeşitli evrelerden geçek 1965 yılından itibaren İslamcı çizgiye doğru evrilmiştir. 1965’teki dönüşüm sonrasında İslami söylemde olan şairler, aktif bir şekilde MTTB faaliyetlerine katkı sunmaya başlamıştır. O dönemde İslami söylemdeki şairler muhafazakar kitle için önem taşımaktadır. O dönemde muhafazakarlar, Necip Fazıl Kısakürek gibi isimleri Türkiye’deki muhafazakar kitle için model ve yol gösterici olarak görmüştür. Necip Fazıl Kısakürek, Mİlî Türk Talebe Birliğı’nin gruplaşması ve kurumsallaşmasına katkı sağlamıştır. Necip Fazıl Kısakürek, ülkenin her köşesinde MTTB’nin üniversite ve orta öğretim teşkilatlarında konferanslara konuşmacı olarak katılmıştır. O dönemlerde bu konferanslar önemli etki oluşturmıştır. Necip Fazıl, MTTB üzerinden İslamcı düşüncenin yayılmasında önemli rol üstlenmiştir. MTTB’nin bütün organizasyonlarında da Necip Fazıl’ın izlerini görmek mümkündür.

Necip Fazıl’ın da etkili olduğı MTTB’nin İslamcı evrelerinde kurumun genel başkanları sırasıyla; Rasim Cinisli, İsmail Kahraman, Burhanettin Kayhan, Ömer Öztürk, Raşit Ürper, Abit Özmen, Rüştü Ecevit, Cemalettin Tayla, Kasım Yapıcı, Haşmet Oğuzalp olmuştur. Bahsi geçen genel başkanlar o dönem İslamcı gençliğe öncülük etmiş, eylemler, gösteriler, mitinglerde etkili rol üstlenmişlerdir. O dönemdeki önemli bir İslamcı kuruluş olan Mİlî Türk Talebe Birliğı 12 Eylül 1980 askeri darbesi sonrasında kapatılmıştır. Dönemin siyasi şartları karşısında hiçbir faaliyet yapamayan MTTB’nin yöneticileri 1990’lı yılların başında Birlik Vakfı’nı kurmuştur.

Mİlli Türk Talebe Birliği'nin en önemli unsurlarından bir tanesi de yayın organlarıdır. Faaliyetlerin duyurulduğu, edebi, İslami, kültürel ve spor alanında haber ve makalelerin yer aldığı iki adet yayın organı bulunan MTTB bu organlar aracılığı ile mensuplarına önemli mesajlar vermiştir. Mİlli Gençlik ve Çatı Dergileri Mİlli Türk Talebe Birliği'nin taraftarlarını sürükleyici ve ideolojisini geniş kitlelere ulaştırıcı görevler üstlenmiştir. Çalışmada aynı zamanda MTTB'nin en etkili iki yayın organı Mİlli Gençlik Dergileri incelenmiştir. Dergilerin hazırlanışları, kağıt kaliteleri, dağıtım ağı, yazar kadroları, künyeleri, basım yerleri, ücreti gibi tüm ayrıntılar çalışmada yer almaktadır.



BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE İSLAMCILIK VE İSLAMCI BASIN

1.1. İSLAMCILIK

İslamcılığın kökeninin, 13. yüzyılda yaşayan İbn-i Teymiyye'ye kadar dayandığını genel olarak birçok İslamcı yazar tarafından ortaya atılmıştır (Çağlayan, 2011: 67). Müslüman topluluklarında karışıklıkların giderek arttığı bir döneme denk gelen 1263 yılında Harran'da dünyaya gelen İbn-i Teymiyye, Moğol istilalarını onlara karşı savaşıyor yaşamış, İslam Alemindeki Müslüman liderlerin yanlış yönetimlerinin bizatihi içinde bulunmuş bir İslam düşündürüdür. İbn-i Teymiyye, Moğol Ordularının Abbasi Devleti'ni yıktığı, Müslüman nüfusun iktidarın otoritesinden muaf kaldığı, dönemin uluslararası ilim ve bilim merkezi Bağdat gibi bir şehir başta olmak üzere pek çok önemli merkezin yıkıldığı, kütüphanelerin yerle bir edildiği, Haçlı saldırılarının devam ettiği uygunsuz oluşumların iç kargaşaya teşvik ettiği ve İslam dünyası içinde birçok tartışma ve temayülün alevlendiği, fitnenin had safhada olduğu, birçok sapık mezhep ve cemaat çeşitlerinin sayıda zirveye ulaştığı, dini ve siyasi her oluşumun kendi görüşlerinin üstün gelmesi için karışık görüşlere izin verilmediği, tasavvufa birçok yabancı felsefi ve batıl inançların karıştığı ve hurafelerin çoğaldığı bir dönemde yaşamıştır (Akbaş, 2015: 8).

İbn-i Teymiyye'nin fikirlerinden çok fazla yararlanan İslam düşüncüsü olmuştur. Kitapları çevrilmiş ve günümüze ulaştırılmıştır. Çeviriler aracılığı ile bu fikirler günümüze ulaştırılmıştır (Aydın, 1993: 26).

İsmail Kara İslamcılığı şu şekilde tarif etmiştir: 19 ve 20. yüz yılda, İslam dinin genel şekilde dünyaya hakim kılmak ve akılcı bir yöntemle İslam dünyası mensuplarının her türlü sömürü ve zulüm düzeninden, baskılardan arındırmak için ilme dayalı çözümler üreten bir hareketin adıdır (Kara, 2014: 17). Tanımlar ve tarihsel sürece bakıldığında genel olarak yazarlar Cemaleddin Afgani'yi, dünyada yenilikçi İslamcılığın fikir babası ve öncüsü olarak kabul etmektedir (Çağlayan, 2011: 84).

İslamcılık, Osmanlı İmparatorluğu toprakları içerisinde 1800’lü yıllarda ilk kez duyulmaya başlanan ve giderek yaygınlaşan dini-siyasi bir düşüncedir. İslamcı düşünce yahut kısaca İslamcılık, İslam dininin gereği olan düşünce, siyaset, ahlak, inanç, hukuk ve idare açısından yaşama hakim kılmak, Müslümanlar arasında gerekli olan birlik ve dayanışmayı kurarak diğer İslam devletlerini, Batı’nın sürekli önümüze sürdüğü geri kalmışlıktan kurtarmak hedefine dayalı kabul görmüş bir çözüm arayışı olarak 1850’li yılı itibariyle Osmanlı’nın ünlü fikir adamları tarafından gündeme gelmeye ve konuşulmaya başlanmıştır (Türköne, 2011: 60).

1.1.1. Türkiye’de İslamcılık

Türkiye’de İslamcılık, sosyo-ekonomik siyasal ve kültürel ve dinsel açıdan farklı şekilde ele alınabilir. Fakat tarihsel olarak ele almak öne çıkmaktadır. Bu alanda Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti deneyimi farklı nicelik ve nitelik taşımaktadır. Olgunun yapısal ve işlevsel özellikleri, çıktıları ve sınırlılıkları açısından dönemsel özellikleri incelemek açısından öne çıkmaktadır. Bu bağlamda Türkiye’de İslamcılık hareketi iki dönem halinde incelenebilir. İlk dönem 19. ve 20. yüzyılın başlarını kapayan Osmanlı Devleti dönemi İslamcı fikir hareketleri, ikinci dönem Cumhuriyet sonrası dönemdir.

1.1.1.2. Osmanlı Dönemi İslamcılık

İslamcılık düşüncesi Osmanlı’nın son dönemlerinde kötü gidişata müdahil olma maksatlı başlamıştır. 1839’da Tanzimat Fermanı’ndan sonra Osmanlı İmparatorluğu’nu güçlü tutabilmek için politik ve ekonomik yönüyle Osmanlı aydınlarının kendi içerisinde Osmanlıcılık, İslamcılık ve Medeniyetçilik gibi bu ideolojik akımlar yaygınlık kazanmaya başlamıştır. İslamcılık fikri, 2. Meşrutiyet’in düşünce yapısına hakim siyasal ve ideolojik akımların en güçlü hareketiydi. İslamcılığın ortaya çıkışı ve yayılmasında Cemaleddin Afgani isminin ve ortaya attığı fikirlerin büyük payı olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu’ndaki İslamcılık hareketi; ‘bir kalkınma ve kurtuluş ideolojisi’ olarak Osmanlıcılık hareketinin devamı, Mîlîyetçilik ve bir diğeri de Türkçülük hareketinin öncesi şeklinde tanımlanmıştır (Kara, 2014: 27).

İslamcılığın en büyük topluluk ismi o dönemde İttihad-ı İslam(Panislamizm-İslamcılık) Abdülaziz'in son dönemlerinde dile getirilmeye başlanmıştır. İslamcılık politika ve siyasi görüş olarak ise 2. Abdülhamit döneminde benimsendi ve adını duyurmaya başladı. O dönemde padişah ve sultan sıfatlarının tabiri yerine daha bütünleştirici bir anlama sahip olan 'Halife' sıfatına ağırlık verildi. Hilafet makamının İslam dünyasındaki itibarı ve tahkimi üzerinde özellikle duruldu, dini öğreti oranı artırıldı. İslam dünyasında söz sahibi ve önemli İslam düşünürleri ve İslami toplulukların liderleri kontrol altına alındı. Afgani gibi isimlerde bu amaçla İstanbul'a getirildi (Akbaş, 2015: 7).

İsmail Kara'nın İslamcı Düşünce isimli eserinde bahsettiği adlar, artık eski günlerini arayan Osmanlı Devleti'nden yeni bir rejim olan Cumhuriyet'e geçiş sürecinde İslamcılığın mihmandarlığını yapmış önemli karakterlerdir. Bahsedilen fikir ve düşünce adamları o dönem yalnız yazılar yazmakla kalmayıp entelektüel münakaşalar girmemiş, düşünceleri uğruna bedel ödemeyi göze almış isimlerdir. Bu önemli İslamcı isimlerden bazıları; Babanzade Ahmet Naim Efendi, Said Halim Paşa, İstiklal Şairimiz Mehmet Akif Ersoy, Meşhur Filibeli Ahmet Hilmi, Şeyhülislam Musa Kazım Efendi, İskilipli Atıf ve Kur'a-ı Kerim'i Türkçe'ye çeviren Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır'dır. Bu kişiler İslami konularda uzman olarak kabul edilmektedir. Ayrıca hemen hemen hepsi Cumhuriyet yıllarında da İslamcı kimliklerini korumuşlardır ve birçoğu hem halk nezdinde hem de yöneticiler tarafından İslamcı olarak tanımlanmıştır. Bu kişiler aynı zamanda yaşadıkları dönemin dış ve iç politikalarına yönelik yazılar yazmaktadırlar (Kara, 2014: 62).

Cemaleddin Afgani'nin adıyla Osmanlı sınırlarında konuşulmaya başlanan İslamcılık, Osmanlı Devleti'nin dağılma yıllarında adeta bir kurtuluş arayan ünlü aydınlar için önemli bir kurtuluş fikriyatı olmuştur. Özellikle o dönemde İslamcılık batılılaşmaya karşı bir duvar görevi üstlenmiştir. Böylelikle İslamcılar, hem Osmanlı'daki Batılılaşma istek ve arzularına karşı hem de geleneği eleştirecek düzeyde bir çıkış yolu arayışına girişmişlerdir (Sala, 2014: 227). Bu yüzden, hilafet aracılığıyla tüm İslam dünyası üzerinde söz sahibi olan ve kendisi de Batı karşısında zor duruma düşen Osmanlı Devleti'nin önde gelen isimleri de, İslam topraklarının

başka İslam düşünürleri gibi, Batı'nın emperyalist politikası ve İslam karşıtı provokasyonlarına karşı durmanın çözümlerini aramışlardır (Kurtoğlu, 2011: 201).

O dönemin önemli isimlerinden Namık Kemal, Ziya Paşa gibi isimler ilk İslamcılar olarak zikredilmektedir. Nitekim Sosyolog Şerif Mardin, Namık Kemal'in İslamcılığı, siyasi hedeflerinin felsefi-ontolojik hakikati haline getirme mücadelesi veren, İslam'ın bir fikriyat olarak görülmesini gerektiğini savunan isimlerden olduğunu söylemektedir (Mardin, 2011: 58).

İkinci Meşrutiyet dönemini kapsayan 1871-1876 seneleri, Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu siyasi dalgalanmalar ve milletlerarası sorunlara karşın düşünce özgürlüğü atmosferinin öncesinde rastlanmadığı ölçüde çoğalmaya başladığı bir zaman dilimidir. Özellikle Yeni Osmanlılar'ın söylemiş olduğu, meşrutiyeti de barındıran siyasi isteklerin 2. Abdülhamid'in tahta çıkmasıyla gerçekleşeceği beklentisi çok sürmemiş ve 93 Harbi sebebiyle meclisin tatile girmiştir. Kanun-i Esasi yürürlükten kaldırılmış, başka düşünce ve siyasi gerilimler yanında teşekkül zamanındaki İslamcılığın siyasi çağcılık tarafı alınmıştır. Böylece İkinci Abdülhamid'in Yeni Osmanlılarla arasına mesafe girmiş fakat zamanın genel durumu ve 1870'li senelerde yaşanan olayların dayatmasıyla toplumsal sahada dine, milletlerarası sahada da halifelige daha çok vurgu yapan söylemler görülmeye başlanmıştır. Bu sebeple 2. Abdülhamid zamanında İslamcılık ideolojik bir düşünce hareketi olarak oluşumunu sürdürememekle birlikte hiç yoktan içerde ve mevcut şartlarda, ilk olarak Osmanlı Devleti'nin kalıcılığını sağlamada fonksiyon yerine getirmede bir unsur olarak değerlendirilmek istenmiştir (Tiftikçi, 2011: 42).

Buna karşın Yeni Osmanlılar'ın genel olarak tenkit ettiği Tanzimat'ın uygulamaları alanında özellikle ordu, yönetim ve eğitim alanlarında Batılı anlamda modernizasyon sürüp gitmiştir. Bu süreç zamanla kendi muhaliflerini de ortaya çıkarmıştır. 2. Abdülhamid'in idare biçimini eleştiren kadrolar bu kurumlarda eğitilmiştir. Bunların içerisinde, Sırat-ı Müstakim dergisi etrafında İslamcılık düşüncesini oluşturmak için bir araya gelen aydınlar da yer almaktadır. Şehbenderzade Ahmed Hilmi, Mehmed Akif, Said Halim Paşa, Mustafa Sabri, İsmail Fenni, Ferit Kam, Mehmet Ali Ayni, Halim Sabit, Said Nursi, Musa Kazım, Seyyid

Bey ve M. Şemsettin gibi ilim ve düşünce adamları, ikinci Abdülhamid zamanında hem devletin dini kavram ve değerleri önde tutan yöntemi, hem de bir düşünce hareketi olarak beraber olmalarına karşı çıkan yönetsel koşullar nedeniyle bağımsız bir muhalefet öbeği oluşturmamışlar, diğer muhalif oluşumların destekleyicisi şeklinde kalmayı tercih etmişlerdir. 2. Meşrutiyet'ten sonraki fikir hürriyeti ve basın atmosferinde ise bu fikirler yoğun ve düzenli bir biçimde Livaü'l-İslam, Hikmet, Sırat-ı Müstakim (Sebilürreşad), Tasavvuf, Beyanülhak, Volkan, İttihad-ı İslam, İslam Mecmuası, gibi dergiler ve gazetelerde tartışılmaya başlanmıştır (Bilge, 2015: 66).

2. Meşrutiyet sonrasında dini-siyasi düşünce devriminden biri olarak değerlendirilen İslamcılık akımı gerçekte bir gelenek doluluğuna sahipti ve onun kesintiye uğramış bir devamı olarak sayılmıştır. Bu geleneğin modern zamandaki öncülük edenleri ise Mısır'da Cemaleddin Afgani ve Muhammed Abduh çizgisi, Osmanlı'da Yeni Osmanlılar ve Hindistan'da Seyyid Ahmed Han gibi isimlerdir. Bu süreklilik, ayrıca diğer ülkelerdeki İslamcılar'ın ve Osmanlı İslamcılarının birbirleri ile olan ilişki ve samimiyetlerini de anlamlı kılmaktadır. Aynı zamanda 2. Meşrutiyet sonrası İslamcılığı büyük oranda ilmiye sınıfı mensuplarınca temsil edildiği için gazetecilerin ve bürokratların öncü olduğu teşekkül devri İslamcılığından nitelik nedeniyle başkadır (Nafi, 2012: 87).

Bu akımda yer alanlar uzun zaman kendi hareketleri için İslamcılık kelimesini kullanmamışlardır. Sonraları Mîlîyetçi-Türkçü doğrultuda ilerleyecek olan Halim Sabit, Yusuf Akçura ve Ahmet Ağaoğlu gibi düşünce insanlarının 1913-1914 senelerine kadar Sırat-ı Müstakim-Sebilürreşad kadrosunda yer almaları da 2. Meşrutiyet'in ilk senelerinde İslamcı-Mîlîyetçi-Batıcı ayırımının daha teşekkül etmediğini belli etmektedir. İslamcılık, tahminen ilk olarak Ziya Gökalp'in 1913'te Türk Yurdu'nda çıkan "Üç Cereyan" başlıklı makalesinde yer almaktadır. Sonraları Babanzade Ahmed Naim, 1914'te Sebilürreşad'da yayımladığı "İslam'da Da'va-yı Kavmiyyet" başlıklı makalesinde bu kavramı onaylamayan bir biçimle kullanmıştır. Bu durum, İslamcılık akımında kimlerinde içinde olduğunu tam anlamıyla belirlemekte sorunlar çıkarmaktadır. Başka bir mevzu da ise bu akımın hudutları belirlenmiş, ilkelerinin tespit edilmiş modern manada ideolojik bir hareket kimliği

kazanmamış olmasıdır; aksine İslamcılık, belirli durumlarda birbirinden farklı düşünen insanların da içinde olduğu geniş anlamli bir anlatım olarak görünmektedir (Sebilürreşad, 293: 10 Nisan 1330).

Her ne kadar İslamcılığın öğretisel bir bütünlük ifade eden anlamı olmasa da dergi, gazete ve bazı risalelerde meydana çıkan İslamcı düşüncenin genel çerçevesini felsefe, hukuk, inanç, iktisat, ibadet, ahlak, idare, siyaset, eğitim sahalarında İslam'ı tüm bir yaşam düzeni olarak yeniden üstün kılarak Müslümanları uygarlaştırma; İslam dünyasını geri kalmış olmaktan, Batı egemenliğinden, acımasız ve baskıcı yöneticilerin keyfi yönetimlerden kurtarma; dini fikri taklit, boş inanç ve bid'atlardan arındırma gibi 19. yüzyıl İslam Alemi'nin başka coğrafyalarında da şahit olunan iyileştirme, yenileme, güçlendirme vb. kavramlarla dile getirilen ilmi, dini ve siyasi çözüm aramaları veya bu arayışları içinde bulunduran bir düşünce hareketi olarak özetlemek söz konusudur. Said Halim Paşa'ya göre İslamlaşmak demek İslamiyet'in yaşayış, ahlak, inanç ve siyasete ait gerekçelerin tam manasıyla uygulanması demektir (Akbaş, 2015: 8).

Çoğunlukla çeşitli iyileştirme hareketlerinde görüldüğü gibi İslamcı gurubun önderleri de kelimada tevhid, soruşturma ve belli ölçüde gerçeğe dayanılması, İslam hukukunda Kur'an ve Sünnet dışında olan yetkelerin sorgulanarak güç kullanımının öne çıkarılması şeklinde bir söyleme sahip olmakla birlikte İslamcılar'ın başkalarından ayrı olan yönleri bağımsız bir İslam memleketinde büyüdüklerinden birinciliği siyasi hakimiyet ve iktidar mücadelesine bırakmaları, böylece eskiye bakarak tekrar kurulacak bir gelenek yerine kendi zamanları ve gelecek zaman için yoğunlaşmayı yeğlemeleridir. Fakat "ilerleme, yükselme" kelimesine yapılan vurgu, onların bu düşüncesini belli etmesi gibi belli oranda muasır ilerlemeci yaklaşımlardan da etkiye uğradıkları görülebilir. İslamcılar'ın direk Kur'an ve Sünnet'e dönüş davetlerinin başka sebepleri de vardır. Müslümanların geride kalmasının nedeni olarak Batılılarca öne çıkarılan İslam'ın ilerlemeye karşı olduğu gerekçelerini yıkmak için bu durumun nedeninin din değil tarih ve gelenek olduğunu belirtmek önemli bir çözümdür. Bunun yanında ilk vahiyden bu yana otuz yıl gibi çok geçmeyen bir zamanda tarihin en hızlı tahavvülünü sağlayan İslam dininin bu zamandaki birincil dinamikleri olan doğma tekrar ve en sade yönüyle başvurup aynı

tahavvülün tekrar sağlanabileceğine dair umutlar da özgün kaynaklara dönme sözlerinde etkin olmuştur (Türkmen, 2014: 53).

İslamcıların cevap aradıkları birincil problemler, İslam Alemi'nin neden bu hale geldiği ve bundan nasıl bir şekilde kurtulabileceği, Batı'nın üstün durumda olmasında etkin olan değerlerin neler olduğu ve bunların İslam'da da olup olmadığı, akıl-nakil ilişkisinin niteliği, İslam dininin nasıl bir hukuk, yönetim ve iktisat düzeni öngördüğü, sultanlık, halifelik ve meşrutiyetin dinle ilişkisinin olup olmadığı, Batı'dan nelerin alınıp, alınmaması gerektiği şeklinde özetlenebilir (Nafi, 2012: 103).

Bu konuları ele alırken kısmen birbirinden değişik benzerliklere sahip olsalar da İslamcılar'ın temel durumlarda genellikle kültürel hüviyetini ve düşünce atmosferlerini oluşturan ortak kabullerinin olduğu görülür. Bu yüzden İslamcılar bilgeliğin Müslüman'ın kaybolmuş malı olduğu, İslamiyet'in gelişime mani olmadığı, Avrupa uygarlığın üstünlük sağlayan sebeplerin gerçekte Müslümanlardan alıntı edildiği, insan için çalışmanın esas olduğu, Müslümanların mutlaka güçlü olmaları gerektiği, kardeşliğin ve birleşmenin gerekli olduğu (hatta Osmanlı vatandaşları için bu kardeşlik, 'Uhuvvet-i Vatanıyye ve Uhuvvet-i İnsaniyye' gibi derecelendirmelerle herkesi saracak genişliğe ulaştırılmıştır) gibi önerileri müdafaada sanki söz birliği yapmış, Müslümanları saf ve sağlam bir inanç sahibi kılmak, eğitim öğretimi iyileştirme yapıp öykünmeciliğe karşı savaş açmak, toplumu tembelliğe ve donukluğa sevkeden mevcut ahlak düşüncesini değiştirerek hareketli bir Müslüman profili ortaya çıkarmak, yeni ve kapsamlı bir savaş düşüncesi oluşturmak gibi ortak hedefler benimsemişlerdir (Kara, 2014: 63).

Bu genel amaçlar etrafından din dışı uygulamaların reddedilmesi, eğitim yerlerinin yeniden düzenlenmesi, eğitim şeklinin değiştirilmesi ve tasavvufun yeniden gözden geçirilmesi konuları üzerinde durulmuştur. Bu süre zarfında Lugatçe-i Felsefe İsmail Fenni tarafından kaleme alınmış, medreselerin yeniden düzenlenmesi noktasında resmi yollu girişimler başlatılmıştır. Bu girişimlerin ardından ıslah, ihya ve tectid kelimeleri ile modern düşünce yeniden inşa dilmeye başlanmıştır. Osmanlı Devleti'ni ilgilendiren halifelik, saltanat şekli, devlet yönetimi, gibi sorunlar gündeme gelmeye başlamıştır (Şentürk, 2019: 116),

İslamcıların yorumuyla, din belirli bir devlet yönetim şekli ortaya koymamıştır. İslam'a sınırlarında yönetilen adalet, ahlak ve eşitlik içeren sistem şeriata göre yorumu yapılmıştır. İslami yönetimde aslolan istişare ve ortak karardır. Meşrutiyet de bu inanca göre savunulmuştur. Bu inanca göre her türlü idari hareket istişare neticesinde yürütülmelidir. Vatandaşların da denetçi konumda olması, sık yönetim ve eğlenceye dönüşecek hareketlerin önlenmesi, İslami hükümlerin korunması, özgürlüğün garanti altına alınması, herkesin sorumluluğunu bilmesi amaçlar arasındadır. Bu düşüncelerle İslamcı kişiler, Kanuni Esası, Meşrutiyet gibi gelişmelerde İslami dayanakların ağır basması noktasında mücadele içinde olmuşlardır (Artuç, 2013: 61).

Bu düşüncelere karşı çıkan isimlerin başında da Sait Halim Paşa gelmektedir. Bahsi geçen düşünce ve görüşlerin Osmanlı'ya yabancı olduğuna inanan Said Halim Paşa, başka milletlerden alınabilecek bir görüş ve yönetim şekli olmadığını vurgulamıştır (Bostan, 1992: 103).

İslamcı cemahtan önemli kesim söz konusu düşüncelerinde büyük çoğunluğunun söz konusu tavrında, bu gruba dahil olmayan diğer dindar çevrelerin gelişmelere karşı ortaya koydukları olumsuz tutum veya muhalefetini önleme arzusu da vardır. Buna dayalı olarak İkinci Meşrutiyet'in ilanının akabinde birçok İslamcı isim siyasi hareketler içerisinde yer almıştır. Elmalılı Hamdi, Mustafa Sabri, Said Halim Paşa, Said Nursi siyasi oluşumlar görev alanlardan bazılarıdır. Lakin o dönemdeki oluşumların hiçbiri uzun soluklu olamamıştır. Dini amaç içeren oluşumlar beklenen etkiye ulaşamamıştır. Teali İslam cemiyeti de bir yıl hayatta kalabilmiştir (Artuç, 2013: 63).

İslam'ın belli başlı bir yönetim biçimi ortaya koymadığını söyleyen İslamcılar, sultanlık sisteminin tek yasal olan yönetim şekli olmadığı izlemine de açığa vurmuş oluyorlardı. Böylece meşruti idare altında egemenlik, konum ve yetki alanı konusunda anlaşmaya gidilememiş olan hilafetin, İslam Alemindeki ağırlığı nedeniyle milletlerarası niteliği muhafaza etmekle beraber iç siyasette çalışmaların azalması gündeme gelmiştir. Örneğin Elmalılı Muhammed Hamdi'ye göre bu çerçevede halifelik bir vekilliktir, vekaleti veren de ulus yani Müslüman ümmettir;

bu nedenle teorik olarak ulusun egemenliği hilafetin üzerindedir. Bu sebeple meşruti bir yönetimde halife hükümet başkanı değeriinde olup hak ve yetkileri uygulama ile sınırlıdır, yasama ve kaza ise başkalarına aittir. Halifeliğin, Allah'a veya Peygamber'e vekillik olarak benimsendiği geleneksel düşünceden ayrı olarak ulusa vekalet olarak sunulması tamamen yeni bir yaklaşımdır. Bu nedenle hilafetin konumu hakkında ortaya atılan bu yaklaşımın, Milli egemenliğe vurgu yaparak Kanun-i Esasi ve Meclis-i Meb'usan gibi yeni kurumları güçlendirmeyi amaçladığı açıktır. Buna karşın İslamcılar arasında az da olsa halifelik konusunda geleneksel yaklaşımın devamını arzu eden düşünceler de mevcuttur (Kara, 2014:157).

İslamcılar, fikir hayatındaki geri kalmışlığın öncelikli devası Selefî akaide kucaklayıp, dolayısıyla Kur'an ve Sünnet'e başvurmak olarak görüyorlardı. Bu başvurma'nın en önemli amacı ise kendi zamanlarının icaplarına göre olgunlaştırdıkları siyaset, din-dünya ve tabiat düşüncesine göre Kur'an ve hadisten destek bulmaktı. Bu zamanın doğal sonucu da ilim-din ve akıl-nakil arasında bir problem olmadığını kanıtlamak üzere İslami açıklığın, zamanın düşüncesine paralel olarak belli ölçüde doğacı ve belirlenimci denebilecek yorumlarla meal ve te'vil edilmesi idi. Bu sonuca ulaştırmayan tarihi birikim ya reddedilmiş ya da bilgisizlik veya yanlış anlama ile suçlu görülmüştür. Tarikat ve tasavvuf görüşlerinin de İslam'ı yanlışla aksettirdiği görüşü savunulmuştur. İnsanları tembelliğe alıştırdığı, iradelerini hiçe saydığı, İslam'i kavramların anlamları dışında sunulduğu, din dışı uygulamaların ortaya konulduğu, sapkınlık içeren uygulamalar içerdiiği gerekçesi ile tarikatlara karşı çıkmıştır (Sancak, 2014: 33).

İkinci Meşruiyet sonrası İslamcılar, ilginçtir ki İttihat ve Terakki'ye övgü dolu ithamlarda bulunmuşlardır. Hatta mukaddes, muhterem, mübarek gibi adlar takarak, İttihat Terakki'nin mukaddes bir Cihat yaptığını söylemişlerdir. Sıkı yönetim döneminin yeniden gelmesinden endişe eden İslamcılar, ateist, sabataist hatta mason olarak nitelendirilen İttihat ve Terakki mensuplarının en büyük savunucuları durumuna gelmişlerdir. Derviş Vahdeti, İttihat ve Terakki mensuplarını sahabelerden isimlere benzeterek, ciddi bir savunma içerisine girmiştir (Volkan, Sayı 95, 5 Nisan 1909).

Fakat, söylemlerini giderek katılaştıran ve sert bir idare tavrı takınan İttihat ve Terakki'nin yönetim şekli, özgürlüklerin kısıtlanması, sosyal ve kültürel hayatta oluşturulan kaos gibi çeşitli sorunlar, İslamcılarını inanç ve değerler bakımından İttihat ve Terakki mensuplarından soğutmaya başlamıştı. İslamcılar, sıkıyönetimin geleceği endişesi ile siyaseten İttihat ve Terakki mensuplarının yanında yer alıyorlardı. Fikirlerini korumak adına bunu yapmayı kendilerine mecbur görmüşlerdi (Hanioğlu, 1989: 198).

31 Mart olayında İslamcılarının sergilediği tavır ise burada çok önem arz etmektedir. Çünkü 31 Mart olayında sergilenen tavır, İslamcılarının 2. Abdülhamid'e karşı duruşlarını net bir şekilde belirlemiştir. 31 Mart'a kadar İslamcılar, halifelik makamına duydukları saygıdan dolayı İkinci Abdülhamit'e karşı sert eleştirilerden uzak durmuşlardır. Yalnız yönetim şeklini her zaman tasvip etmemişlerdir. Kanun-i Esası'nın ilanı edilmesi sebebiyle de Abdülhamit'e olumlu tepkiler vermişlerdir. Ortaya çıkan olumsuz durumları direk Abdülhamit'e yüklemek yerine etrafındaki isimlere yüklemişlerdir. Ancak 31 Mart olayı, İslamcılarının Abdülhamid'e bakışını tümüyle değiştirmiştir. 'Hal' fetvasına sebep olacak suçlar kabul edildiği gibi padişah 2. Abdulhamit için 'yalancı, düzenbaz, hain' gibi ifadeler kullanılmıştır (Kara, 2014: 67).

İslamcı isimler 31 Mart olayının akabinde İttihat ve Terakki mensuplarının uygulamalarından rahatsız oldukları gibi Osmanlı'nın Müslüman değerleri arasında ortaya çıkan Milliyetçi gelişmeleri de İttihad-ı İslam ideolojisine bir saldırı olarak değerlendirmiştir. Bu bakış Arnavut isyanı akabinde de daha da artmıştır. Bu sarsıntı önce Sırat-ı Müstakim kadrosu arasında ayrılıkları gündeme getirmiştir. Başlangıçtan beri kadro içinde yer alan Yusuf Akçura ve Ahmet Ağaoğlu, Milliyetçi yönü daha ağır basan Türk Yurdu dergisini çıkarmaya başlamıştır. Bu yöneliş, aynı zamanda Milliyetçi-Türkçü düşünceye karşı bir fikri muhalefeti de gündeme getirmektedir. Özellikle 1910'da Arnavut isyanından sonra Mehmet Akif ve Said Nursi'nin sert şekilde eleştirdiği kavmiyetçilik, Babanzade Ahmed Naim'in 1914'te "İslam'da Da'va-yı Kavmiyyet" başlıklı makalesiyle Milliyetçi-Türkçülük ve İslamcılık arasında yoğun tartışmaları gündeme getirdi (Kaya ve Kara, 2018: 203)

Bununla beraber Birinci Dünya Harbi sırasında ve sonrasında yaşanan gelişmeler artık İslamcılar'ı daha kısıtlı düşüncelere hapsetmiştir. İstiklal Harbi'nde önemli seviyede Kuva-yı Milliye ve Ankara cephesinde yer alan İslamcılar bu görüşlerini akabinde de devam ettirdi. Said Halim Paşa'nın Malta'dan gelişinde Türkiye'ye alınmamasına, Mustafa Sabri Efendi ile Mehmet Akif gibi isimlerinden de Mısır'da ikame etmeye zorlanmasına rağmen bazı isimler Cumhuriyet dönemi kadrolarına dahil oldu. 1924 yılında devrin bilindik İslamcılarından olan Seyyid Bey'in TBMM'de yaptığı konuşma hilafetin kaldırılmasına önemli oranda etki etti (Kara, 2014: 64).

1924 yılının Mart ayında yürürlüğe giren Halifeliğin Kaldırılması, Tevhid-i Tedrisat, Şer'îye ve Evkaf Vekaleti'ni ortadan kaldıran ve Diyanet İşleri Riyaseti düzenlemesini içeren kanun İslamcılık zayıflatmıştır. Halifeliğin kaldırılması, medreselerin kapatılması, Diyanet İşleri'nin sıradan bir devlet kurumu haline sokulması, akabinde de sırasıyla Cumhuriyet inkılaplarının, laikliğin kabul edilmesi, direk olarak İslamcılık ile bağlantılı düzenlemeler olması sebebiyle İslamcıların önemle gözlemlendiği ve ciddi eleştiriler yönelttiği gündemler oldu. Bunun akabinde İkinci Meşrutiyet dönemi İslamcılık hareketi içerisinde bulunan isimlerin 1924'ten sonra sergiledikleri tavırlarda ve savundukları görüşlerde ortak bir mesaj yoktur. Örneğin Şemsettin Günaltay Ahmet Hamdi Akseki, Seyyid Bey, siyasi ve idari işlerde yoluna devam etmişken, Babanzade Ahmed Naim, Ferit Kam, İzmirli İsmail Hakkı, 1933 yılında yürürlüğü koyulan Üniversiteler Reformu'na kadar Darül Fünun'daki görevlerine devam etmişlerdir. Bu süre zarfında İstiklal Şairi Mehmet Akif Ersoy ile Mustafa Sabri Efendi Mısır'a intikal etmiş, Said Nursi 1925'ten gözetim altına alınmış, İskilipli Atıf ile Elmalılı Muhammed Hamdi İstiklal mahkemelerinde yargılanmıştır. Elmalılı Hamdi beraat ederken, İskilipli Atıf idama mahkum edilmiştir. Sonraki aşamalara geldiğimizde ise; 1925-1926 yıllarında Kur'an meali konusu TBMM'de gündeme gelmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gündemine gelen Kur'an meali, tefsir ve hadis külliyatı hazırlatma noktasında Mehmet Akif Ersoy, Elmalılı Muhammed Hamdi, Babanzade Ahmet Naim görevlendirilmiştir (Şentürk, 2019: 62).

Osmanlı'da İslamcı düşünce noktasında sayılabilecek isimlerden bir tanesi de Abdürreşid İbrahim'dir. Tatar asıllı olan Abdürreşid İbrahim, Mehmet Akif Ersoy'un da yakın arkadaşıdır. İslami alanda ilim çalışmalarında bulunmuştur. Dikkat çekilecek husus ise İslam'ı Osmanlı ülkesi dışında anlatma gayretidir. Japonya'ya giden Abdürreşid İbrahim, burada İslam'ı anlatıp, Tokyo'da Müslümanlar'ın sayısını artırmaya yönelik çalışmalarda bulunmuştur. İslami birçok esere imza atan Abdürreşid İbrahim'in en önemli eserlerinin başında 'Alem-i İslam' isimli çalışması gelmektedir. Eser ilk kez 1912 yılında Eşref Edip'in girişimleri ile İstanbul'da basılmıştır (Arabacı, 2014:7).

Birçok farklı isim önderliğinde, Osmanlı topraklarında hüküm sürmeye çalışan İslamcılık Cumhuriyet döneminde geri planda kalmıştır. 1950 yıllara ulaşıldığında, İslamcılık akımının önemli isimlerinin birer birer vefat etmesi, İslamcılığın canlılığını kaybetmesine ve etkisiz kalmasına neden olmuştur. Çünkü yukarıda bahsi geçen isimlerin Türkiye'deki aydınlarda bağının olmaması da İslamcılık akımının devam etmemesine neden olan bazı gerekçelerden bir tanesi olmuştur(Kara, 2014: 65).

İslamcılık, ilk çıkış döneminde siyasal bir kimlik olarak görülmektedir. İslam, 2. Meşrutiyet öncesine kadar bazı isimler tarafından Osmanlı'nın batı karşısında geri kalış nedenleri olarak görülmektedir. 2. Meşrutiyet sonrası ise İslami söylemi ağır basan isimler, bu teze karşı İslamcılık fikir akımını oluşturulmuş ve Osmanlı'nın kurtuluş ideolojisi olarak sunmaktadır. 2. Abdülhamid döneminde yürütülen Panislamizm ile Batı'nın bilimi ile İslam'ın uzlaştırma yoluna gidilmiş ve Osmanlı'nın modernleşme sürecinde yeni bir kimlik olarak İslamcılık ortaya çıkmıştır. Yapılmak istenen İslam'ın gelişmeye ve ilerlemeye engel olmadığını ispatlamaktır. Bu çerçeveden bakıldığında İslamcılığın siyasi tarafı da ağır basmaktadır (Kutluer, 2001: 65).

İslamcılık, 2. Meşrutiyet'in ilanı ile Osmanlı iktidarına geçen İttihat ve Terakki ile özgürlük gibi kavramlarda ortak noktada buluşmuştur. İslamcılık kimliğinin bürokraside ve idarede etkisi oluşturularak Osmanlı yönetiminde, siyasi, sosyal ve fikirselle etkisi sağlanmıştır. Bu sebeple İslamcılık, Osmanlı'nın son

döneminde siyasi bir amaç gütmektedir. Siyasi yaklaşım muhalif duruşun aksine, uzlaşmacı bir imaj vermiştir. Batı’da belirli alanlarda gerçekleştirilecek çalışmalarla İslam’ın gelişmeye engel olmadığı kanıtlanmak istenmektedir. Fransız İhtilali sonucu ortaya çıkan özgürlük, kardeşlik ve eşitlik kelimeleri İslamcılığa da tasavvur etmiş ve uzlaşmacı bir yaklaşım sergilemiştir. İslamcılık akımındaki yaklaşımlarla Osmanlı Devleti’nin kurtulması için çıkış yolu aranmaktadır. Burada da anlaşılmaktadır ki İslamcılık Osmanlı’nın kurtuluşu için zorunluluk izlenimi vermektedir. Halkta etkisi için yumuşak söylemlerle kimliğe bürünen İslamcılık fikrinin sunduğu kimlikte Sunni Müslümanlık’tır. Buradaki farklı bir amaç da Osmanlı’daki hakimiyetin Sunni Müslümanlar’a ait olduğunu göstermektir. Bütün unsurların Sunni Müslümanlık çatısı altında toplanması amaçlanmaktadır (Türköne, 2011: 110).

Dönemi yorumlayan isimler, İslamcı söylemden yola çıkarak, İslamcıların, “İslam dini doğası ve söylemi gereği, yenilginin, geri kalmışlığın, ahlak bozukluğunun nedeni asla olamaz. İslam dini, ilim temelli akla ve mantığa dayanmaktadır. Müslümanlar’ın gayrimüslimler tarafından ezilmelerine, İslam topraklarının işgal edilmesine, saldırılara uğramasına sebep İslam değil Müslümanlar’dır. Geçmişteki yöneticiler İslam dinini yanlış yaşamıştır. Bugün de aynı şekilde devam etmektedir. Geri kalmışlığın sebebi yanlış anlaşılan İslam’dır” şeklinde mantık yürüttüğünü söylemektedir (Kara 2005: 36).

Milliyetçi İslamcılık gibi eylem ve fikir çizgisini sergileyen İttihat ve Terakki’nin ifadeleri son zamanlarda İslamcılar tarafından itibar görmemektedir. İttihat ve Terakki’nin iktidarında İslamcılık, fikirsel bir eylem aracı olarak görülmeye başlanmıştır. 1. Dünya Harbi’ndeki ‘Cihat Fetvası’ da sergilenen bu ideolojik tavrın ürünü olmuştur. O dönemde İslam’a ve Allah’a olan teslimiyet inancı zayıflamaktadır. Buna gerekçe olarak ise İslam’ın, diğer Müslüman toplulukları ile iletişim sürecini artırmada araç olarak kullandığının insanlar nezdinde yayılmış olması gösterilmektedir (Nişancı, 2014: 67).

İslam’a ‘Toplumlara birleştirici’, devletler arasındaki diyalogu belirleyicilik kimliği verilmeye başlanmaktadır. Osmanlı’nın varoluşunu sürdürmesi için, modern malzemelerin dışında, geçmişinde elinde olan sunni inancın geleceğe aktarılması

inancının devletin olmazsa olmazı olarak sunulmaya çalışılması da bahsi geçen siyasi kimliğe örnek olarak gösterilmektedir (Mardin, 1985: 1402).

Avrupa devletleri karşısında gücünü giderek kaybeden Osmanlı Devleti, tekrar gücüne kavuşma adına, İslamcılığı kurtuluş olarak görmektedir. Burada İslamcılık ile oluşturulmaya çalışılan kimlik hem inanç ve kültürel değerlerini koruma hem de Batı'daki tekniğe ulaşmaktır. Burada hem inancı hem tekniği kuvvetli bir yönetim anlayışı oluşturulmak istenmektedir. Modernleşmenin ne yönde olması gerektiğine yanıt veren İslamcılık akımı, aynı zamanda yeni bir kimlik ve yüz tanımlı yapmaktadır. Osmanlı'da İslamcılık Batı devletlerinin tekniğini alırken, geçmişten gelen inanç, kültür ve değerlerini de muhafaza etmeyi temel alan bir araç olarak da değerlendirilebilmektedir (Tunaya, 1960: 48).

1.1.1.2. Cumhuriyet Dönemi İslamcılık

Cumhuriyet dönemine geldiğimizde ise; İslamcılık kavram ve fikriyat olarak bir süre üzerine örtülmeye çalışılan bir ideoloji olmuştur. Osmanlı'nın yıkılışı ve İstiklal Harbi'nin zaferle sonuçlanması ile Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulmuş, yeni kurulan Cumhuriyet, ilk ana görev olarak ulusçuluk kavramını merkeze getirmiştir. Bu yıllarda Cumhuriyet'i sahiplenenler ve sahibi olduğunu söyleyenler tarafından Türkçe meal çalışmaları ve güncel tefsir yazımları, büyük hadis külliyatlarının Türkçeye dönüştürülmesi gerçekleştirilmiştir (Türkmen, 2008: 34).

İstiklal Harbi'nden sonra millet tarafından yapılmak istenen yeni bir İslam devleti kurma ve bu devletin egemenliği altında yaşamaktır. Osmanlı İmparatorluğu'nun dağıtılması ve Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle, çok uzun zamandır kaygıların sebebi olan kurtuluş yolları; Batı gibi olma, seküler hayata yönelme ve ulus devlet oluşturulması çevresinde sonuca bağlanmıştır. Cumhuriyetin ilk dönemlerinde ve onun ardı sıra gelen tek parti iktidarı döneminde, halen değişik arayışların dile getirilmesi gündeme konu (Mert, 2011: 413). Kemalist modernleşme kisvesi altında hakim görüş, İslam dinini çağ dışı ve geri kalmışlık olarak değil olarak değil, bütün değişimlere benzer bir şekilde reforme edilmesi gereken bir anlayış olarak gördü. Din, uydurulmuş düşüncelerden temizlendiğinde,

sahip olunması gereken ahlaki değerleri ve vicdani hassasiyetleri bir araya getirecek bir yaşam tarzı olarak daha faydalı olacaktır (Bora, 2003: 118).

Cumhuriyet Rejiminin ilk yıllarındaki politikalar dini ve siyasal gelişmelerde önemli bir değişim sürecinin yaşanmasına sebebiyet vermişti. Cumhuriyet'in keskin değişimleri, hilafetin kaldırılması, çıkartılan radikal kanunlarla tekke ve zaviyelerin kapatılması, Kur'an eğitiminin bile yasaklanması, ezanın Arapça aslı yerine Türkçe'ye çevrilmiş ve aslıyla alakası olmayan bir şekilde okutulması, benzeri birçok farklılığın yanında laiklik ilkesinin devletin anayasal düzeninin en temel ilkelerinden biri haline getirilmesi İslamcı kanatta çok etkisi yaratmıştı (şentürk, 2011: 115).

Tanzimat'tan sonra Osmanlı İmparatorluğu batılılaşma görüşü, din güncel yaşantıdan uzak tutuldukça, İslam'ın bıraktığı yerler akabinde laik görüşler ve projelerle doldurulur. Lakin bu süreçlerden olursa olsun İslam'a karşı açıkça tavır alınmaz ve İslam'ın millet üzerindeki etki alanının sıkılaştırılması profesyonelce uygulanabilecek çalışmalar ile başarılmıştır. Ancak Cumhuriyet yönetiminin öne çıkmış isimleri bu noktada Osmanlı dönemindeki görüşlerin aksına İslam dinine karşı bakışta hiçbir zaman vazgeçilmeyen radikal bir tavra bürünmektedir. Devletten ve politikadan ayrı kalamayan din, aynı zamanda kültür, eğitim, sosyal alanlar hatta siyasi - ideolojik görüş olarak ağırlıklı'meşru' Mılli yaşamın dışına atılır (Ertunç, 2011: 142).

1923 senesinde Cumhuriyet'in kurulmasıyla beraber aşamalı şekilde İslam'ın Türk toplumu içindeki özel konumu ciddi seviyelerde münazara edilmeye başlanmış, İslam'ın daha çok Osmanlı'ya ait hissedilmesi noktasında toplanmış görüntüsünün tamamen yok edilmesi hedeflenmiş, ayrıca mevcut hayatta bastırıcı görüşler karşısında dayanmayı sürdüren ve tehdit verici nitelendirilebilecek her tür hareket, fikir, yöneliş, yayınlar ve siyasal-kültürel çalışmalar kademeli bir tarzda büyük tehdit olarak vurgulanmıştır (Akbaş, 2015: 35). Bir taraftan devletin yönetim biçiminin kökten farklılaşması ve bu bakış ağısıyla art arda ortaya çıkan radikal gelişmeler ve diğer yandan hızla devam eden reformlara karşı çıkanlara yönelik sansür çalışmalarıyla İslamcılar engellenmeye çalışılmıştır. Acelece uygulana ıslahatlar ve

değişimlere karşın ülke sınırlarının her köşesinde başlayan eleştiriler, tepkiler ve isyancı hareketlere karşın Ankara ve İstanbul İstiklal Mahkemeleri hızlı bir şekilde her tarafa gidip tepkileri idama varan verilen cezalarla durdurma mücadelesi verilmiştir (Şentürk, 2011: 116). Tüm bunlar olmasına karşın aşırı reformcu, yenilikçilerin İslam dininin modern gerçeklik ve aydınlanma fikriyatının gölgesinde kaybolacağı yönünde hakım olduğu beklenti gerçekleşmemiştir (Akbaş, 2015: 36). Cumhuriyetin ilk dönemlerine baktığımızda, İslamcılar başta batı ülkelerinde Milliyetçilik ve muhafazakarlık çatısı altında varlığını sürdürmeye çalıştığı gözümüze takılmaktadır. Durum o ki, 1960 yılına varıncaya dek Milliyetçilik ve İslamcılık birleşmiş bir hareket görüntüsü vermiştir. Ortaya çıkan gelişmeler, karşıt görüşe ve İslamcı fikriyata karşın gerçekleştirilen saldırılar sonucu İslamcı düşünce kendisini muhafazakar ve Milliyetçi söylemlerle ifade etme tarzına geçmiştir. İslamcılar, bu yıllarda dindarlığı ağır durumların getirdiği bir zorunluluk olarak görmüşlerdir (Akbaş, 2015: 36)

Cumhuriyet'in ilk yıllarında legal altyapısı topyekûn ortadan kaldırılan İslamcılık, kendisini anlatabilmek için en makul ve ılımlı yol muhafazakarlık temasına bürünmüştür. İslamcılar 1970'lerin sonlarına kadar Milliyetçi muhafazakar rotaya sadakat sağlamıştır. Bu yıllarda İslamcılık, antikomünist hareketin hizmetinde, anti-İslami ekibi koruma etrafında toplanıyordu. İslami görünüm olarak asıl itibariyle anti-İslami topluluğu yücelten gösterişçi ve faşist tarafı güçlü bir etos olarak tekrardan inşa ediliyordu. 1960'lar ve 1970'ler arası İslamcılığın ideolojik seviyedeki farklılığı, Türk-İslam Alemi'nde İslam'ın gücü ve baskınlığı ilgili notlar düşmekten fazla ileri gidemedi. (Bora, 2003: 130). Başka milletlerde de İslamcılar yoğun baskı ve zulüm gördükleri için sosyal alanda yer alamıyorlardı. Lakin yeni nesil İslamcılığı parlatan en kayda değer vakıa, 2. Dünya Harbi'nin bitmesinin akabinde 1947 yılında Pakistan'da bir İslam Cumhuriyeti'nin kuruluşunun ilan edilmesiydi. Bu bin 400 yıllık İslam tarihinde ilk kez görülen bir durumdu. Özetle kuruluş fikriyatı İslam olan ilk Milli devlet Pakistan İslam Cumhuriyeti oldu (Bulaç, 2013: 30).

Pakistan İslam Cumhuriyeti'nin kurulması bir nevi Cemaleddin Afgani'nin de düşünün gerçeğe dönüşmesi anlamını ifade ediyordu. Nitekim Cemaleddin Afgani, İslam Alemi de Milliyetçi düşüncenin olgunlaşmasında önemli bir etkiye sahipti.

Cemaleddin Afgani'ye göre İslam Alemi'nin feraha ermesi, Müslüman toplumların bağımsızlıklarına kavuşmaları ve bu ülkelerin kendi içlerinde resmi bir oluşum ile birliktelik sağlamaları yoluyla mümkün olacaktı (Şentürk, 2011: 171). Pakistan İslam Cumhuriyeti'nin kurulması ile aynı yıla denk gelen yani 1947 yılında Türkiye'de çok dönemin başlangıcı da İslamcılık ideolojisinin gelişmesi bakımından, son derece pozitif bir etki ortaya çıkarmıştı (Bulaç, 2011: 49). Adnan Menderes önderliğindeki Demokrat Parti'nin Türkiye'de yönetime seçilmesiyle beraber, İslamcılar az da olsa ışığı görür duruma gelmeye başladılar. Cumhuriyetin ilk dönemlerindeki baskıcı, sansürcü ve yıldırımacı anlayış yerini daha ılımlı ve rahat bir yönetime bırakmıştı. Türkçe mealî okunan Ezan, tekrar Arapça aslına çevrildi. Bu faaliyet ile Türk milleti Menderes'e minnettar olmuştu. Kur'an ve benzeri dini eğitim veren kişiler ve kurumlara yapılan sık kovuşturmalar yerini özgür bir düşünce ortamına bıraktı (Bulaç, 2011: 65). Bu halk nezdinde Demokrat Parti ve yöneticilerine güçlü ve güvenilir bir bakış açısı sağlamış oldu. Cumhuriyet döneminin 1950 yılına kadar olan döneminde, basın-yayın organlarının da desteği ile tüm alanlarda İslami düşüncenin ve yaşantının devletin kolluk güçleri aracılığıyla sürekli takip ve sık sık müdahale ettiği yıllar olarak tanımlanabilir. Bu görüşe müteakip 1950 öncesi Türkiye Cumhuriyeti'nde İslamcı düşünce faaliyetlerinden hiçbir şekilde bahsedilemez. Fakat 1946 yılında, çok partili hayatın başlangıcı itibarıyla birlikte dinin, muhalefet partinin siyasal söylemini güçlendirmesine bağlı olarak, halen iktidarda olan Cumhuriyet'in kurucuları da dine olan sert bakışlarını bir nebze olsun yumuşatmaya, Demokrat Parti gölgesinde legalleşen Mîlli muhalefetin dilini dikkate almaya başlamıştır. Aslında burada Demokrat Partiyi iktidara getiren yol da İslamcı düşüncenin kısıtlanmasının önüne geçilmesine yönelik vaatlerdi. 1950 yılında Demokrat Parti'nin, dini bakış açısının diliyle ifade edilen milletsel mutsuzluklar ve hoşnutsuzlukların giderilmesini mevcut siyasal uygulamalarına dahil ederek iktidar olması, İslamcı düşüncenin yeniden canlanması ve geçmişe göre çok daha özgür bir ortama sebebiyet vermiştir (Akbaş, 2015: 38).

Cumhuriyet Halk Partisi(CHP) ile Menderes ve arkadaşlarının kurduğu Demokrat Parti'nin ortak görüşü dinin siyasette yeri olmaması gerektiği yönünde olmuştur. Cumhuriyet Halk Partisi ve Demokrat Parti nezdinde dinin asıl sahasının

kültürel saha ve ibadetler ile sınırlandırılması gerektiği görüşü vardı. Bu görüşün yerinin de korunması gerektiğine inanılıyordu. Her iki partinin arasındaki belirgin fark ise Demokrat Parti'nin din noktasında taviz verme konusunda Cumhuriyet Halk Partisi'ne oranla daha istekli görünmesidir (Subaşı, 2011: 226). Özellikle Anadolu coğrafyasında yaşayan halk bu tutumlarından dolayı Demokrat Parti yöneticilerini samimi bulmuştur.

İslamcıların demokrasi ile teması, tanışması, kaynaması da çok partili dönemde yani Demokrat Parti döneminde başladı. 1950'li senesinin gerçek manada demokrasinin uygulanması olarak adlandırılması ve yine bu yıllarda Ankara Üniversitesi bünyesinde bir Yüksek İslam Enstitüsü açılması, din derslerinin ilk defa ilkokulların müfredatına yerleştirilmesi, İmam-Hatip okullarının açılması, din derslerinin ortaokulların müfredatına yerleştirilmesi, İstanbul'da bir Yüksek İslam Enstitüsü'nün faaliyet geçirilmesi, ülkenin 4 bir yanında cami sayısının hızla artması, yine her bölgede Kur'an kurslarının açılması gibi tarihi faaliyetlere bakılacak olursa, demokrasiye geçişin İslamcı düşünceye sahip olanlar için Demokrat Parti ve demokrasinin önemi daha iyi görünmektedir. Yapılan bu hizmetler de buna bağlı olarak İslamcıların demokratik görüşü destekleyen tarafta yer alması sonucunun çıkmasına sebep olmuştur (Akbaş, 2015: 40).

Lakin siyasetin muhafazakar taraftaki İslamcı elçileri, Demokrat Parti'nin İslam'a açtığı ortamı yetersiz görmektedir. Mecburi de olsa bu beraberlik uzun dönem Demokrat Parti'nin politikalarının İslamcı oluşumların faaliyet sahasını genişletecek vasfını belirgin hale getirmiştir. İslamcılık, Demokrat Parti yıllarında dar bir alandaki sıkışıklığından 1940 yılının sonuna kadar dönemde attığı adımlarda aceleci davranarak çıkmış, toplumsal sahadaki meşakkatli yolculuğuna başlamıştır (Komşuoğlu ve Eskişar, 2009: 20).

10 yıllık süre zarfında millet, dinini rahatça yaşamış, öğrenmiş ve gelecek nesillere aktarma fırsatı bulmuştur. Özellikle Ezan'ın aslına döndürülmesi, imam hatiplerin açılması bu dönemde toplumda beğeni topladı. 10 yıllık sürede sunulan imkanlar 27 Mayıs 1960 askeri darbesi ile yeniden tikanıklık yaşamış oldu. 27 Mayıs 1960 askeri darbecileri, tek parti iktidarı zihniyetinde olduğu gibi darbenin

sebeplerinden birini Mustafa Kemal Atatürk inkılap ve ilkelerinden sapılması ve irticaya alan açılması olarak görüyorlardı. Bu sebeple Diyanet İşleri Başkanlığı'nın ortaya koyduğu İslam'ın tekraren düzenlenerek kontrolde tutulması projesi dikkatleri üzerine toplamıştı (Yılmaz, 2011: 634). Yaşanan gelişmelere ek olarak; 27 Mayıs askeri darbesiyle başlayan süreçte, milletteki algı ve toplumda dolaşan söylem sert laikliğe tekrar dönüleceği; ezanın yeniden tercüme edilmiş haliyle yani Türkçe olarak okutulacağı, camilerin amaç dışı kullanıma açılacağı ve hatta kışlalara dönüştürüleceğine dair beklentiler ve söylemler vardı. Aksine 1960 darbesi sonrasında iktidara gelen Milli Birlik Komitesi'nce İslam'la alakalı olarak verilen olumlu ve ılımlı mesajlar, İslamcıların rahatlatmıştır (Akbaş, 2015: 40).

1960 Askeri Darbesi akabinde Türkiye'de İslamcılar içinde kültürel seviyede keskin bir değişimin fitili ateşlenmeye başlanır. Özellikle Pakistan ve Mısır'daki İslamcı düşünürlerin kitaplarından yapılan çeviriler, kitapçılardaki tereklerde yerini almaya başlar. Bulaç'ın da söylediği üzere 'muazzam tercüme hareketleri' başlar. O dönemin Arap yazarlarının kaleminden çıkan, Hint kıtasına kadar İngilizce konuşan devletlerde yazılan İslami kitaplar tercüme edilir (2013: 32). Her ne kadar bu çeviriler 1960 sonrası ortaya çıkmış olsa da yani erken dönem olarak görülse de asıl çeviri faaliyetleri 1970'ler ve 1980'lerde görülecektir. 1960'lı senelerin akabinde, mukaddesatçı-Milliyetçi-devletçi-muhafazakar İslam düşüncelerinden kendisini farklılaştırmaya çalışan, eleştirel, hür, reddiyeci ve devrimci olma talep, iddiasına sahip bir Müslüman kimliğinin oluşturulmasına yönelik çabalar, dönemin bilgi seviyesini de göz önüne getirecek olursak, daha çok tercüme edilmiş yayınlar aracılığıyla hedefine ulaşmaya çalışmıştır (Bulut, 2013: 362). 1960'lar ek olarak Mısır'da İhvan-ı Müslüm'in yani Müslüman Kardeşler teşkilatının ve Pakistan'da Cemaat-i İslami yani İslam Cemaati oluşumlarının da en popüler olduğu dönemlerdir. Burada Türkiye İslamcılığının temelini oluşturan ve şekillendiren tercüme hareketine eleştireler bir gözle bakıldığını da görmekteyiz. Türkiye İslamcılığının yüksek oranda tercüme edilmiş bize ait olmayan kaynaklardan beslenmesini, İslamcılığın Türkiye'nin genel olarak kültürel çizgisini de ilgilendiren bir hassasiyeti olarak değerlendirilmesi gerekmektedir (Aktaş, 2007: 62). 1960'lı yılların sonlarına doğru ve özellikle de 1970'li yılların başında, Türkiye'nin içinden

geçtiği dönemin şartlarına uygun olarak, İslamcılarının da, kendi inanç ve değerlerine sahip bir devlet modeli arayışı içerisinde girdikleri gözlemlenmektedir. Bahsedilen dönemde İslam'ın toplumsal ve kültürel önemli meselelere karşın düşüncelerini ortaya koymaktan öte, siyasi konular üstünde çok daha fazla vurguda bulunan eserlerin tercüme edilmesine dönük bir hassasiyetin olduğunu görmekteyiz (Bulut, 2013: 363).

1980'den sonrasında, Seyyid Kutup, Muhammed Kutup, Hasan El Benna, Mevdudi başta olmak üzere birçok yazarın kaleme aldığı eserler ile İslamcılığa olan ilgi sonraki senelerde daha fazla artmıştır. Türkiye'de giderek yaygınlaşan ve bu isimlere ait video kasetleri ve kitaplar on binlerce kişiyi etkilemiş, özellikle gençleri 'cihat' kelimesi etrafında toplamıştır. 'Cihat' kelimesi ve tanımı ile yeniden tanışan gençler Türkiye'de yeni bir İslamcı akımın başlangıcına sebep olmuştur. Yine Filistin direnişi ve Hamas Ekolü ciddi etkilere sahip bir örgütlenme ve İslami akım oluşturmuştur.

1969 yılında Necmettin Erbakan liderliğinde ortaya çıkan Mİlî Görüş hareketi de bu yıllarda 'cihat' temalı olarak daha da yaygınlaşmıştır. İnancı temel alan, 'önce ahlak ve maneviyat' diyen diğer taraftan da ağır sanayi hamlesi ile üretimi olmazsa olmaz gören bu hareket İslamcılarının birçoğunun buluşma noktası olmuştur. Mİlî Görüş Hareketi kurduğu siyasi partiler ile egemenlik mücadelesine girmiş, bu mücadele ile 1994 yılında Refah Partisi iktidara gelmiştir. Kısa süren iktidarından 28 Şubat post modern darbe olarak isimlendirilen müdahaleyle indirilen Necmettin Erbakan, sonrasında ise istediği başarıyı elde edememiştir (Çakır,2018).

Türkiye'deki oluşumlara baktığımızda ise rastlanan en yaygın İslamcı hareket olarak Nurculuk akla gelir. Nurculuk, aslen Kürt kökenli olan Bediüzzaman Saidi Nursi'ce örgütlenmiş ve Cumhuriyet tarihinde hem tek partili hayatta, hem Demokrat Parti Dönemi'nde hem de 1960'lı Yıllarda ziyadesinden fazla ilgi gösterilen dini-siyasi hareket olmuştur (Maviş, ty: 48). Nurculuk, oluşumu, ağı, yayınları, kitlesi ile Türkiye'nin en güçlü ve en etkin dini hareketlerin lokomotif olma gelme özelliğini taşımaktadır. Kemalist politikalarla gelen modernleşme ve onun toplum hayaline karşın daha farklı bir tepkiyi dile getiren Nursi, geleneksel

düşünce modern düşünceye geçiş noktasında zorlanan oluşumlara hem kavramsal hem de zihinsel rota çizmeye çalışmıştı (Yavuz, 2011: 264). Risale-i Nur Külliyyatı ismiyle adlandırılan eserlerin yazarı olan Bediüzzaman Said Nursi, Cumhuriyet döneminde Türkiye’de İslam düşüncesi alanında, bir de bunun yanında siyasal düşünce ve eylem alanında önemli etkilere sahip isimler arasındadır (Karabaşoğlu, 2011: 270). Osmanlı’nın son dönemi ve Cumhuriyetin ilk yıllarında şekillenen Nurculuk hareketi, en sade haliyle insanlara İslam’ın kaidelerini anlatmak ve yaymak üzere çalışmalarını sürdüren önemli bir İslami hareket olarak bilinmektedir.

1.2. İSLAMCI BASIN

İslamcı basın, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi olarak iki ayrı bölümde değerlendirilmektedir.

1.2.1. Osmanlı dönemi İslamcı basın

İlk Dönem İslamcı basın organı olarak Urvetül Vuska, El Menar, Beyanülhak, Sırat-ı Müstakim, Sebilürreşad gibi yayınlar yer almaktadır.

1.2.1.1. Urvetül Vuska

İslamcılık fikriyatının duyulmaya başladığı zamanlarda aklımıza ilk gelecek olan basın yayın organı, Urvetül Vuska adlı dergidir. İslamcılık akımının kurucusu olarak kabul edilen Cemaledin Afgani ve öğrencisi Muhammed Abduh tarafından 1884 senesinde Fransa’nın başkenti Paris’te yayın hayatına başlayan dergi, adını Kur’an’ın ikinci suresi Bakara Suresi’nde geçen şu ayetten almaktadır: “Tağutu inkar edip Allah’a inanan kimse, kopmak bilmeyen en güçlü bağa (Urvetul Vuska’ya) sarılmıştır.” Bu 256. Ayetteki Urvetül Vuska tanımı derginin ismi olmuştur. İslam Alemi’nde yaygın bir dağıtım ağına sahip olan dergi, Müslümanlık için kurtuluş reçetesinin İslam’ın kaide ve kuralları etrafında toplanılması gerektiğini vurguluyordu. Müslümanları sömürgeci Batı anlayışına karşı örgütlerken, halifelik için reforme edilmesi ve daha etkin hale getirilmesi için büyük uğraşlar veriliyordu (Akbaş, 2015: 26).

Dergi de İngilizlerin başta Mısır, Sudan, Hindistan gibi ülkeler olmak üzere doğu toplumlarına sergilediği siyaset, işgal ettiği ülkelerdeki sert uygulamaları baş eleştirilerden olmuştur. Yayınlarda işgallere karşı direnişe yönelik teşvik edici makaleler yayınlanmış, yerli halklar sömürü düzenine karşı hep uyarılmıştır. Güvenlik sağlayacağız yalanı ile yerli işbirlikçiler kullanan İngilizlerin, bu işbirlikçilerine vatan haini nitelendirilmesi yapılmıştır. Dergiye yayın içeriklerinden dolayı İngilizler tarafından sansür uygulamaları başlamıştı. Kısa sürede Müslümanlar üzerinde büyük etki uyandırdığı ve İngilizlerin işgal ettiği yerlerdeki halkın isyan ile direnişe özendirilmesi İngilizleri rahatsız etmişti. Halkın İngilizlere karşı aldığı tavır giderek artıyordu. Ve derginin kolonilere girişi yasaklanmış. Hatta okuyucularına ciddi cezalar verilmiştir (Akbaş, 2015: 27).

İşbirlikçi hükümetler de dergiye alakalı yaptırımlar noktasında İngilizler ne derse onu yapıyordu. Hindistan hükümetinin yayınladığı kanunla üzerinde Urvetül Vuska'nın bir sayısı bulunan kişilere 2 yıl hapis cezası ve 100 İngiliz Sterlini para cezasına çarptırılıyordu. Aynı durum Mısır'da da geçerliydi. Mısır hükümeti, yine dergiyi yakaladığı kişilere o dönemin para birimi olan 5 Cüneyh'ten 35 Cüneyh'e kadar para cezası yazıyordu. Tüm bu sebepler dergiyi giderek zor dönemlere sokuyordu. 16 Ekim 1884'de yayına başlayan dergi, 8 ay gibi bir sürede 18. Sayı yayımlandıktan sonra tamamen kapanmak zorunda kaldı (Akbaş, 2015: 27).

1.2.1.2. El Menar

Muhammet Abduh'un öğrencisi olan Reşid Rıza tarafından 1898-1940 arasında Kahire'de yayımlanan siyaset ve entelektüel içeriğe sahip bir dergidir. 17 Mart 1898'de ilk sayısını haftalık olarak çıkartılan derginin yayın aralığı bir yıl sonra aylığa çevrilmiştir. Dergi sekiz sayfa olarak yayınlanmıştır. Dergi içerik olarak zengin bir muhteviyata sahiptir. Bu noktada prensipleri vardı. "Her ne olursa olsun bir oluşumun taraftarı olmamak, dergiye saldıran herhangi bir kuruma yanıt vermemek, ünlü simaların ideolojilerine hizmet etmemek" derginin prensipleri arasında yer alıyordu. El Menar, bu prensipleri ile saygınlığını artırmıştı. Takibi prensiplerinin yanı sıra El Menar'ın amaçları da ekonomik toplumsal, dini reformları yaygınlaştırmaydı. Dergi, İslam'ın yönetim sistemi olarak da mevcut konjektörle

mücadele etmediğini de ispatlama çabası içerisindeydi. Bir başka kuruluş sebebi de ünlü isimler Cemaleddin Afgani ve Muhammed Abduh'un yayınladığı Urvetü'l Vuska adlı derginin çizgisini devam ettirmek, hassaten bu yayın organının çabalarını devam ettirmek olan El Menar istediğine az da olsa ulaşabilmiştir (Akbaş, 2015: 28).

El Menar dergisi, Urvetül Vuska'nın yerini birçok yönüyle doldurmayı başarmıştır. Bu noktada Resul Bozyel de, El Menar dergisi için, "Avrupa zihniyetin ve batı kültürünü hiçbir sorgulamaya gitmeden olduğu gibi İslam dünyasına aktaran, sahipliğini genellikle Hristiyanların yaptığı Hilal, Muktedaf, Ehram gibi gazete ve dergilere karşı çok önemli bir duvar misyonu üstlenmiştir" cümlesini kullanır. Ayrıca bu dönemde İslam'a ve Hz. Muhammed'e yönelik olarak, bilhassa oryantalist düşüncedeki isimlerin yönelttikleri eleştirilere de gerekli cevapları veriyordu. Reşid Rıza, El Menar'ın ilk sayısında kaleme aldığı önsözde önem vereceği konuların başında yeni yetişen neslin eğitimi olduğunu söyler. El Menar, Müslümanları batı özentisi ve onun zararlarından kurtarmaya çalışıyor, İslam dünyasının ve Müslümanların yeniden Resul-i Ekrem dönemine geri dönülmesinin ancak içtihat yolunun açılmasıyla mümkün olacağını vurguluyordu. Yine Müslümanların tüm kaybettikleri hidayetlerine ve dünyadaki hakimiyetlerine kavuşmanın yolunun "İslam'ın mihmandarlığında dünya yaşamının gerek ve mecburiyetine ulaşmaktan geçtiğini savunuyordu (Bozyel, 1993). Osmanlı Devleti'nin dağılma dönemi basın-yayın organları tarafından son derece verimli bir dönem oldu. Saygı değer içeriklere ve yazar kadroların sahip onlarca dergi ve gazete İslamcılarının görüşlerinin topluma aktarılmasında önemli görev üstlendi. Meşrutiyet zamanında, İslamcı aydınlar, Beyanü'l Hak, İslam Mecmuası, Sırat-ı Mustakim, Sebilürreşad ve Volkan gibi yayınlar etrafında toplanmışlardı. Bahsi geçen yayınlarda, bir yandan şarkiyatçıların iddialarına cevap verme gayreti içerisinde olan İslamcı aydınlar, diğer yandan da batı medeniyeti, batılıların İslam'a bakışı, batılılaşma, İslam medeniyeti ve onun modern dünyadaki yeri, dini reform, İttihad-ı İslam, ümmetçilik, Milliyetçilik vs. gibi çağın en çok konuşulan ve münazara edilen başlıklarında görüş beyan bildirmişler, İslam dünyasının, içinde bulunduğu buhrandan çıkması için yollar aramışlar ve İslam'ın reel dünyada hayatı aksatmadan yürütülebileceğini kanıtlama çabası içinde

olmuşlardır. O dönemde yapılan çalışmalar Cumhuriyet döneminde bazı çalışmaların başlangıcına öncülük edecek bir çalışma olarak görülmektedir (Akbaş, 2015: 29).

1.2.1.3. Beyanu'l Hak

22 Ekim 1908 tarihinde İstanbul'da yayın hayatına başlayan haftalık bir dergidir. Sık sık kapatma cezaları ile birlikte 22 Ekim 1912 zamanına kadar yayın yapma mücadelesini devam ettirmiştir. Toplamda 182 sayı yayınlanmıştır. Olarak. Derginin başyazarlığını Fatih vaizlerinden çok önemli bir isim olan M. Sabri Bey yapmıştır. Bu mecmua daha çok yenilikçilere karşı olan İslamcılarının yayın organı olarak bilinmektedir. Yazar kadrosu adeta o dönemin üst isimlerinden oluşmuştur. Toplumda büyük kıymet sahibi olan Mustafa Sabri Efendi, Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, Ermenekli M. Safvet, Ömer Nasuhi Bilmen, Tahirül Mevlevi, İskilipli Mehmet Atıf o dönemin hatırdan kalan isimleri Beyanul Hak'ta çok sayıda makale yayınlamışlardır. (Akbaş, 2015: 30)

1.2.1.4. Sırat-ı Mustakim

Sırat köprüsü manasına gelen Sırat-ı Mustakim, 27 Ağustos 1908'de yani Osmanlı'nın son dönemlerinde yayın hayatına başlamıştır. Dergi çıkarmanın; geçici bir heves olmadığını, hatta ideal yapı ile bütünleşen vazgeçilmez tutku olduğunu Eşref Edip, uzun süredir düşünüyordu bir dergiyi çıkarmak için hareket geçmiş, derginin yazar isimlerini ve nasıl bir yayın içeriği olacağını kısa sürede planlamıştır (Arabacı, 1999: 5). Dergi toplamda 182 sayı yayın yapabirmiştir. Mecmuayı çıkartan isim Eşref Edip, Başyazarı İstiklal Şairi Mehmet Akif Ersoy'dur Yayının genel yayın teması, İslamcılık üzerine inşa edilmiştir. İslam Birliği'nin sağlanması, ümmet nezdinde bütün anlamlarıyla Kur'an ve Sünnete dönüş, İslam ahlakının halka aşılması gibi önemli konulara çok fazla değinmiştir. Gazetenin yazarları o dönemin yenilikçi İslamcılarının oluşmaktaydı (Şentürk, 2011: 91).

Yayıncılığın popüler olduğu ve özel önemle yapıldığı dönemde halkın heyecan ve coşkusuna sırtını dayayarak basılmaya başlanan mecmua, bağımsızlık çizihniyet içerisinde, tecdit, terakki, ıslah, reform, ihya, ve Kanun-i Esasi yanlısı, daha fazla "Osmanlıcı" bir zihni yapıya öncelik veren geniş aydınlardan oluşan

kişilerce yazılmış yazılarının yayınlandığı bir mecmua olarak yayın hayatına sürdürmüştür (Akbaş, 2015: 30).

1.2.1.5. Sebilürreşad

Sebilürreşad, yayın yaptığı dönemlerde İslamcı basının en önemli temsilcisi sayılmaktadır. Fikir ve ideolojisi, fazla sayıdaki yazar kadrosu uzun süre yayın hayatına sahip olması nedeniyle Sebilürreşad, İslamcı basın için önemli bir kaynak olarak görülmektedir (Arabacı, 1999: 2).

Aslında Sebilürreşad yeni bir dergi olarak sayılmamaktadır. Sırat-ı Mustakim mecmuasının en son ki sayısından sonrada değiştirmiş hali olarak görülmektedir. Dergi çok uzun dönem bir başına İslamcılık fikriyatının yayın organlığını yapmıştır. İstiklal Harbi'nin sahiplenilen dergi olarak da bilinmektedir. Sebilürreşad yayına başladığı yıllarda Mîlli mücadeleyi ciddi bir şekilde desteklemiştir. 1908 senesinde Eşref Edib'in liderliğinde İslamcılık düşüncesini yaymak için yayınlanan derginin başyazarı ise İstiklal Şairi Mehmet Akif Ersoy'dur. Şair Mehmet Akif Ersoy, şiirlerini Sebilürreşad aracılığı ile yayımlar. Eşref Edip, Mehmet Akif Ersoy'un birçok şehirde, minberlerde vaaz adı altında yaptığı konuşmaları da bu dergide yayımlar. Akif'in vaazları ve şiirler halkın manevi duygularını hareke geçirdiğinden, ordunun aradığı morali ve desteği onlara sağladığından Sebilürreşad harp yıllarında tüm cephelere ulaştırılmaya çalışılır (Arabacı, 1999: 4).

Sebilürreşad'da yazan yazarlar toplumsal alanlarda ve kurumlarda yenilikler yani reformlar yapılmasından yanaydı. Bu görüş, aynı zamanda yeni bir anayasanın yürürlüğe girmesi gerektiğine inandırmıştır. Lakin gerçekte reformların İslam dininin kurallarından, kaidelerinin bütünü manasındaki şeriata uzanan bir İslami toplumsal yapı oluşturulup güçlendirecek anlamda olması gerektiğini savunmuşlardır. Sebilürreşad'ın çıkış amacı Müslümanların uyandırılması ve onları yüceltilmesiydi aslında. Sebilürreşad'ın o dönemde dış bağlantıları çok kuvvetliydi. Tüm İslam Aleminin yönlerini çevirdiği bir irtibat merkezi haline gelmişti. Bosna'dan Fas'a, Yemen'den Japonya'ya, Anadolu'dan Kazan'a kadar Müslümanların olduğu her bölgede temasta olunan kişiler vardı. Türk Milleti'ne Balkan Savaşı'nın çıkabileceğini bildiren ilk isim Ahmed Hamdi Aksekili, o dönemde dergi yönetimi

tarafından Bulgaristan'a muhabir olarak göndermiştir. Yine, Fransa'ya Ferid Kam, Seyyid Muhammed Tevfik Hindistan'a muhabir olarak gönderilmiştir. Bu isimler orada yaptıkları haber ve röportajlar ile adeta ortalığı sallamışlardır (Akbaş, 2015: 31)

Mİlli Mücadele'ye tüm imkanları ile destek veren Sebilürreşad'ın tüm yayınları itilaf devletlerine saldırı niteliğindeydi. Adeta sert bir cephe almıştı. İşgal altında olan Anadolu'da ki mücadelenin İstanbul'daki temsilciliğin de Sebilürreşad üstlenmiştir. Bu dönemi, Eşref Edip hatıralarında İstanbul'da bulunan Sebilürreşad binasının, Ankara'da kurulan Büyük Millet Meclisi hakiki aracılık yaptığını, Ankara'dan ulaşan mektupların dergiye verildiğini, Mİlli Mücadelede görevli bir askerin binaya gelerek bu mektupları alıp İstanbul'daki gerekli yerlere ulaştırdığını söylemektedir. Birinci Dünya Harbi'nde Padişah diliyle verilen cihat fetvası da Sebilürreşad da yayınlanmıştır. İstiklal Harbi süresince askere motivasyon araçlı bu ücret alınmadan dağıtılmıştır. Bu, İslamcı çizgide olan gazetenin devrin hükümeti ve ordusu tarafından kabullenildiğini göstermesi bakımından da ilgi çekicidir” görüşü derginin işlevini anlatmaktadır (Güler, 2014: 22).

Sonrasında ise işler Sebilürreşad'ın isteği gibi olmamıştır. İstiklal Harbi'ne tüm riskleri ve imkanları ile destek veren Sebilürreşad için yeni devletin acele bir şekilde kurulması akabinde tehlikeli sayılabilecek bir dönem başlamıştır. İstiklal Harbi sonrası yeni devlet kurulmuş, sistem değişmiştir. 5 Mart 1925'te yürürlüğe giren Takrir-i Sükûn Kanunu ile yeni kurulan Cumhuriyet'e muhalif sesler adeta susturulur. Yönetim, çıkardığı yasalarla 3 dergi ve 5 gazete hakkında kapatılmama kararı verir. 17 yıl boyunca yayın hayatını devam eden Sebilürreşad dergisi de bir veda yazısına dahi izin verilmeden kapatılmıştır. Sebilürreşad'ın kurucu ismi Eşref Edip İstiklal Mahkemeleri tarafından yargılanmıştır (Akbaş, 2015: 32).

1925'deki yönetim tarafından yasaklanan dergi, Türkiye Cumhuriyeti'nde çok partili döneme geçişin ardından tekrar yayımlanmaya başlamıştır. O dönemde yani 1 Mayıs 1948 –Mart 1965 tarihleri arasında toplamda 359 sayı olarak yayınlanmıştır (Şentürk, 2011: 92). Hem Cumhuriyet öncesi hem sonrasında da derginin yayıncılığını yapan Eşref Edip, cumhuriyetin laiklik politikalarına muhalif

bir isimdi. Ama Sebilürreşad'ı dini bağımsızlığın bir sembolü olarak Türk Millî kimliğine bağlı etnik değil, İslami zihniyet getirmeyi amaçlayan ve Cumhuriyet yapısına dayanan istikbal yaratmaya kendini vermiş bir dergi olarak bilinmekteydi. Millet ve demokrasi gibi çağdaş-yenilikçi kavramlara İslami bir anlam vermeyi hedefleyen dergi aslında gerici bir yayın organı eğilmiştir. Misal, gerçek anlamda laikliği'dinin devlet siyasetiyle hiçbir ilgisi bulunmaması' şeklinde tanımlarsak, aynı şekilde siyasetin de dine müdahale etmemesi gerekmektedir. Eşref Edip'e göre ise laiklik, milleti Müslüman olan bir devlette hükümet tarzıyla ilgili bir konuydu. 19. yüzyılda yayınlanan dergi ve gazetelerinin geneli kendi dönemlerinin aydınlarına hitap ediyordu. Sebilürreşad ise yayınlandığı dönemde Müslümanlığı hayatının merkezine koyan okuyuculara hitap etti. Bu yönüyle hep örnek olarak gösterilmektedir (Akbaş, 2015: 33).

1.2.1.6. Volkan

Derviş Vahdeti tarafından 11 Aralık 1908 ile 20 Nisan 1909 tarihleri arasında günlük olarak yayın yapan bir gazetedir. Her türden konunun işlediği gazetede, Said-i Nursi, Hasan Tahsin, Mehmet Emin Hayreti gibi isimlerin makaleleri yayınlanmıştır. Yayın içeriğinde ağırlık toplumsal ve siyasi olaylara verilmiştir (Akbaş, 2015: 33).

31 Mart olayının faallerinden olduğu iddia edilen Derviş Vahdeti, sıradan bir devlet memuru iken Volkan gazetesini çıkarması ile bir anda meşrutiyet yönetiminin en tehlikeli düşmanı haline gelmiştir. Hapisten çıktıktan sonra önce İttihat ve Terakki'nin toplantılarına katılmış daha sonra ittihatçı karşıtı cemiyetler içerisinde yer alan Vahdeti, muhalif yazıları ile 31 Mart olayında öne çıkan Volkan Gazetesi'ni çıkarmıştır. Derviş Vahdeti, gazetenin masraflarını karşılamak için önceden tanışıklığı bulunan Yıldız Sarayı Mabeyn Başkatibi Ali Cevad Bey'e giderek niyetini açıklar ve para ister. Ali Cevad Bey, Derviş Vahdeti'nin bu isteğini sarayın artık basın organlarına tahsisat vermediğini söyleyerek geri çevirir. Fakat Vahdeti yakın arkadaşı Enderunlu Lütü kanalıyla saraydan 450 lira alır. Volkan'da Kıbrıslı Kamil Paşa'dan övgüyle bahsedilmesi, icraatlarının alkışlanması sadece Vahdeti'nin de Kıbrıslı olmasıyla açıklanamaz. İngiliz yanlısı ile fikirleri ile bilinen Kamil Paşa'nın bu gazeteyi mali açıdan desteklemesi olası görülmektedir (Akbaş, 2015: 33).

Derviş Vahdeti ittihatçıların önde gelenlerinden Mizancı Murad Bey'e gazete çıkarmak istediği söyler. Murad Bey daha ilk karşılaşmada pek ehemmiyetsiz biri gibi görünen Vahdeti'ye kendisinin "Mizan" gazetesini bile çok zor şartlarda çıkardığını yayın dünyasının tanımadığı bir kişinin gazete çıkarabilmesinin zor olacağını söyler ve vazgeçirmek ister. Gazetenin ilk sayısı 17 Aralık 1908 tarihinde çıkmıştır. Gazete Vezirhan'da ki 14 numaralı odada yayın hayatına başlar. Gazetenin sahibi, başyazarı, musahhihinin hep Derviş Vahdeti olduğu görülmektedir. Fiyatı 10 Para, yıllık aboneliği 108 kuruştur. Dini ve siyasi günlük gazete başlığı ile kendisini tanımlamıştır (Volkan, Sayı 1, 17 Aralık 1908).

20 Nisan 1909 tarihinde hareket Ordusu'nun Yeşilköy'e gelmesine kadar yayın hayatını sürdüren gazete 110 sayı çıkarmıştır. Gazete genelde dört sayfa olarak çıkmış, bazen sayfa sayısı iki sayfaya kadar düşebilmiştir. 2000 adet basılan gazete Bulgaristan, Girit, Bosna Hersek ve Kıbrıs'a da gönderilir. Gazeteye sürekli yazı gönderenler arasında Enderunlu Lütfi, Said-i Nursi, Mehmet Emin Hayrati gibi isimlerde vardır. Gazete koyu bir ittihatçı karşıtı olmasına rağmen Enver, Niyazi, Atıf gibi İttihatçıların bazı önderlerine ayrı bir yer verir. Enver Paşa'yı peygamber ahlakına sahip olmakla savunur, cesaretini övmektedir. Gazetenin 110 sayılık yayını süresince tek bir resim dahi kullanılmadığı görülür. Fakat 10 Nisan 1909 tarihli M. Bedreddin Örfi imzalı bir yazıda ittihatçıların öldürdüğü Hasan Fehmi'nin heykeli dikilmesi istenir okuyucudan tepki gelince Derviş Vahdeti özür dilemek zorunda kalır.

1.2.2. Cumhuriyet dönemi İslamcı basın

Cumhuriyet'in ilk yıllarından 1945 yılı yani çok partili hayata geçiş dönemine kadar dini bir yayıncılık faaliyeti olmamıştır. Cumhuriyet'in kuruluşundan 1945 yılına kadar geçen sürenin ardından Osmanlı'dan kalma İslamcılık fikriyatına sahip isimler yayıncılık girişimlerinde bulunmuşlardır. Sebilürreşad, Büyük Doğu, Hareket, Yeni İstiklal, Diriliş, Hilal Dergisi 1945 sonrası Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde yayın yapan İslamcı düşüncedeki basın organlarıdır (Subaşı, 2011: 222).

1.2.2.1. Sebilürreşad

Osmanlı Devleti'nin son demlerini yaşadığı yıllarda yayınlanmaya başlayan ve özellikle İstiklal Harbi'nin yayını olarak bilinen, genel olarak İslamcılık ideolojisinin en etkili yayını olan Sebilürreşad Takrir-i Sükun ile kapatılmıştır. Dergi, Cumhuriyet döneminde çok partili hayata geçilmesinin akabinde yeniden yayın hayatına başlamıştır. 1948 senesinde tekrar yayın hayatına başlamasıyla birlikte, laikliğin üstünlüğü ve Kemalist iktidar altında İslam'ın yok edilmeye çalışılmasından dolayı komünistlere, ateistlere, masonlara ve diğer İslam karşıtı oluşumlara saldırarak, İslamcılığı daha savunmacı ve sert bir kimliğe bürünmüştür (Akbaş, 2015: 49). Sebilürreşad'ın yeni nesil İslamcı söylemin içeriğinin tanımlanmasında katkısı olmuştur. Söylemde kabul gören bu şekil, bir nevi siyasal İslam'ın doğuşuna ortam hazırlayarak ileride Milli Görüş Hareketi'nin kurduğu siyasi partilerin söylem içeriğine zengin malzeme vermiş hem de yani neslin kültürel alanda tekrar oluşum projesinin çok önemli bir parçasını oluşturmuştur. Burada söylemek gerekir ki Ortadoğu'da İslamcı söylemdeki diğer yayınlardan, muhafazakarlığı yönünden net bir biçimde ayrılan bir dergidir Sebilürreşad. Derginin kuruluş felsefesini oluşturan muhafazakar tavır; anti-laisizm, anti-komünizm, anti-semitizm başta olmak üzere devrimlere de muhalefet etmeyi sağlamaktadır (Akbaş, 2015: 49).

O dönemdeki en etkin basın-yayın organı olan ve 22 sene aradan sonra tekrar yayınlanmaya başlayan dergi, eski etki ve ağırlığına ulaşamasa da kayda değer işler yapmıştır. 1948 yılında Demokrat Parti'nin iktidara gelmesiyle birlikte sunduğu özgürlük ortamında faydalanarak 1948 yılında tekrar yayın hayatına başlayan Sebilürreşad, dilini biraz daha hafifletmiştir. Hedefine devleti ve hükümeti koymaz. Müslümanların sorunlarına yönelik içerikler yer almaktadır. Fakat dergiyi her şeyiyle tek başına çıkaran Eşref Edip'in yaşının ilerlemesi neticesinde, İslamcı fikriyatın bu topraklardaki ilk ve en uzun yayın organı olan Sebilürreşad, 58 yıllık serüveni sonrası 1966 yılında yayın hayatına son verir. Dergi kapandığında Eşref Edip 84 yaşındaydı. Aradan geçen 5 yılın ardından yani 1971 yılında da Edip vefat 89 yaşına vefat eder. Sebilürreşad ile adeta bir devir kapanmıştır (Akbaş, 2015: 50).

1.2.2.2. Büyük Doğu

1943 ile 1978 tarihleri arasında yayımlanan Büyük Doğu, Cumhuriyet döneminde İslamcılık fikriyatının öncü dergisi sayılmaktadır. Dini, edebi, fikri ve siyasi başlıklarda yayın yapmıştır. Büyük Doğu'nun kurucusu Şair Necip Fazıl Kısakürek'tir. Necip Fazıl sadece kurucusu değil derginin yayın yönetmeni, başyazarıdır. Necip Fazıl Kısakürek, 1945 yılından sonra ismi İslami gruplar içerisinde yayılmaya başlayan birisi olmuştur. Herkes onu mücadeleci bir kişilik olarak tanınmaktadır. Öyle ki birçok oluşumun ve hareketin de öncü ismi sayılmaktadır. Bugün ki ülkeyi yöneten liderler bile onun rahleyi tedrisatından geçmiştir. Hemen hemen tüm İslami oluşumlar doğrudan veya dolaylı olarak Necip Fazıl Kısakürek'ten esinlenmiş, şiir ve yazılarına sürekli olarak yer vermiştir (Akbaş, 2015: 50) Bir farklı görüşle betimleyecek olursak, İslamcılık fikrinde Necip Fazıl yadsınamaz bir yerde görülmektedir. Necip Fazıl, telaffuzu, endişeleri, hadiseleri, lisanı, literatür bakımından daha önceki zamanlarda bulunan İslamcılardan ayrılmaktadır. Ulema yoğunluklu olan İslamcılığın baskın olması, Osmanlı zamanından ayrı olarak Necip Fazıl, aslı yönüyle İslami bir töre ve etraftan gelmez. Osmanlı'nın son zamanları Cumhuriyet'in ilk zamanlarında ön planda bulunan edebiyatçı ve entelektüellerle samimi temaslarda olan Necip Fazıl, görüp geçirdiği toplumsal yönü ve düşünce bilimini de görmesiyle, klasik İslamcı biçimlenmesinden yoksundur (Akbaş, 2015: 50).

İslamcı düşüncede öne çıkan isimlerden Rasim Özdenören, Necip Fazıl Kısakürek'in bireysel olarak öne çıktığını söyler. Rasim Özdenören'e göre; "Necip Fazıl, edebi alanda Müslüman'ca düşünmenin Cumhuriyet dönemindeki ilk örnek kişiliğidir. Tabii ki bu bizim iddiamız, çünkü onun alanında bir öncüsü ve öncesi yoktur. O kendi geleneğinin başlatıcısıdır. Sait Halim Paşa, Said Nursi, Mehmet Akif Ersoy, Eşref Edip ve benzeri düşünürler, hayatlarının bir kısmını Cumhuriyet döneminde geçirmiş ve yaşamış olsalar da, aslında birer Osmanlı aydını olarak temayüz ederler. Onların düşünce tarzı, yanlışı ve doğrusuyla Müslüman'ca bir hayat tarzını sürdüren bir toplumun içinde gelişmiş ve toplumun ihtiyaçlarına cevap bulmak üzere oluşturulmuştur. Necip Fazıl ise, düşüncesini, Müslüman'ca hayat tarzını terk etmiş ve İslam ile olan bağlarını kopartmış olan bir toplumsal-siyasal

ortam içinde geliştirmiş ve toplumun ihtiyaçları muvacehesinde fikir oluşturmaya teşebbüs etmiştir” (Özdenören, 2011: 143).

Kısakürek: 26 Mayıs 1904 senesinde İstanbul’da doğan en Necip Fazıl Kısakürek, ortalama bir klasik Türk ailesinden daha modern, çağdaş bir ailede yetişmiştir. Din ile irtibatı klasik bir Türk aydını kadardır. 1934 yılında Abdulhakim Arvasi ile tanışınca farklı bir bakış açısına bürünmüştür. Necip Fazıl, özgeçmişlerinde bir akşam iş dönüşü Boğaziçi’nde vapurda, kendisini keskin bakışlarla takip eden bir adamla nasıl karşılaştığını anlatmıştır. Bu adamın bakışlarından kaçamadığından ikisi konuşmaya başlarlar. Böylece İslamcı bir lider olan, Abdulhakim Arvasi isimli bir Nakşibendi şeyhiyle tanıştırılır. Vapurdaki adam, Necip Fazıl’a Beyoğlu’nda bulunan Ağa Camii’ne gidip bu alimi görmesini tavsiye etmiştir. Bu din adamıyla karşılaşmasından sonra Necip Fazıl, Abdulhakim Efendi’nin ölümüne kadar 9 yıl onun sadık ve inançlı bir müridi oldu. Bu karşılaşma, Necip Fazıl’ın hayatında önemli bir dönemece karşılık geliyordu. Yeni bir dini fikriyata, uzun ve görünüşe göre acı verici bir cahil yaşantıdan sonra ulaşmıştı. Bu çıkarıcı materyalizm ve ahlaki yozlaşma dünyasını, dini anlamda sığınaksız birisinin perspektifinden görünce iliklerine kadar donmuştu. Dini uyanışı sayesinde yabancılaşma hisleri kayboldu. Kargaşa yerini sakinliğe bıraktı. Necip Fazıl’ın varlığı Allah etrafında yeniden anlam kazanmıştır (Özdalga, 2007: 136).

Necip Fazıl Kısakürek, 1943 yılından sonra Türk yenilikçiliğine bakış açısını ve siyasi tavrını ortaya koyan icraatlara başlamıştır. Tüm eleştirilerin ve faaliyetlerini duyurması için ona bir basın yayın organı gerekiyordu. Ve 17 Eylül 1943 tarihinde Büyük Doğu dergisinin ilk sayısını çıkardı. 1943’te hızlı bir yayın hayatına başlayan dergi kısa sürede muhalif organlarından biri haline gelmişti. Belirli zamanlarda kapatılma dolayısıyla yayımına ara vermek zorunda kalan Büyük Doğu, 1950’li yılların kültürel İslami hassasiyetini karşıındakine aktaran ve betimleyen bir mecmua olarak ön plana çıkmıştı. Dergi, Batı kültür ve yaşam tarzını kendine emsal alan ulusal politikaları sürekli eleştirirken, ‘İslami’ hayat tarzı için geçerli olan kurallar konusunda da özeleştiriler de bulunmaktan da beri durmadı (Akbaş, 2015: 31).

Büyük Doğu Dergisi, Tek Parti dönemi Türkiye’indeki içerik ağırlığının yanı sıra siyasi tartışmaları ve muhalif lisanı ile İslamcı söylemin önde gelen yayınlarından sayılmaktadır. Henüz ilk yayınlarında ideolojisini ortaya koymuş ve görevlerini açıkça ifade etmiştir. Tanzimat’tan bu yana süre gelen samimiyetsiz inkılaplar ve bu inkılapların ortaya çıkardığı sözde kahramanlar, davanın, öncelikli planda öncelikli meselesiydi. Necip Fazıl Kısakürek’e göre Büyük Doğu Dergisi, “İslamiyet’in emir askerliği, İslam içinde ne yeni bir mezhep, ne yeni bir yenilik alanıydı” (Akbaş, 2015: 52)

Necip Fazıl, İslam’ın dünyayı belirleyicilik noktasında yeniden rol almasını, Müslümanların mevcut iradeyi, fikri bilinci, yeterliliği ve asaleti Büyük Doğu davası çatısı altında sahiplenmeleri gerektiğini savunmaktadır. Bu görüşe göre İslam’ın diğer dinlerden ve tüm ideolojilerden üstün olduğu savunulmaktadır. Necip Fazıl Kısakürek, İslamcılığının en önemli kavramlarının başına her zaman ‘dava’ kelimesini yerleştirmiştir. Dava ile hem Büyük Doğu hem de İslam’ın yeniden her unsuruyla birlikte hakim olmasını içeren bir kelimedir (Akbaş, 2015: 52).

Büyük Doğu’nun açtığı alan çok partili hayata geçişte İslamcı bir kitle oluşmasına katkı sağlamıştır. Yine Büyük Doğu’nun çok partili yıllarda daha açık ve mücadeleci bir muhalif söyleme sahip olduğu görülmektedir. Polemikleriyle, çarpıcı kapanış ve çıkışlarıyla her daim dikkatleri üzerine toplayan Büyük Doğu Dergisi, Türkiye’de İslamcı harekete yenilik kazandıran en önemli yayın organlarından biri olarak değerlendirilmektedir. Nitekim dini yayınların neredeyse hiç olmadığı 1945 yılı öncesinde gençlerin İslami bir bakış açısına yönelmesinde oldukça önemli bir görev üstlenmiştir. Büyük Doğu’daki çok sayıda makalesi sebebiyle Necip Fazıl, değişik iktidarlar döneminde emni takibe alınmış, hakkında onlarca kez beraat, alıkoyma ve hapse atılmayla neticelenen kararlar çıkmıştır. Onun bu mücadeleci yaşamı, İslami bir hayat mensup kişilerce ‘Mîlli kahraman’ olarak kabul görmesine yol açmıştır” (Subaşı, 2011: 225).

Necip Fazıl, demokratik hayat içindeki İslamcılığı da yalnız bırakmaktadır. İslamcılığı Kur’an ve sünnetle, geçmişiyile, Osmanlı ve Türk tarihiyle birleştirme çabası içine girmiştir. Batılılaşma döneminden, İslamcılığı koparmaktadır. Tanzimat

sonrasının tümünü, isim vermese de içinde İslamcı düşünürlerin de bulunduğu aydın grubu eleştirir, yargılar. Yazılarında İslamcılığın Cumhuriyet öncesi tezlerine, yayınlarına, fikirlerine yer vermez, çıkışı, menşei, başlangıcı ve çatıyı Büyük Doğu olarak tasavvur eder” (Akbaş, 2015: 53).

İslamcılık gözüyle bakıldığında Necip Fazıl Kısakürek, İslamcılık akımının kurucu lideri Cemaleddin Afgani ile aynı yolun yolcusu olarak yorumlanmaktadır. Ancak, Afgani ve Abduh gibi İslam’da yenilik yapılmasının değerine değinen İslamcılar, Necip Fazıl Kısakürek’in gözünde İslam ‘maddecisi’ olarak nitelendirilen İbn-i Teymiyye yolundadırlar. Tarihten bu yana süregelen Sünni İslam anlayışının en zayıf görüşlerinden birine sahip çıkarak Seyyid Kutup, Mevdudi ve Muhammet Kutup gibi modern İslamcıları da şiddetle eleştiren bu bakış açısı, içtihat kapısını tamamen kapatmaktan yanadır. Farz edelim içtihat yapılsa da tarihteki ünlü İslam alimlerinden farklı getirebilecekleri bir görüş olmadığı kanaati hakimdir (Duran, 2011: 134).

Bu bakış Necip Fazıl’ın İslamcılık ekolüne sağladığı en büyük faydalardandır. Bu fayda, İslam fikriyatını Türkiye ve Anadolu orijinli olarak tanımlayıp aktarmasıdır. Vazgeçilmez bir kanaatle dünyada umudun-kurtuluşun yalnızca Anadolu’da yani Türkiye’de olduğunu belirtmiştir. Dünyadaki diğer nüfusu Müslüman olan ülkelerde herhangi bir olumlu gelişmenin gerçekleşmesinin mümkün olmayacağını belirtir (Akbaş, 2015: 53).

Necip Fazıl Kısakürek, sadece İslamcı bir tavır ve tarza sahip değil yeri geldiğinde de Milliyetçi bir bakış açısını da yanında taşıyan bir fikir adamı olarak görülmektedir. Necip Fazıl Kısakürek, İslami duyarlılığı öncelikli değere sahip olsa da her daim Milliyetçi hassasiyetlerin de sözcüsü olmuştur. İslam dinini muhafazakar-Milliyetçi söylemle özdeşleştiren Necip Fazıl Kısakürek, aynı zamanda Türk Milliyetçiliğinin İslami bir kimliğe bürünmesine de fayda sağlamıştır (Akbaş, 2015: 54). Hayatı ve fikirleriyle İslamcı gruba etki eden Necip Fazıl Kısakürek, 1983 senesinde vefat etmiştir. Lakin ideolojisi, fikirleri, mücadele ettiği yargıları halen günümüzdeki İslamcılık akımının en önemli temel kaynağı olmaya devam etmektedir. Herhangi bir isim olmasa bile Necip Fazıl adı, Türkiye’de İslami

hassasiyete sahip insanları anlatmaya, onlara özgüven enjekte etmeye, yol göstermeye devam ettiği söylenmektedir. İslamcı kanat içerisinde Necip Fazıl'a yönelik eleştirilerde olmuştur. Onun iktidarlara karşı sürekli söylem değiştirmesi özellikle radikal İslamcı kanat tarafından büyük eleştiri almıştır. Necip Fazıl'ı halen Milliyetçi mi yoksa İslamcı mı şeklinde net bir tanım yapamayan İslamcı düşünürler bulunmaktadır.

1.2.2.3. Hareket

1939 yılında yayın hayatına başlamıştır. İsmet İnönü CHP'sine ve yönetimine eleştirel yayın yapabilen muhalif ilk basın-yayın mecrasıdır. Sebilürreşad'ın 1925 yılında kapatılmasından sonra İslamcı diyebileceğimiz her hangi bir yazılı basın kaynağından söz etmemiz mümkün değildir. 14 yılda hiçbir İslamcı yazar kalem kıpırdatma ortamı bulamıştır. 1 Şubat 1939'da ilk sayısını okuyucularıyla buluşturan Hareket dergisi, İslamcı muhalefetin ilk sözcülerinden biri olmayı başarmıştır. Hareket yayın politikası ve içeriği ile İslamcı- Anadolucu çizgiye bağlı bir ortam oluşmasına öncülük etmiştir (Akbaş, 2015: 55).

Hareket'in asıl kurucusu Nurettin Topçu'dur. Nurettin Topçu, öznel, başkasında olmayan fikir ve düşünceleri ile tanınmaktadır. Topçu, bazılarına göre sosyalist, bazılarına göre ise Milliyetçi, kimilerine göre de has İslamcıdır. Birçok kalem Nurettin Topçunun, bu tarafları ile Cemil Meriç'e benzediğini de söylemiştir (Şentürk, 2011: 236). Türk toplumu Topçu'yu İslamcı fikriyatın çok değerli isimleri arasında görse de, Topçu, kendisini gerçek bir İslamcı olarak tanımlıyor. Fikriyatını Milliyetçilik ve sosyalizm terimlerini, sağ ve sol kavganın en şiddetli olduğu günlerde anlatmıştır (Akbaş, 2015: 55).

Nureddin Topçu, 1934'te felsefe doktorasını tamamladıktan sonra Türkiye'ye dönmüş, lise öğretmeni olarak işe başlamıştır. Yeni kurulmuş olan üniversitede ihtiyaç olmasına rağmen görev verilmemiştir. İyi yetişmiş, fikri kapasitesi yüksek bir kişilik olarak üniversite dışında bırakılan Topçu düşünce tarihi açısından çok önemli bir başlangıç yapmaktadır. 1939 yılının Şubat ayında, Hareket Dergisi'ni yayınlamaya başlamıştır. 1925'ten itibaren, batıcılığı; baskıcı modernleşmeye dayanak yapılan pozitivist ve materyalizmi desteklemeyen fikirlerin yayın yoluyla

ifadesi imkansız hale getirilmişti. Bu yüzden hareket dergisinin çıkışı fikir tarihimiz açısından gerçek bir dönüm noktasıdır. Batı’da yüksek seviyede felsefe tahsili yapmış bir genç düşünür, orada kazandığı bilgi ve fikir hamulesiyle insana, insanın içine, manevi hayatına yönelmenin gerektiğini ve aradığımız şeyleri kendimizde bulabileceğimizi söylüyor, “ben seni uzakta ararken, sen kendi evimde idin” diyordu (Topçu, 2011: 16).

Derginin ilk sayısında ilk yazının başlığı “Rönesans hareketleri” olmuştur. Bu yazıda, Avrupa’nın bu asırda neden Rönesans yapamayacağı şöyle izah edilmektedir: “20. asrın Mîlîyet Avrupa’sını yaşatıcı kuvvetlerin başında büyük sanayi bulunmaktadır ve büyük sanayimin 20. asırda kazandığı rakipsiz hakimliği, zümre istibdadını hazırlayan, gayesi her şeyi tanımaktan ibaret olan 19. asrın idealsiz müsbetilmeciliği olmuştur. Müspet ilim, ruhi ve ahlaki kıymetlerle insanlık içinde bir Rönesans yaratacak yerde Avrupa milletlerinin insanlığı gittikçe daha mükemmel ve teminatlı şekilde istismar edebilmeleri için arzın hammaddeleri üzerindeki sarsılmaz saltanatını temin etti.”

“En hakiki mürşit” olarak emredilen “müsbetilm”in rol ve fonksiyonu hakkında en azından tereddüt uyandıran bu sözlerden sonra, Topçu, Avrupa’nın yapamayacağı Rönesansı, Türkiye’nin yapabileceğini ortaya atmaktadır. Nurettin Topçu, 19. yüzyılın sonunda Maurice Blondel’in sistemleştirdiği “hareket felsefesini” Türkiye’de tanıtan bir düşünür olarak bilinir. Mîlîyetçilik konusunda sistemin tasvip etmeyeceği bir yol takip ettiği de malûmdur. din-Mîlîyet ilişkileri konusundaki yaklaşımları yanında, toprağa dayalı, bin yıllık tarihe yaslanan bir millet varlığını esas alır. Bu yüzden, “Anadolucu” olarak tanınır (Lekesiz, 2011: 966). Necip Fazıl ve Nurettin Topçu düşüncesinin ana eksenini teşkil eden “hareket” kavramı, Necip Fazıl’da “aksiyon”a dönüşmüştür. “Hareket” Topçu’ya mahsus bir kelime olarak algılanabileceği için böyle yapmak zorunda kalmıştır. Necip Fazıl’ın hayatında önemli yeri olan konferanslarının ilki ‘İman ve Aksiyon’ başlığını taşır. 1963 yılında Erzurum başta olmak üzere birçok şehirde bu konferansı vermiştir. Bu konferansta, aksiyon felsefesi üzerinde bir konuşma için uzun sayılabilecek şekilde durur. Aksiyon felsefesini ve Blondel’i tanıtır. Yazı ve basın hatıralarını ihtiva eden Babıali isimli kitapta ise, Mîlîyetçilik konusunda, gerçek Mîlîyetçiliği, ancak

Anadoluculuk ismi altında mazrufuna layık, ruhuna uygun madde alakası olabileceğini anlamayanlara yüklenir (Subaşı, 2011: 323).

Necip Fazıl'la kıyaslanan Nurettin Topçu, ciddi, dengeli, kendisine eleştiriye açık bir yöntemi benimsemiş, çağın dilini konuşabilmek ve dolayısıyla yanlış olanı sorgulayabilmek için İslam Sosyalizmi gibi kendi zamanına göre sıkıntılı ifadeleri takip etmekten kaçınmamıştır (Lekesiz, 2011: 969).

Tüm bu fikriyatı ve birikimi neticesinde Hareket Dergisi'nin Topçunun gözbebeği olduğu gerçeği kaçınılmaz. Bir ömürlük mücadelesini Türk milletine buradan anlatmış ve 'Yarın ki Türkiye'yi görebildiğini iddia etmektedir. Topçu, Hareket ile İslamcı basının ne kadar entelektüel bir alana ulaşabileceğine gösterme gayreti içerisine girmiştir.

Hareket Dergisi'nin kapatılış süreci uzun sürmektedir. Dergi 1939-1947, 1947-1949, 1952-1953 ve 1966-1975 yılları arası çeşitli dönemlerde yayın yapmıştır. Topçunun geleneğini sürdürmek isteyen fikir mirasçıları, onun da istediği şekliyle güçlü bir ses olmak isterler. Fakat vefatından sonra onun çizgisinde sadece 3 yıl yayınlanabilir. 1976'da kapanmıştır. Daha sonra 1982 ve 1990 yılında aynı isim ama farklı fikriyatlarla Hareket dergisi farklı kişilerce yayın yapmıştır. (Kahraman, 2014).

1.2.2.4. Diriliş

Şair Sezai Karakoç'un öncülüğünde edebiyat ve siyasi ağırlıklı fakat İslamcı olarak görülen bir dergidir. 1960 senesinde Ankara'da yayınlanmaya başlanmıştır. Rutin bir çıkış aralığı yoktur. Günlük, haftalık ve aylık çıktığı dönemler olmuştur. 400'e yakın sayıya ulaşan bir yayın serüveni bulunmaktadır. Sezai Karakoç'un önderliğinde çıkan Diriliş dergisi ile ilgili bilgilere başlamadan önce Sezai Karakoç ile ilgili kısa bir bilgilendirme yapmada fayda olacaktır. Sezai Karakoç, 1933 senesinde Diyarbakır'ın Ergani ilçesinde dünyaya gelmiştir. İlkokulu Ergani'de, ortaokulu Maraş'ta, liseyi de Gaziantep'te okumuştur. 1955 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin Maliye ve İktisat Bölümünü bitirmiştir. Türkiye'nin birçok il ve ilçesinde Maliye Bakanlığı'na bağlı olarak gelirler kontrolörlüğü görevinde yer almıştır. Daha sonra memuriyetten bırakarak fikirle

uğraşmış, dergi çıkarıp ve kitaplar yazmıştır. Bu zamana kadar toplam 56 kitabı basılmıştır.1990 senesinde kurulan Diriliş Partisi'nin genel başkanlığında bulunmuş, bu parti 1997 senesinde Anayasa Mahkemesince kapatılmıştır. Parti 2007 senesinde Yüce Diriliş Partisi ismiyle tekrar kurulmuştur. Sezai Karakoç, çalışmalarını sürdüren bu partinin internet sitesinde her cumartesi günü ülkemiz ve İslam Dünyası'nın problemleriyle ilgili konuşmalar yapmaktadır (Lekesiz, 2011: 2967).

Sezai Karakoç yedinci dönem haftalık 'Diriliş' dergilerinde yayınladığı anılarında bahsettiğine göre: hem ortaokulda hem de lisede yoğun bir kitap okuma zamanı geçirmiştir. Bazı dergilerde şiir ve yazıları yayınlanmış, 1955 yılında 'Şiir Sanatı' adlı bir dergi çıkarmış, bu dergi iki sayı çıkabilmiştir. Diriliş dergisi, 1960-1992 seneleri arasında farklı zaman dilimlerinde toplam 7 dönem olarak çıkarılmıştır. İslam uygarlığı ve toplumlarının tekrar kendine gelmesini, gelişip büyümesini ana öge olarak benimsemiş bir dünya düşüncesini geliştirmeğe çabalayan Diriliş'in fikri içeriğini başyazılarında toplanmıştır. İkinci dönemin başyazılarını teşkil eden ve İslam'ın dirilişi genel başlığını taşıyan yazılarda İslam dünyasının ve onunla ilgili çevrelerin siyasi, fikri ve sosyal durumu ve gelişmelerine bakış atılmış, İslam dünyasının düşünce, inanış, edebiyat, sanat, iş ve harekette dirilmesinin şartları üzerinde kısaca durularak insanlığa İslam'ın çağrısı sunulmuştur (Tosun, 2013: 337).

Diriliş dergisinin farklı zamanlarında şiirleri, yazıları ve çevirileri ile yer alan isimler şunlardır: Sezai Karakoç ve ayrıca müstear isimlerle (Diriliş, Zülküf Canyüce, Mehmet Yasin, Sait Yeni, İmzasız, S.K, Mehmed Yasinoğlu, D.), Sait Mutlu, Mehmet Genç, Erol Güngör, Şevket Eygi, Kadir Mısıroğlu, Ziya Nur, Rami Ayas, Mehmet Gökalp, İhsan Babalı, A. Buğra, Cevat Ülger, Abdullah Öztemiz Hacıtahiroğlu, Şakir Diclehan, Rasim Özdenören Ebubekir Eroğlu, Cahit Zarifoğlu, Mustafa Ruhi Şirin, Alaeddin Özdenören, Halil İbrahim Kaymak, Kamil Eşfak Berki, M. Cahit Atasoy, M. Güleçyüz, Kamil Öztürk, Yüksel Peker, Sedat Umran, Halim Uğurlu, Said Çekmegil, Bahri Zengin, İsmail Kılıçoğlu, Cahit Koytak, Osman Sarı, İhsan Sezal, Mahmut Kanık, Necat Çavuş Durali Yılmaz, Ahmet Yücel, Mehmet Çavuşoğlu, Turan Koç, Nuri Pakdil, Ahmet Kot, İsmet Özel, Ömer Öztürkmen, Kemal Özyurt, Arif Soylu, Hamit Can, ,Olcay Avcı, Cafer Barlas, Bülent Timur Demirgil, M.Ertuğrul Düздаğ, Mesut Güvenli, Göksel Korkmaz,

Süleyman Portakal, Tahir Yücel, Hüseyin Atlansoy, Mevlüt Ceylan, Muzaffer Budak, Rıza Akçay, Kamil Doruk, Ömer Erdem, Haydar Murat Hepsev, Mevlana İdris, Ahmet İşler, Yüksel Kanar, Cevdet Karal, Mustafa Kirenci, Erdem Bayazıt, Yener Sonuşen, İsmail Atabek, Yusuf Yazar, Rıdvan Memi, Ali Özkavaf, Turgut Akman, Türkay Gültekin, Murat Fırat (Tosun, 2013: 338).

1.2.2.5. Yeni İstiklal

1960 senesinden sonra “Mahir İz ve Ali Fuat Başgil öncülüğünde yayın hayatına başlayan Yeni İstiklal, haftalık gazete olarak yayın hayatını sürdürür. Niyet, Büyük Doğu, Serdengeçti ve Sebilürreşad dergilerinin sürdürdüğü İslami mücadeleye istikrarlı bir yayın organı olarak omuz vermektir. Ama işler planlandığı gibi gitmez. Gazete, istenen ilgi ve alakayı oluşturamaz. Hem dikkat çekici yayınlar yapamaz hem de zarar etmeye başlar. Büyük umutlarla yayına başlayan Yeni İstiklal Gazetesi, darboğaza girmiştir. İşten anlayan biri aranmaktadır. Dönemin Diyanet İşleri Başkanı Ömer Nasuhi Bilmen’in özel kalem müdürü olan Mehmet Şevket Eygi, hem yayıncılık konusunda tecrübeli olduğu hem de bir dergi çıkarma uğraşısı içinde olduğu için dikkati çeker. Gazetenin kaptan koltuğuna oturması için Eygi’ye teklif yapılır. Eygi, teklifi kabul eder” (Uğurlu, 1986: 24).

Mehmet Şevket Eygi Yeni İstiklal’i şöyle anlatıyor: “Yeni İstiklal iki ay kadar çıktıktan sonra. Sönmez Şirketi İdare Meclisi Başkanı Mahir İz Bey’den bir mektup aldım. Manevi ve fikri yetişmemde emeği olan ve zaten muhabere halinde bulunduğum bu zat bana Yeni İstiklal’in bir takım güçlüklerle karşılaştığını ve memuriyeti bırakıp, İstanbul’a gelerek bu gazetenin başına geçip geçmeyeceğimi sordu. 27 Mayıs İhtilalinden sonra Diyanet İşleri Başkanlığı’nda boğucu bir baskı vardı. Teklifi kabul ederek, memuriyetten istifa ettim. Altı ay kadar Sönmez Şirketinin Neşriyat Müdürü olarak gazeteyi çıkardım. Daha sonra şirket ve gazete zarar ettiği için, gazeteyi bana sattılar. Param ve sermayem yoktu. Konya Lezzet Lokantası sahibi merhum Mustafa Doğan Bey’den bir miktar borç alarak işe başladım. O zaman İslami yayıncılık karlı bir iş değildi” (<http://www.islamveihsan.com/kisaca-islam-nedir.html>, Erişim Tarihi: 13.03.2017).

Prof. Dr. Ali Fuat Başgil, Necip Fazıl Kısakürek, Sezai Karakoç, Eşref Edip, Nurettin Topçu, Cevat Rıfat Atilhan, Zekai Konrapa, Nuri Pakdil ve daha bir hayli kabarık bir imza listesi Ertuğrul Düздаğ, Rasim Özdenören, Cahit Zarifoğlu, Ahmet Kutlay Yeni İstiklal’de yazarlık yapmış isimlerdir. Görüldüğü üzere İslamcı olarak nitelendirilebilecek hemen hemen herkes Yeni İstiklal’de yazmıştır (Akbaş, 2015: 63).

Aslında Yeni İstiklal demişken kısaca da olsa Mehmet Şevki’den bahsetmek faydalı olacaktır. Mehmet Şevket Eygi, 7 Şubat 1933 senesinde Zonguldak’ta doğdu. Galatasaray Lisesi’nin ardından Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi’nden mezun oldu. 1970’lerde yayınladığı Bugün gazetesi, haftalık Yeni İstiklal ile Büyük Gazete kapandıktan sonra Son Havadis ve Son Çağrı dahil çeşitli yayın organlarında makale yayımladı. Genel olarak Sabutaycılık, bidat hareketleri, Tasavvufi yaşam, mezhepsizlik, Eygi, son döneminde Milli Gazete’de köşe yazarlığı yaparken, 2019 yılında vefat etmiştir. Mehmet Şevket Eygi’nin, Gıybet İlleti, İslami Konular, Birkaç Yazı, Namazı Dosdoğru Kılmak, Yahudi Türkler Yahut Sabetaycılar, Ehl-i Sünnet’i Savunuyorum gibi tanınmış ve bilinen eserleri bulunmaktadır

(https://www.yeniakit.com.tr/kimdir/Mehmet_%C5%9Eevket_Eygi, Erişim Tarihi: 15.05.2017).

Muhafazakar kesimin, İstiklal Dergisi’nin yayınlandığı dönemde hiçbir basın birikimi yoktu. Örneğin haftalık gazetelerde bile çıkan çalışmalar tamamen amatör ve altı boş bir dili ifade ediyordu. Zaten istikrar da sağlamadı. Yapılan çalışmalar uzun dönem sürdürülemedi. İstiklal’de bu şekilde yayın yapan bir gazete iken Mehmet Şevket Eygi’ye geçtikten sonra nitelikli hale gelmiştir. Eygi, gazeteyi altı dolu bir yayın organı haline getirdi. Abone sayısı 25 binlere kadar, toplam satışı ise 40 binlere kadar çıkmıştı. Yıldırma politikaları M. Şevket Eygi’yi yıldıramadı. Tüm zorluklara rağmen Eygi, İstiklal’i 1967 senesine kadar çıkarmayı başardı (Akbaş, 2015: 64).

Yapılan çalışmalar ve verilen emek ile İstiklal Gazetesi Türkiye’deki muhafazakarların sesi ve okuduğu tek gazete olma özelliğe sahiptir (Eygi, 2017).

Yeni İstiklal'in yazar kadrosunun mihmandar isimleri de saygı duyulan kalemlerdi. Dönemin usta kalemleri Osman Yüksel Serdengeçti, Sezai Karakoç, Necip Fazıl, Nevzat Yalçıntaş, Yeni İstiklal'in başyazarları idi. Gündeme getirilen konular, dikkat çekilen başlıklar Yeni İstiklal'in okunuşunu her geçen gün artırıyordu. 5 bin satışa sahip gazete 40 bin satış sayısına kadar ulaşmıştı. İskenderpaşa Cemaati'nin lideri olan Mehmet Zahid Kotku, o dönem bulunduğu bir yerde yaptığı konuşmada Türkiye'deki Müslüman kesmin okuyacağı bir günlük gazetesi olması gerektiğini vurgular. Gazeteyi çıkaracak isim arayışları sürerken, birçok kişinin üzerinde durduğu ortak isim Mehmet Şevket Eygi olmuştur. Eygi, İstiklal Gazetesi'ndeki başarısından dolayı dikkatleri üzerine toplamış, herkesin ilgisini çekmişti. Nihayetinde Eygi kendisine iletilen teklifi kabul eder. Gazete binası tutulur ve ekipmanlar hazırlanır. 1966 senesinde de Bugün gazetesi yayın hayatına başlamış olur. Lakin gazete ilk yayın dönemlerinde beklenen başarıyı yakalayamaz. Çünkü iktidar eleştirili bir gazeteme olamamıştır. Mehmet Şevket Eygi, o günün şartlarında aldığı talimatlarda çok fazla ileriye gidemez. Eleştiri olmadan gazetenin bir etkisinin olmayacağını savunan Eygi, ideolojik oluşumlara doğru bir saldırıyı ateşler (Akbaş, 2015: 65).

Sebatayistlere, sosyalistlere, komünistlere karşı saldırıya geçer. Bütün bu saldırıların karşılığını, tehditler ve mahkeme kapılarında alır. Bir süre sürgünde kalmak zorunda kalır (Eygi, 2017).

Komünizm furyasının giderek yaygınlaştığı 1960 senelerinde, dünya adeta ikiye bölünmüştü. Sovyetler sol cenahı, sağ cenahı da ABD temsil ediyordu. Bu yıllarda İslamcı gurup, 'biz ne sağcı ne solcuyuz' görüşünde olup bu görüşü yaymaya çalışıyorlardı. Lakin bu çok kolay olmadı. O dönem iktidar içerisindeki solcular bile yönetim dışı solculara karşı çıkmaya başladı. Çünkü sokak hareketleri tehlikeli oluyordu. Ortak nokta İslamcılar ile komünistleri sindirmektir. Antikomünist bir algı ile komünizmin İslam ile örtüşmediği algısı topluma verilmeye başlandı. İslamcı oluşumlar tüm yönleri ile komünizmin üzerine yürümeye başladılar. Tabii ki İslamcı oluşumların baş destekçisi ise ABD'ydı. Bu süreçte gerçekleşen evrimle Müslüman oluşumları komünizm düşmanlığı altında kapitalizme yönlendirdi. Nitekim kapitalist bir kimliğe büründüler. Aynı zamanda da sağcılık iddiaları vardı (Ertük, 1990: 21).

Aslına bakacak olursak, yayın hayatı ve duruşundan edindiğimiz bilgiyle Mehmet Şevket Eygi'nin ara noktada olduğunu görebiliriz. Muhafazakarlar ve İslamcılar arasındaki mesafesini hep eşit tutmuştur. Kimi zaman Amerika yanında taraf olmamızı savunurken komünizme karşı bazı zamanlarda da gençleri Amerikan emperyalizmine karşı Marksist temelli ayaklanmalara teşvik edici bir söylem sergilediğini görebilmekteyiz (Türkmen, 1991: 28).

1.2.2. 6. Hilal Dergisi

‘Gayemiz, Hilal’imiz İcabıdır’ sloganıyla 1958 yılında yayın hayatına başlayan Hilal Dergisi’nin, “İslami, Fikri Siyasi Aylık Mecmua” başlığında ilk sayısı çıkmıştır. 1993’e kadar kesintilerle beraber 367 sayı çıkmıştır. Dergide yazan isimlere göre, 1960’lı yıllar itibarıyla Türkiye’nin varmış olduğu durumda, yüzyılların mirası haline gelen statik düşünce yapısı, tarihi birikimin sorgulanmamış kabulü, vahyi doğrular yerine şahsi ve ferdi fikirlerin öne çıkartılması, mukaddesatçı, mistik ve gelenekçi kimliğin baskınlığı söz konusudur. Dergide ekseriyetle bu kimliklerden sıyrılma gayreti noktasında din ile ilmin bütünlüğü, Müslümanların fenni ilim safhasında geri kalmaları ve benzeri konular işlenmiştir. 1960’lardan itibaren Milliyetçi-mukaddesatçı kimliğin ağır bastığı anti-komünizm vasfı yazılarda kendisini göstermeye başlamıştır. Hilal Dergisi, İslam coğrafyası ve dış dünya ile irtibat konusunda önemli adımlar atmış; bilhassa Muhammed İkbal, Mevdudi, Seyyid Kutup, Hasan el-Benna gibi isimleri “İslam Büyükleri” ve “Portre” köşelerinde tanıtmıştır. O dönem bu isimlerin tanınmasına ve kitaplarının okunmasına teşvik edilmiştir. 1970’lere kadar tevhidi anlayış dahilindeki neşriyat dergide ağır basmış ve yoğun tercüme faaliyetleri gösterilmiştir. Salih Özcan, İsmail Kazdal, M. Hamidullah, Zekai Konrpa, M. Tanci, H. Basri Çantay gibi isimler dergi kadrosunda öne çıkmış kişilerdir. Bu kişiler yazdığı eserlerle ciddi karşılığı olan isimler olduğu için de derginin yol almasında büyük katkıları olmuştur. Dergi 37. sayısından itibaren “Hilal Dini, İctimai Aylık Mecmua” olarak çıkmaya devam etmiştir. Dergi 4. Cilt, 40. sayı itibarıyla Hilal adıyla çıkmıştır. 61. sayıdan itibaren dergi,” Hilal Dini, İlmi, Siyasi Aylık Mecmua” olarak çıkmaya devam etmiştir. 15. cilt 172. sayısından itibaren “Aylık Siyasi Dergi” olarak çıkmıştır. (<http://katalog.idp.org.tr/dergiler/77/hilal>, Erişim Tarihi: 17.05.2017).

Dergi aslında tercümelere ağırlık veren bir yayın organıdır. Özellikle tercümelerin popüler olduğu yıllarda ‘cihad’ yanlısı İslamcılar ilgiyle takip etmiştir. Övülerek bahsedilen tercümeleri yazarlar ‘Mücahid’ olarak tanımlanmıştır. Hukuki süreçler yaşansa da dergi yaygın politikasını daima savunmuştur. Daha önce bahsettiğimiz gibi 1961-1970 arası yoğun olarak tercüme faaliyetlerinin yaşandığı dönemdir. Uluslararası özelliğe bürünen dergi yayınları ile aslında İslamcı basının Cumhuriyet Türkiye’si’nde dışa açılan kapısı olmuştur (Akbaş, 2015: 66).



İKİNCİ BÖLÜM

MİLLİ TÜRK TALEBE BİRLİĞİ

Bu bölümde Milli Türk Talebe Birliği'nin kuruluşu, evreleri, İslamcı dönemdeki genel başkanları, faaliyetleri ve bilimleri yer almaktadır.

2.1. MİLLİ TÜRK TALEBE BİRLİĞİ'NİN KURULUŞU

Türkiye'nin en eski ve en köklü talebe teşkilatı olan Milli Türk Talebe Birliği'nin kuruluş tarihiyle ilgili değişik görüşler öne sürülmektedir. Ancak MTTB tarafından hazırlanan kitapta, Birliğin kuruluş tarihinin 1916 olduğu yazmaktadır. Nitekim Birliğin amblemi ve tabelalarında da kuruluş tarihi olarak 4 Aralık 1916 tarihi yer almaktadır (Oruç, 2005: 15).

Milli Türk Talebe Birliği tarafından hazırlanan kitapta Birliğin kuruluşuyla ilgili şu bilgilere yer veriliyor: “Birinci Dünya Savaşının ortalarında, düşmanları tarafından abluka altına alınarak ortadan kaldırılmak istenilen tek büyük Müslüman Türk topluluğunun temelleri sarsılırken Türk Yüksek Tahsil Gençliği boş duramazdı. Bunların arasında kültürlü ve şuurlu “Dar-ül Fünun” talebeler bir araya gelerek 1916 yılında “Milli Türk Talebe Birliği”ni kurdular. Milli duygularla hareket ettiklerini belirten kurucular, MTTB ile Milli şuurun artması için uğraştıklarını söyleyerek Milli Mücadele’ye de iştirak etmişlerdir (Akyel, 2010: 9).

Milli Mücadele’nin zaferle sonuçlanmasının ardından seferberlik kaldırılmış ve savaşa katılanlar geriye dönmüştür. İstiklal Harbi’nde alınan zaferin akabinde, asker, düşünce adamı, milletten oluşan ekiple, Osmanlı Devleti’nin kalan toprakları üzerinde Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştur. Harpten yeni çıkan Müslüman Türk içerisinde yeni oluşumlar kurulmaya başlanmıştır. Milli Türk Talebe Birliği de bu süreçte yeniden canlandırılmaya çalışılmıştır (Okutan, 2004, 101).

Bahsi geçen yıllarda Milli Türk Talebi Birliği’ni anlatan bir hikayede şöyle geçiyor, “Dış düşmanlar bu kadar yıl uğraştıktan sonra bir netice alamadan ellerini kollarını sallayarak bizi kendi halimize bırakıp gitmeyecek kadar kurnaz ve

politiktiler. Nitekim bizi iyiden iyiye yıprattıktan sonra içimize mikroplarını ve bu mikropların ropörtörlüğünü yapacak ajanlarını sokmuşlardı. Bu ajanlar her türlü fırsattan faydalanarak kuzey ve pozitif rüzgarlarla ortalığı karıştırıyorlar, milleti İslam inancı, gelenek ve göreneklerinden uzaklaştırarak başka milletlerin kültürel ve politik hegemonyasına sokmağa çalışıyorlardı. Bu arada, milletin geleceğine yön verecek Yüksek Tahsil Gençliğini, üniversite dışında Mİlli birliği sağlayacak direniş gücüne ulaştırması için, onlara kültür ve şuur verecek bir teşkilata ihtiyaç vardı. Mİlli Türk Talebe Birliği de bu ihtiyaçları giderme adına yeniden doğuş hareketi ile çalışmalarına başladı” (Akyel, 2010: 10).

2.1.1.MTTB’nin Evreleri

Mİlli Türk Talebe Birliği’nin kurulduğu günden kapatıldığı 1980 Darbesi’ne kadarki süreç 4 evre olarak değerlendirilmektedir.

2.1.1.1. Birinci Evre (1916-1936)

Dar-ü’l Fünun talebeleri tarafından kurulan Mİlli Türk Talebe Birliği, 1936 yılına kadar faaliyet göstermiştir. MTTB’nin kuruluşundan kapatılış tarihi olan 1936 yılına kadar geçen yıllar 1.Devre’ olarak bilinmektedir. 1916-1920 yılları Mİlli Türk Talebe Birliği’nin kuruluş aşamasının tamamlandığı yıllardır. 1916 yılında Dar-ülFünun öğrencileri tarafından kurulduktan üç yıl sonra (1919) Mİlli Mücadele döneminde Muhittin Arel ve İhsan İpekçi, Uluslar arası Öğrenci Konferansı’nda MTTB’yi temsil etmiştir (Oruç, 2005: 15).

1926-1927 yıllarında Tahsin Bekir Balta Genel Başkan olmuştur. 1928-1930 yıllarında Ferruh Ağan, 1931-1933 yıllarında ise Tevfik İleri’nin Genel Başkan olduğu dönemlerdir. Bu dönemlerde Adnan Ötüken, Rükneddin Fethi (Olcay Tuğ) ve Şükrü Kaya gibi Mİlletçi öğrenciler aktif görev almıştır. 1934-1935 yılında Zeki Batur Genel Başkan oldu. Başkan Vekilliğine Osman Nuri, İkinci Başkanlığa Cihat Hikmet getirildi. 1936 yılına gelindiğinde Genel Başkan Kutsi Tecer’dır (Akyel, 2010: 10).

2.1.1.2. İkinci Evre (1946-1960)

Hatay Mitingi'nden sonra kapatılan Milli Türk Talebe Birliği 1946 yılında tekrar açıldı. Birliği ikinci defa kuranlar: Rehai İslam, Necip Yüceer, Doğan Can, Melik İsfendiyaroğlu ve arkadaşlarıydı. Nuru Osmaniye Caddesi 50 numarada faaliyete başladı. 15.12.1946 Bakanlar Kurulu kararıyla birliğin başına “Milli” unvanı eklendi. 1946-1948 MTTB'nin ikinci kuruluşundaki ilk Genel Başkan Rehai İslam'dır. Reha İslam, Samsun doğumlu Edebiyat Fakültesi talebesiydi (Akyel, 2010: 12).

Rehai İslam dönemindeki Genel İdare Kurulu Üyeleri şunlardır: Ali İhsan Göğüş, Basri Balcı, Bedri Şefkatli, Emet Tunç, Erdoğan Meto, Erol Zeytinoglu, Gökhan Evliyaoğlu, Gültekin Sonsuzoglu, Güner Pulhan, Hikmet Savaş, İsmail Sivri, Kamuran Evliyaoğlu, Mehmet Sağlam, Doğan Can, Muzaffer Aşkın, Nedim İşsever, Sersin Sonsuzoglu, Oğuz Aygün, Orhan Birgit, Orhan Cankat, Suphi Baykam, Şemsi Kuseyri (Akyel, 2010: 12).

Rehai İslam'dan sonraki Genel Başkan Suphi Baykam'dır. Baykam, Tıp Fakültesi talebesidir. 1948-1951 yılları arasında Genel Başkanlık yapmıştır. Suphi Baykam, başkan seçildikten sonra üniversite bahçesine Atatürk heykeli yaptırmış ve “İnkılapçı Gençlik” dergisini çıkarmıştır. Suphi Baykam döneminde İkinci Başkan Orhan Birgit'tir. Genel İdare Kurulu şu isimlerden oluşmuştur: Sabahattin Özalp, Gündüz Ege, Doğan Can, Sabahat Hanım, Nejat Çerman, Kamuran Evliyaoğlu (Akyel, 2010: 12-13).

2.1.1.3. Üçüncü Evre (1960-1965)

Milli Türk Talebe Birliği'nin bu dönemi zor şartlarda geçen bir tür geçiş dönemi niteliğindedir. 1960 darbesi yapılmış, devrin Başbakanı Adnan Menderes ve üç bakanı Yassıada'da idam edilmişti. Böyle bir ortamda Milli Türk Talebe Birliği'nin de aktif çalışmalar yapması güç hale gelmiştir. Bu dönemdeki Genel Başkanlar şunlardır: Yaşar Özdemir (Nisan 1961'e kadar), Faruk Narin (6 Mayıs 1961 –Şubat 1963) ve Yüksel Çengel (Şubat 1963-18 Mart 1965). Bu dönemdeki önemli olaylar: Solcu Basın Karşısında Türk Gençliği'nin 6-13 Ocak 1962 yılında Taksim'de yapmış olduğu gösteri, Yeni İstanbul Gazetesi olayı (9 Ekim 1962), Gençlerin Yürüyüşü (26 Mart 1963), Tıp Kongresi (10 Ocak 1965) (Akyel, 2010: 13).

2.1.1.4. Son Evre(1965-1980)

1965 yılında Rasim Cinisli'nin Genel Başkanlığa seçilmesiyle başlayan ve 1980 yılında askeri darbe sonucu kapatılana kadar geçen dönemdir. Bu dönemdeki Genel Başkanlar şunlardır: Rasim Cinisli, İsmail Kahraman, Burhanettin Kayhan, Ömer Öztürk, Raşit Ürper, Abid Özmen, Rüştü Ecevit, Cemalettin Tayla, Kasım Yapıcı, Haşmet Oğuzalp, Vehbi Ecevit. Bu dönem hiç şüphesiz MTTB'nin en önemli ve en verimli dönemidir (Akyel, 2010: 14).

2.2. MTTB'NİN İSLAMCI DÖNEMLERİ

2.2.2.1. Rasim Cinisli Dönemi (16 Mart 1965- 11 Mart 1967)

İkinci Başkan Edip Geyik'in açmış olduğu Bursa Kongresinde Genel Başkan Yüksel Çengel katılmamıştır. Çengel'in kongreye katılmaması değişik iddiaları da gündeme getirmiştir. Delegelerdeki yaygın kanaate göre Yüksel Çengel kongreden kaçmaktadır. 12 Mart 1965 tarihinde Nevzat Köseoğlu'nun Divan Başkanlığında başlayan kongrede “solcu” diye nitelendirilen eski Genel Başkan Yüksel Çengel taraftarları ve “Milletçi-muhafazakar” gençliğin temsilcisi Rasim Cinisli arasında kıyasıya bir çekişme yaşandı. Çekişmeli kongre, Milletçi-muhafazakar gençliğin temsilcisi Rasim Cinisli'nin Genel Başkanlık zaferiyle sonuçlandı. 18 Mart 1965 tarihinde Genel Başkan seçilen Rasim Cinisli, MTTB'nin 47. Dönem Genel Başkanı oluyordu. Cinisli, 18 Mart 1965 yılından itibaren 1 yıl 8 aylık MTTB'nin Genel Başkanlığı görevini yürüttü (Yorgancılar, 2006: 1).

Yüksel Çengel, kongrede kendi grubunun kaybetmesi üzerine gergin davranışlar sergiledi. TMTF ile de ilgi kurarak çeşitli kulisler yapmasına rağmen hiçbir şey elde edemeyince yeni Genel Başkan Rasim Cinisli'yi tanımadığını söyleyerek oturduğu başkanlık koltuğunu gösterip “Beni bu koltuktan kimse kaldıramaz!” dedi. Bunun üzerine seçimi kazanan grup tarafından başkanlık makamından zorla çıkarıldı. Gözünü hırs bürüyen Yüksel Çengel, Birliğin önünde bir basın toplantısı yaparak yaygara koparıp haklı çıkmak istemişse de bir netice alamamıştır (Akyel, 2010: 28).

Yüksel Çengel ekibi daha sonra da buna benzer hareketlerde bulundu. Protesto yürüyüşü yaptı, MTTB'yi basmaya çalıştı. İki taraf arasında kavga çıktı. Polis, Yüksel Çengel ve diğer on arkadaşını “Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununa Muhalefeten” tutukladı. Bu tatsız olayların sona ermesinden sonra, Genel Başkan Rasim Cinisli, faaliyetlere başlamıştır (Yorgancılar, 2006: 2).

Rasim Cinisli'nin Genel Başkan olduğu 47. Dönemde (18 Mart 1965- 28 Kasım 1966) yönetim şu isimlerden oluştu: Genel Başkan Rasim Cinisli, Genel Sekreter Zeki Seymen, Genel Muhasip Ahmet Fidan (Akyel, 2010: 28).

Yönetim Kurulu İstanbul Üyeleri: Özhan İbar, İbrahim Çetinkaya, Bülent Alyanak, Veysel Abidin Erdem, Atilla Kılıçoğlu, Ahin Yeğin, Nurettin İspir, Hüseyin Çavuşoğlu, Alaattin Koçak, Ahmet İyioldu, Fehim Üçışık, Zeki Oral, Saylan Hekimoğlu, Sabahattin Bilginer, Nevzat Köseoğlu (Akyel, 2010: 28).

Ankara Üyeleri: Nuri Gürgür, Metin Kumal, Dursun Ak, Erol Özcan, Cezmi Bayram, Mehmet Aktaş, Şerafettin Yılmaz, Celal Er (Akyel, 2010: 28).

Rasim Cinisli devrinin en belirgin özelliği, MTTB'nin “solcu” diye tabir edilen grubun elinden “Milliyetçi- muhafazakar” kesimin eline geçmiş olmasıydı. Bilindiği gibi MTTB Milliyetçi gençler tarafından kurulmuş daha sonra solcuların eline geçmişti. Rasim Cinisli'nin genel başkan olmasıyla birlikte tekrar Milliyetçi- muhafazakar gençler MTTB'de söz sahibi olmaktadır (Akyel, 2010: 28-29).

2.2.2.2. İsmail Kahraman Dönemi (11 Mart 1967- 19 Ağustos 1969)

Milli Türk Talebe Birliği'nin 48. Genel Kurul çalışmaları 28 Kasım 1966 günü Kütahya'da başladı. Genel Kurul çalışmaları iki hafta aralıksız devam etti. (Akyel, 2010: 28). Kütahya'daki kongre çalışmaları uzadı. Maddi yetersizlikten dolayı kongre ertelendi. Alınan kararlar kongre başkanı Mehmet Niyazi Özdemir, yeni genel başkan seçilinceye kadar MTTB'yi idare etmekle görevlendirildi. 11 Mart 1967 tarihinde 48. Genel Kurul İstanbul'da tekrar açıldı. Başkan adayları Halis Akaydın, Doğan Tangör, Alaaddin Koçak ve İsmail Kahraman'dı. Halis Akaydın ve Doğan Tangör'ün adaylıktan çekilmesi üzerine başkanlık yarışı İstanbul Üniversitesi

Fen Fakültesi'nden Alaaddin Koçak ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden İsmail Kahraman arasında yaşanacaktı. Çekişmeli turlar sonucunda İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencisi İsmail Kahraman 199 oyun 136'sını alarak, MTTB Genel Başkanlığı'na seçilmiştir (Yorgancılar, 2006: 9).

8. Dönem Merkez Yönetimi şu isimlerden oluştu: Genel Başkan İsmail Kahraman, 2. Genel Başkan Atilla Özer, Erzurum İcra Konseyi Başkanı Ömer Eyüboğlu, Ali Kobazoğlu, Genel Sekreter: Erman Tuncer, Osman Yumak; Genel Muhasip Burhanettin Kayhan (48. Dönem MTTB Genel Başkanı), Mustafa Mutlu, İstanbul İcra Konseyi Başkanı Hüseyin Coşkun, İstanbul İcra Konseyi Sekreteri: Hüseyin Çavuşoğlu, İstanbul İcra Konseyi Muhasibi Mehmet Alacacı.

Genel Yönetim Kurulu Üyeleri: Erman Tuncer, Hüseyin Çavuşoğlu, Muharrem Alpaslan, Mehmet Gökalt, Hayri Alavand, Cemil Akın, Hüseyin Coşkun, Erol Konyaloğlu, Burhanettin Kayhan, Musa Gökkaya, Mustafa Mutlu, Mustafa Ok, Nazım Baş, Osman Yumak, Ziya Bakırcıoğlu, Halit Göknil, Yekta Kırca (Akyel, 2010: 38).

İcra Konseyi Üyelikleri: Nezih Saruhanoglu, Vahap Kaba, Davut Küçükoglu, Bekir Sıtkı Albayrak, Mehmet Alacacı, Hilmi Erek, Mehmet Babayiğit, İlyas Bulut, M. Muhtar Kocakerim, İlker Acar, Yakup Aktaş, Murat Duman, Kamil Aydın (Akyel, 2010: 38).

2.2.2.3. Burhanettin Kayhan Dönemi (12 Ağustos 1969-25 Mart 1971)

Milli Türk Talebe Birliği'nin 49. Genel Kurulu 28 Nisan 1969 günü Kayseri'de başlamıştır. Kongreye geçilmeden önce divan oluşturulmaktadır. Divan Başkanlığı'na Fethi Erhan, Divan Başkan Yardımcılığı'na ise Erman Tuncer seçilmiştir. Katip üyeler ise Hüseyin Arı ve Mustafa Ünal'dan oluşuyordu. Kayseri'de başlayan kongre bir türlü tamamlanamıyordu. "MHP'li gençlerin desteklediği 'Komado Mustafa' Mustafa Ok taraftarları ile Burhanettin Kayhan'ı destekleyenler arasında 27 Mayıs Caddesi'nde çıkan kavga güçlkle önleniyordu (Akyel, 2010: 42). MTTB Genel Kurulu devam ediyor ancak bir sonuca

varılamıyordu. 3 aylık aradan sonra 14 Ağustos 1969 tarihinde 49. Genel Kurul İstanbul'da başladı. Burhanettin Kayhan 9. turun sonunda 80 oyla genel başkan seçildi (Yorgancılar, 2006: 23).

Yönetim şu isimlerden oluştu: Başkan Burhanettin Kayhan, İkinci Başkan Tünaydın Demircioğlu, Genel Sekreter Hüseyin Coşkun, Genel Muhasip Ömer Öztürk, Erzurum İcra Konseyi Başkanı Muammer Gençoğlu, İzmir İcra Konseyi Başkanı Galip Öztürk, İstanbul İcra Konseyi Başkanı Osman Yumak, İstanbul İcra Konseyi Sekreteri Bedri Keskin, İstanbul İcra Konseyi Muhasibi: Ali İhsan Mutlu, Yönetim Kurulu Üyeleri Celal Tunç, İsmail Yazıcı, Mehmet Soslu, Davut Küçükkoğlu, Mahmut Kirazoğlu, Hüseyin Coşkun, Kemal Gündoğdu, Süleyman Özerol, Osman Yumak, Ali İhsan Mutlu, Halil Dedeler, Yaşar Bağdatlı, Ramazan Dobuoğlu, Burhan Sümer(Akyel, 2010: 44).

2.2.2.4. Ömer Öztürk Dönemi (26 Mart 1971-27 Mayıs 1973)

MTTB'nin gerek kurumsallaşma ve gerekse yapılan faaliyetler bakımından zirve yılları Ömer Öztürk dönemidir. İsmail Kahraman dönemi öğrencilerinden Cemal Çiftçigüzel, 25 Kasım 2002 tarihli Türkiye Gazetesi'nde Ayhan Katırcıkara mahlasıyla yazdığı yazıda bu gerçeği vurgulamaktadır (Akyel, 2010: 50).

MTTB'NİN 50. Genel Kurulu, 25 Mart 1971 tarihinde Cağaloğlu'ndaki merkez binada başladı. Önce başkanlık divanı oluşturulması için çalışmalara başlandı. Divan başkanlığına İstanbul Üniversitesi Dış hekimliği Fakültesi asistanlarından Erman Tuncer, Divan İkinci Başkanlığı'na ise Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Talebesi Hikmet Özdemir getirildi. Sedat Yenigün ve Yusuf Akkaya'da divan katipleri olarak belirlendi. Böylece divan teşekkül etti ve seçimlere geçildi (Yorgancılar, 2006: 30).

25 Mart 1971 günü başlayan genel kurul çalışmalarını, MTTB Genel Merkez İkinci Başkanlık temsilcilikten 150'ye yakın delege ve kalabalık bir dinleyici kitlesi, basın, TRT temsilcileri takip etmektedir.

26 Mart 1971 günü başkanlık seçimine geçildi. Divan Başkanı genel kuruldan aday istedi. MTTB 49. Dönem Genel Muhasibi ve İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler

Akademisi Öğrencisi Ömer Öztürk tek aday gösterildi. Genel Başkan Adayı Ömer Öztürk'ün konuşmasından sonra seçimlere geçildi. Yapılan oylamada Ömer Öztürk, MTTB 50. Dönem Genel Başkanı oldu (Akyel, 2010: 54).

Yönetim şu isimlerden oluştu: Genel Başkan Ömer Öztürk, İkinci Başkan Mehmet Erol, Genel Sekreter Yusuf Akkaya, İbrahim Mete Doğruer, Raşit Ürper, Genel Sekreter Yardımcısı Oğuz Önal, Genel Muhasip Kemal Gündoğdu, Ali İhsan Mutlu, Genel Muhasip Yardımcısı Cemal Özdemir, Merkez İcra Konseyi Başkanı Mehmet İncili, Yusuf Akkaya, Merkez İcra Konseyi Sekreteri İdris Aktan, İsrail Şimşek, Merkez İcra Konseyi Muhasibi Ali İhsan Mutlu, Abdullah Gül, Abid Özmen, Erzurum İcra Konseyi Başkanı Mustafa Sarıççek, Erzurum İcra Konseyi Muhasibi Cemil Çiftçi, Erzurum İcra Konseyi Sekreteri Şefik Aşıkoğlu, Erol Pak, İzmir İcra Konseyi Başkanı Fehmi Kuru, İzmir İcra Konseyi Sekreteri Orhan Özyurt, Süleyman Soybaş, İzmir İcra Konseyi Muhasibi Tahsin Okur, Konya Temsilciliği Başkanı Mustafa Bulut, Mahmut Sezgin, Kayseri Temsilciliği Başkanı Şaban Deniz, Trabzon Temsilciliği Başkanı Ahmet Bahçivan, Mustafa Büyüktemiz, Ahmet Büyükkakşar. Genel Yönetim Kurulu Üyeleri Mehmet Bozkurt, Halil Şervanlı, Sedat Yenigün, Mahmut Kirazoğlu, Yaşar Balci, Mehmet Arat, İ. Mete Doğruer, Şükrü Çapar, Nasuh Boztepe, Yusuf Akkaya, Şaban Gökoğlu, Ramazan Babayigit, Ali İhsan Mutlu, Mehmet İncili, Burhan Sümer, Cemal Akın, Mustafa Kütahyalıoğlu, Mehmet İnce, Mustafa Sarıççek, Şefik Aşıkoğlu, Fehmi Kuru, A. Gürsan Çelik, Sabri Tekir, Mustafa Öztoklu, Faruk Köseoğlu, Mustafa Kocaer (Akyel, 2010: 54).

2.2.2.5. Raşit Ürper Dönemi (27 Mayıs 1973-7 Temmuz 1974)

MTTB'nin 51. Genel Kurulu 27 Mayıs 1973 Pazar günü saat 10'da MTTB Genel Merkezi'nde başladı. 51. Genel Kurul'un başlangıcında Genel Başkan Ömer Öztürk açılış ve selamlama konuşması yaptı. (Akyel, 2010: 85). Tek liste ile seçime gidildi ve yapılan kapalı oyla yeni yönetim kurulu üyeleri ittifakla seçildiler. Raşit Ürper MTTB'nin yeni genel başkanı olmuştur (Yorgancılar, 2006: 39).

51. Dönem MTTB yönetimi şu isimlerden oluştu: Genel Başkan Raşit Ürper, Genel Sekreter İsrail Şimşek, Genel Muhasip Bülent Katkak, Merkez İcra Konseyi Başkanı Abid Özmen, Ankara Başkanı A. Fatih Uğurlu, İzmir Başkanı Halit Şahin,

Erzurum Başkanları Abdullah Fatih Ayazgar, Mehmet Gönen, Sakarya Başkanı Cevat Sarıgözel, Elazığ Başkanı Emin Çınar, Trabzon Başkanı Ahmet Büyükkakşar, Adana Başkanı Mehmet Malkoç, Konya Başkanı Ayhan Ersöz, Diyarbakır Başkanı Ömer Mızrak, Genel Yönetim Kurulu İstanbul Üyeleri Sedat SAvaşer, İsrail Şimşek, Bülent Katkak, Abid Özmen, Süreyya Köleoğlu, Sami Şener, Ali İhsan Mutlu, Sadi Kaya YafesYüzügüldü, M. Ali Sert (Akyel, 2010: 87).

2.2.2.6. Abid Özmen Dönemi (7 Temmuz 1974 -3 Ağustos 1975)

MTTB'nin 52.Genel Kurulu 7 Temmuz Saat 10.30'da MTTB Genel Merkezi'nde başladı. Genel Başkan Raşit Ürper, açılış ve selamla konuşmasını yaptıktan sonra divan genel kurultan aday istedi. Divan Başkanlığı'nda teklif edilen 48. Dönem MTTB Genel Başkanı İsmail Kahraman ittifakla divan başkanı seçildi. Tek adayın olduğu kongrede Abid Özmen MTTB 52. Dönem Genel Başkanı Seçildi. (Yorgancılar, 2006: 41).

52. Dönem MTTB yönetimi şu isimlerden oluştu: Genel Başkan Abid Özmen, Gele Sekreter İsmail Hakkı Biçer, Recep Çığa, Genel Sekreter Yardımcıları Süleyman Öztürk, Adem Uğur, Kemal Temiz, Genel Muhasip Rüştü Ecevit, İcra Konseyi Başkanı Kemal Karadeniz, İcra Konseyi Sekreteri Recep Araş, Genel Yönetim Kurulu Üyeleri İsmail Hakkı Biçer, Recep Çığa, Rüştü Ecevit, Kemal Karadeniz, İsrail Şimşek, Bilal Şahin, Abdullah Gül, Sami Şener, Cafer Tatlıbal, Abdullah Özmen, Ahmet Gök, Mustafa Güçlü, Süleyman Öztürk, Ahmet Ali Aydın, Abdulaziz Keskin, EcatSadıgözel, Celal Akbulut, Emin Kılavuz (Akyel, 2010: 93).

2.2.2.7. Rüştü Ecevit Dönemi (3 Ağustos 1975-16 Ekim 1976)

Rüştü Ecevit'in Genel Başkan olduğu 53. dönemin en önemli özelliği MTTB'nin ambleminin değiştirilmesidir. MTTB'nin amblemi kurulduğu günden bu yana Bozkurt remziydi. Bozkurt remzi kaldırılmış ve kitap resmi koyulmuştur. Kitap Kur'an-ı Kerim'i temsil ediyordu(Akyel, 2010: 96).

MTTB'nin 53. Genel Kurul'u 3 Ağustos 1975 günü toplandı. Genel Başkan Abid Özmen'in konuşmasıyla başlayan kongrede divan başkanlığına Avukat Mehmet Ali Alacacı seçildi. İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk, Necip Fazıl

Kısakürek gibi katılımcıların olduğu kongrede Rüştü Ecevit ve Mustafa Öztürk olmak üzere iki aday yarıştı. Neticede Rüştü Ecevit başkanlığındaki liste oy çokluğu ile seçildi ve Genel Başkan Rüştü Ecevit oldu. ((Yorgancılar, 2006: 51).

53. Dönem MTTB yönetimi şu isimlerden oluştu: Genel Başkan Rüştü Ecevit, Genel Sekreter Sami Şener, Kasım Yapıcı, Genel Sekreter Yardımcısı Süleyman Öztürk, M. Emin Şadoğlu, Genel Muhasip Ahmet Sarıkaya, İcra Konseyi Başkanı Yaşar Karayel, Ahmet Bakal, Merkez Koordinatörü Bekir Yıldız, Cemalettin Tayla, Genel Yönetim Kurulu Üyeleri Kasım Yapıcı, Ahmet Sarıkaya, Kemal Karadeniz, Mürsel Yılmaz, Sami Şener, Adem Uğurlu, Netim Şirin, Yaşar Karayel, Bekir Yıldız, Recep Anaş, Ahmet Bakal, Mustafa Güçlü(Akyel, 2010: 98).

2.2.2.8. Cemalettin Tayla Dönemi (18 Ekim 1976-4 Aralık 1977)

MTTB'nin 54. Genel Kurul'u 16 Ekim 1976 Cumartesi günü saat 10.00'da başladı. Divan Başkanlığı'na Doktor Yusuf Akkaya seçildi. MTTB Genel Başkanı Rüştü Ecevit ve Necip Fazıl Kısakürek'in konuşmalarının ardından faaliyet raporları okundu(Akyel, 2010: 102).

Çeşitli sebeplerden dolayı kongre 3 gün sürdü. Tek listenin olduğu genel kurulda, mevcut yönetim kurulu Cemalettin Tayla'yı genel başkan olarak seçti. (Yorgancılar, 2006: 63).

54. Dönem MTTB yönetimi şu isimlerden oluştu: Genel Başkan Cemalettin Tayla, Genel Sekreter Cemil Can, Genel Sekreter Yardımcısı Haşmet Oğuzalp, Genel Muhasip Süleyman Öztürk, İcra Konseyi Başkanı Kenan Yabanigül, Genel Yönetim Kurulu Üyeleri Cemil Can, Süleyman Öztürk, Kenan Yabanigül, Kasım Yapıcı, Ahmet Sarıkaya, Ramazan Divleli, Mustafa Uzbaş, Kemal Temiz, Kaya Top, Hasan Dağ, Vehbi Ecevit, Oktay Kılıç, Namık Ak, Yaşar Bilen, İsmail Tataroğlu (Akyel, 2010: 104).

2.2.2.9. Kasım Yapıcı Dönemi (4 Aralık 1977 - 28 Temmuz 1979)

MTTB'nin 55. Genel Kurul'u 4 Aralık 1977 Pazar günü saat 10.30'da, 54. Dönem Genel Başkanı Cemalettin Taylan'ın konuşması ile başladı. Divan Başkanlığı'na 53. Dönem Genel Başkanı Rüştü Ecevit seçildi. İttifakla Kasım

Yapıcı'nın önderliğindeki liste kabul edildi. 55. Dönem Genel Başkan Kasım Yapıcı seçildi (Yorgancılar, 2006: 75).

55. Dönem MTTB yönetimi şu adlardakiler yer almaktaydı: Genel Sekreter Ali Öztürk, Cemil Can, Genel Başkan Kasım Yapıcı, Genel Sekreter Yardımcıları Yaşar Korkmaz, Hasan Dağ, MuvahhidBoynueğri, Genel Muhasip Ali Öztürk, Abdullah Top, İcra Konseyi Başkanları Mümin İriş, Haşmet Oğuzalp, Özel Sekreterlik Yakup Barutçu, Yaşar Zengin, İshak Subaşı, Ali Göbel(Akyel, 2010: 109).

2.2.4.10. Haşmet Oğuzalp Dönemi (28 Temmuz 1979 – 30 Ağustos 1980)

MTTB'nin 56. Genel Kurulu 28 Temmuz 1979 cumartesi günü saat 10.00'da İstanbul'daki Genel Merkez Konferans salonunda yapıldı. MTTB 55. Dönem Genel Başkanı Kasım Yapıcı, Genel Sekreter Cemil Can, Genel Muhasip Ali Öztürk imzasıyla verilen liste Divan başkanı tarafından oylamaya sunuldu. Açık oyla yapılan seçimde teklif ittifakla kabul edildi. Böylece 56. Dönem Genel Başkanı olarak Haşmet Oğuzalp seçilmiştir (Yorgancılar, 2006: 82).

56. Dönem MTTB yönetimi şu isimlerden oluştu: Genel Başkan Haşmet Oğuzalp, Genel Sekreter Ahmet Kuş, Süleyman Öztürk, Genel Muhasip Tahir Akyürek, İcra Konseyi Başkanı Ahmet Uyan, Ahmet Kuş, Genel Sekreter Yardımcıları Ahmet Uyan, Yaşar Korkmaz, İdare Heyeti Haşmet Oğuzalp, Süleyman Öztürk, Hasan Dağ, Yaşar Korkmaz, Ahmet Kuş, Hasan Angı, Ahmet Uyan, Tahir Akyürek, Osman Özdemir, Sebahaddin Özmen, Salih Mutlu, Talat Fırlar, Metin Karagöz, Mehmet Yılmaz, Ünal Kılıç, Denetleme Kurulu Mevlüt İpek, Zekeriya Muku, Ömer Lütfi Çakırca, Haysiyet Divanı İbrahim Conkar, Alaaddin Cennet, Halis Alacahan.

2.2.2.11. Vehbi Ecevit Dönemi (30 Ağustos 1980- 12 Eylül 1980)

57. Dönem MTTB yönetimi şu isimlerden oluşuyordu: Genel Yönetim Kurulu Üyeleri Yakup Barutçu, Talat Fırlar, Muzaffer Şeker, Süleyman Öztürk, Hüseyin Sivri, Genel Başkanı olan Vehbi Ecevit, İcra Konseyi Başkanı İsmail Uzbaşı, Genel Sekreter, Cemal Top, Salih Mutlu,

2.2.2.12. MTTB'nin Kapatılışı

MTTB 12 Eylül 1980 Darbesi sonrası bütün dernekler ve siyasi partilerle birlikte kapatıldı. 1965 sonrasında MTTB'nin ideolojik seyri hayli ilginç bir dönüşüm yaşamıştır. Bununla birlikte kurulduğu 1916 yılından kapatıldığı 1980'e değin aralıklarla faaliyetini sürdüren MTTB'de dindarlık ve Milliyetçiliği buluşturan ana eksenlere rastlanmaktadır. MTTB İslamcı ekibe geçtikten sonra da kendisini Milliyetçi olarak tanımlamıştır. Lakin oradaki Milli kavramının altını başka şekilde doldurulmuştur. 1980 darbesi sonrasında kapatıldı. Ekip dağıtıldı. Cezaevine girenler oldu. Sonrasında MTTB ekibi Birlik Vakfı'nı kursa da etkisi ve gücü MTTB'yi aratmıştır. Bugüne gelindiğinde ise yeniden teşkilatlanan MTTB eski anarşist görüntüsünden tamamen uzak iktidar partisinin bir alt kolu şeklinde konferanstan öte programlar yapamamaktır (Yorgancılar, 2006: 152).

2.3. MTTB BİRİMLERİ

Milli Türk Talebe Birliği'nin basın, teşkilat, eğitim, kültür, talebe, fotoğraf, jimnastik, sosyal ilimler, dış ilişkiler, tesisler olmak üzere 12 birimi bulunmaktadır.

2.3.3.1.MTTB Basın Birimi

Basın birimi MTTB'nin en önemli birimi olarak görülmektedir. Basın Birimi, MTTB'nin fikriyatını, olaylara bakış açısını tespit ve yorumlarını hem kendi teşkilat üyelerine hem de kamuoyuna duyuran birimdir. MTTB çok sesli yayın hayatına geçilmediği dönemlerde TRT'nin kendi yaptıkları programlara bigane kalmasından sürekli rahatsız olmuştur. 1970-80dönemleri arasındaki eylemsel hadiselerin adeta reklamını yapmakla suçlanan TRT, MTTB'nin gerçekleştirdiği sosyal içerikli programları hep es geçmiştir. Bu açığı kapatmak için MTTB kendi bünyesindeki bu müdürlüğe çok önem vermiştir. TRT değildir MTTB yayınlarını ve faaliyetlerini gündeme taşımayan. Çağımız iletişim ve reklam çağı olduğuna göre Türkiye'nin 200 kusur yerinde teşkilatı olan bir birlik yayın işlerini ihmal edemezdi (Yorgancılar, 2006: 159).

Basın- Yayın alanında Birlik dergisiyle başlayan serüven Milli Gençlik, Çatı ve çeşitli zamanlarda çıkarılan Gençlik Bülteni dergileriyle devam etmiştir. Bu üç

dergi de genel merkez tarafından resmi yayın organları olarak çıkmıştır. Taşra teşkilatlarının da farklı isimler altında çeşitli zamanlarda kendi bölgesel faaliyetlerini yayınlamak amacıyla süreli yayınlar çıkardıkları olmuştur. Ama taşra örgütleri tarafından çıkartılan dergiler genel merkez tarafından çıkartılan dergilerin gölgesinde kalmıştır.

Çatı dergisi MTTB'nin yayın organı olsa da haber, yorum, aksiyon serisiyle yayın hayatını devam ettirmiştir. Dergide genç kalemler değerlendirilerek onlara yazabilme kabiliyeti kazandırılıyordu. Bu bakımdan her iki dergi de aslında ileride yetişecek entelektüel kadronun mektebi konumunda algılanıyordu. Milli Gençlik dergisi de MTTB tarafından çok zor şartlar altında ve karamacı gütmeden çıkartılmaya çalışılmıştır.

Maddi imkansızlıklar ve yasaklar yüzünden bazen yayınına ara vermek zorunda kalmış bazen de birkaç sayı birleştirilerek çıkartılmıştır. Milli Gençlik dergisinin tüm kadrosu üniversite öğrencileri tarafından oluşturulduğu için her genel başkan dönemimde derginin yazar kadrosu ve sorumluları değişmiştir. MTTB'ye göre, "Fikir, sanat, hareket idi. Milli Gençlik'in mefkûresi. Ne sadece bir edebiyat, ne sanat, ne tarih, ne yalnızca fikir, araştırma, inceleme mecmuası değildir (MTTB 54. Dönem Faaliyet Raporu, Sayfa: 55).

Derginin gayesi hiçbir zaman tez-anti tez olarak kabul edilmemiş, kendince metot ve stratejiler geliştirmeye çalışılmamıştır. Zaten amacı mevcut olan ve binlerce yıldır birikerek gelen Osmanlı ve İslam mirasını kitlelere aktarmak olmuştur. "Küfrün basın ve yayınla yıkadığı beyinlere İslam inancını bir nebecik sokabilmek, Müslüman gençliği onların şerrinden bir nebze koruyabilmek" çalışmaktır. Basın-Yayın Birimi, en çok Mehmet Akif, Fatih ve Fetih, Çanakkale Özel Sayıları çıkarmıştır. Yapılan yayınlara bakıldığında kendi teşkilatlarında gündemde tutulmak istenen konuların ağırlıkta olduğu görülmektedir (MTTB 56B Dönem Faaliyet Raporu, sayfa: 57)

2.3.3.2.Eğitim Birimi

MTTB'nin çalışmalarını yürüttüğü alanlar eğitim kurumları olmuştur. Özellikle lise ve üniversiteler en önemli sahasıdır. Batı eğitim sistemi MTTB tarafından hep eleştirilmiştir. Her yıl dönem açılışlarında basın metni yayınlayan MTTB batı eğitim sistemine karşı adeta bir manifesto yayınlamıştır. Millî ve manevî değerlerin hiçe sayıldığı, eğitim sisteminin bozuk olmasının ülkenin geleceği adına endişe verdiği vurgulanmıştır. Akademi sınavlarına girişlerde ciddi düzeyde haksızlık olduğunu savunan Millî Türk Talebe Birliği kurulduğu günden, kapatılıncaya kadar bu haksızlığa karşı mücadele vermiştir. Bu kapsamda MTTB Eğitim Birimi, ciddi sayılarda katılım oranı olan deneme sınavları düzenlemiştir. Ayrıca öğrencilere imtihanlarda destek olması amacıyla 'Akademiye hazırlık kursları' düzenlemiştir. Yaptığı eğitim faaliyetleri ile bu birim MTTB'nin aktif birimlerinden bir tanesi olmuştur (Yorgancılar, 2006: 161).

2.3.3.3.Kültür Birimi

MTTB'de yine önemli bir görevi yürüten birimlerden bir tanesi de kültür birimiydi. Millî Türk Talebe Birliği çatısı altında konuşmalar ve paneller organize etmekte, özel gün ve gecelerinin tertibini sağlamaktadır. Cumartesi akşamları sohbetler organize edilmekteydi. Afiş tasarımları yapılması, Osmanlıca gibi çeşitli kurslar yapılması Kültür biriminin göreviydi. Kültür Biriminin etkinlikleri önemli bir dönem aynı çizgide devam etti. Yine birimin 'Akademi yani Üniversite Geceleri' önemli etkinliklerinden bir tanesiydi. Bu etkinlik hem MTTB'nin gücünü gösterir hem de gençler arasında tanışmaya vesile olurdu(MTTB 55. Dönem Faaliyet Raporu, Sayfa: 61)

2.3.3.4. Jimnastik Birimi

MTTB'deki gençlerin zihnen olduğu kadar bedenlerinin de gelişmemi gerektiği inancı hakimdi. MTTB yönetimi 1971'in 5 Temmuz'unda Spor Birimi kuruldu. Spor bilimi de, yetenekli gençlerin farkına varılması açısından önemli birimlerden bir tanesidir. Özellikle karatenin Türkiye'de tanıtılması ve yayılmasında büyük gayretler gösteren Millî Türk Talebe Birliği, Uzak Doğu sporu Kung-Fu çalışmaları ile de büyük beğeni aldı (Yorgancılar, 2006: 164).

MTTB spor çalışmalarını Cağaloğlu'ndaki genel merkez salonunda gerçekleştirmiştir. Bu salon yüzme ve futbol hariç tüm branşlarda çalışma yapabilecek durumdadır. Spor kulübünün ana hedeflerinden birisi MTTB'nin ana mefkûresinin tanıtılmasıdır(MTTB 56. Dönem Faaliyet Raporu, Sayfa: 114).

Sporun yanı sıra sporcuların da ruhen yetiştirilmesini gerçekleştirmek için sporculara çalışma saatleri dışında İslami sohbetler de yapılmıştır. Spor Kulübü'nün faaliyetleri arasında yaz kampları düzenlemek de vardır. Böylelikle her dönem düzenli olarak Türkiye'nin tarihi ve doğal güzelliğiyle meşhur yörelerinde kamplar düzenlenerek öğrenciler arası birlik ve dayanışma ruhu geliştirilmeye çalışılmıştır. MTTB tarafından gerçekleştirilen bu kamplar zaman zamaneleştirilmiş, Ülkücü Komando Kampları'na benzetilmiştir. Kamplarda, MTTB öğrencilerinin, ülkede silahlı çatışmaların en yoğun yaşandığı günlerde, zamanlarını sadece kitap okuyarak, sohbet ederek geçirdiklerini düşünmek fazlaca iyimserlik olarak görülse de aksini ispat eden bir delil elimizde bulunmamaktadır.

Kamplar cemaat ruhunun geliştirilmeye çalışıldığı mekanlar olarak da değerlendirilebiliriz. MTTB Spor Kulübü bir ilk daha gerçekleştirir ve İstanbul'da Karate Şampiyonası düzenler. MTTB'nin kendi takımı da bu şampiyonada ikincilik kazanır(MTTB 51. Dönem Faaliyet Raporu, Sayfa: 109).

2.3.3.5. Sosyal İlimler Birimi

1971 yılında kurulmuştur. MTTB Sosyal İlimler Birimi'nin açılma hedefi; Milli Eğitim Bakanlığı'nın eksiklerine karşı tamamlayıcı olmaktır.

Birim tarafından, din, siyaset, tıp, biyoloji, edebiyat, iktisat, tarih, psikoloji, hukuk gibi alanlarda dersler verilmekteydi. Cemil Meriç, Nevzat Yalçıntaş, Salih Tuğ, Ayhan Songar, Sabahattin Zaim gibi isimler bu dersleri veren isimlerden birkaçıydı. Birimin açtığı kurslarda sertifikalar verilmekteydi. Devamsızlık zorunluydu ve bitirme sınavları gibi uygulamalar vardı. Birim tarafından açılan kurslara devam fazla olmasına rağmen 7. dönemde sadece 10 öğrenci bitirme sertifikası alabilmiştir (Yorgancılar, 2006: 165).

2.3.3.6. Dış İlişkiler Birimi

Dış İlişkiler Birimi, kurulmasındaki amaç; Müslüman ülkelerle temasa geçerek, Müslüman öğrenci ve gençlik oluşumları ile tanışıp-görüşmek, Müslüman gençliğin meselelerine daha farklı açıdan bakmak ve dünya İslam gençliğiyle işbirliği yapmak olarak tanımlanmıştır.

Bu amaçlara ulaşmak için çeşitli ülkelerle yazışmalar gerçekleştirilmiş, tüm dünyada üniversite gençliğinin sorunları hakkında bilgilendirme toplantıları yapılmıştır.

Amatör Tercüman Rehber Kursları düzenlenerek başarılı olan kişilere sertifikalar verilmiştir. Enformasyon Bürosu kurularak yabancılara ve yerli turistlere dış seyahatler için yardım sağlanmıştır. Dış Temaslar Müdürlüğü WAMY(Dünya Müslüman Gençlik Teşkilatı) ile irtibatlı çalışarak, üyelerin her yıl Kıbrıs'ta düzenli olarak tertiplenen öğrenci kampına katılımları sağlanmıştır (Yorgancılar, 2006: 166).

2.3.3.7. Teşkilat Birimi

Mİlli Türk Talebe Birliği'nin teşkilatlarının sayısı 220'nin üzerindedir. Türkiye'nin bölgesinde il-ilçe dahil çalışmalarını sürdüren Mİlli Türk Talebe Birliği, tüm teşkilatları ile genel merkezin bağına sağlamak ve teşkilatlarının taleplerine cevap verebilmek amacıyla kurulmuş bir birimdir.

Teşkilat Birimi aynı zamanda ziyaretler ve denetimlerden de sorumlu idi. Birim, taşra ve il ziyaretlerini de en az yılda bir yapıyor ve denetliyordu. Denetleme yapmak zorundadır. MTTB'nin hedefi bu birim ile genel merkezin iller ve taşralar üzerindeki egemenliği ve denetlemesini ciddi bir hale getirmektir. Aynı zamanda şubelerde yapılan organizasyonlara üst düzey katılımlarda bu birim tarafından organize ediliyordu. MTTB'de her teşkilat kendi gelirini oluşturmak zorundaydı. Genel merkez şubelere çok cüzi yardımlar yapıyordu. Kira gelirleri başta olmak üzere teşkilatların tüm giderlerini bağışlar sağlıyordu (Yorgancılar, 2006: 166).

2.3.3.8. Tesisler Birimi

MTTB’de temizlik ve düzen çok önemliydi. Gençlere bu yönde eğitimler verilmiştir. Özellikle üniversite öğrencileri buna çok dikkat etmiştir. Tesisler Birimi de, genel merkezin temizlik, düzen, tadilat, bakım ve diğer işler için kurulmuş ve faaliyet gösteren birimdir.

2.3.3.9. Tevziat Birimi

Tevziat Birimi, Milli Türk Talebe Birliği’nin basımı gerçekleştirdiği yayınların dağıtımından mesul birimdir. MTTB’nin bastırdığı takvimler ve ‘Veda Hutbesi’ gibi çalışmalar bu birim ile dağıtılırdı. Dağıtımlarda gönüllülerden hiçbir ücret talep edilmemektedir.

2.3.3.10. Talebe Birimi

Birimin kuruluş amacı, üniversitede eğitim gören öğrencilerin sorunlarını dinlemek, çözümüne yönelik çalışmalar yapmak ve herhangi bir soruna karşı önceden tedbir almaktır. Her eğitim öğretim yılının başlangıcında yapılan basın açıklaması ile üniversite öğrencilerinin sorunları dile getirilmeye çalışılır, çözüm önerileri sunulmaktadır. Ülkenin 4 bir tarafından gelen öğrencilerin yurt ihtiyaçlarının giderilmesine yardımcı olmak, burs sağlamak, kayıtlarda rehberlik etmek bu birimin temel görevi olmuştur.

Üniversitelerin, enstitülerin ve meslek yüksek okullarının kayıt süreci, alım puanları takip edilerek, öğrencilerin duyması sağlanmaktadır.

Ülke dışında eğitim gören üniversite talebeleri için de İl Milli Eğitim Müdürlükleri ile görüşülür, başvuru şartları, kayıt, burs ve indirimler hakkında bilgili alınır ve Milli Türk Talebe Birliği’nin tabelalarına asılırdı. Üniversite talebeleri için büyük önem arz eden burs noktasında da çalışmalar da Talebe Birimi’nin göreviydi. MTTB’de birçok kurum ve kuruluşla öğrenciler adına burs görüşmelerini bizzat kendisi yapmıştır (Yorgancılar, 2006: 167).

Birim ayrıca, , ‘Üniversiteler Yasa Taslağı’ şeklinde 1979 yılında meclise sunulan çalışmayı, talebelerin menfaatine görmediği için çalışmalar yaparak konuya önem verdiğini göstermiştir.

Mİlli Türk Talebe Birliği’ne bağlı farklı okulların öğrenci STK’ları ile ortak faaliyetlerde bulunulmuştur. Öğrencilerin sorunlarının çözümü adına da üniversitedeki akademisyenlerden randevu alınarak görüşmeler yapımı da bu birimin göreviydi. MTTB’de üzerine düşeni yapma gayreti gösteren önemli bir birim olarak tarihe geçmiştir (MTTB 51. Dönem Faaliyet Raporu, Sayfa: 105).

2.3.3.11. Fotoğraf ve Fotoğrafçılık Birimi

Fotoğraf Birimi’nin aktif görevi Basın Birimi’nce yayınlanan Mİlli Gençlik ve Çatı dergilerinde yayınlanacak olan fotoğrafları çekmek ve saklamaktır. Yine Mİlli Türk Talebe Birliği’nin düzenlediği organizasyonları fotoğraflamak ve gerekli gördüğü faaliyetlerin fotoğraflanmasını sağlamak birimin görevleri arasında yer alıyordu. Laboratuvar faaliyetleri, kurslar, sergiler, müsabakalar gibi faaliyet alanları vardı. Kursiyerlere de fotoğraf çekimi, filimler ve fotoğrafın aşamaları anlatılırdı (MTTB 51. Dönem Faaliyet Raporu, Sayfa: 105)

2.3.3.12. Orta Öğretim Birimi

Orta Öğretim Birimi’nin asıl görevi üniversite gençliğinin örgütlenme çalışmalarını lisede eğitim gören gençlere ularlanması sağlamaktır. Mİlli Türk Talebe Birliği teşkilatlarda sayıyı artırabilmek ve üstünlük kurmak maksadıyla orta öğretim de egemenliğe önem veriyordu. Orta Öğretim Birimi, anket, basın, kültür, kitap, fotoğraf, gezi, spor teşkilatlanmalardan oluşmaktaydı. Çalışmalar ciddiyetle yürütülüyor, yüksek öğretim ile koordineli gidiyordu. MTTB, adeta tabanını orta öğretim biriminden oluşturuyor, yüksek öğretime daha sağlam gençler yetiştiriyordu. Taşrada da çalışmalara büyük önem veriliyordu (Yorgancılar, 2006: 169).

3. BÖLÜM

METODOLOJİ

3.1.1 Araştırmanın konusu

Türkiye’deki gençlik örgütleri arasında önemli bir yere sahip olana Mİlî Türk Talebe Birliği’nin(MTTB) kurulduğu günden 1980 ihtilali sonrasında kapatılış sürecine kadar siyasi anlamda yaptığı çalışmalar araştırılmıştır. Bu anlamda MTTB’nin en önemli faaliyetlerinden yayıncılık faaliyetleri incelenmiş, ortaya konan düşünce değerlendirilmiştir. Mİlî Gençlik ve Çatı dergilerinin muhteviyatı, teknik özellikleri, yazar kadrolarına yer verilmiştir. MTTB’nin öncesinde İslamcılık ve tarihten bu yana yayın yapan İslami yayınlara da yer verilmiştir.

3.1.2. Araştırmanın Amacı

MTTB, 1980 öncesi İslamcı düşünceyle kurduğu yapı ile önemli faaliyetler gerçekleştirmiştir. Birçok siyasetçi bu yapı içerisinde yer almıştır. Türkiye’deki İslamcı akımların lokomotif örgütü olan MTTB, İslamcı gençliğin önem verdiği bir kurumdur. Yapılan çalışmada; MTTB’nin yayıncılık faaliyetleri dahilinde Mİlî Gençlik ve Çatı dergilerinin içeriği ve ne tip teknik özellikler taşıdığı konunun amacını oluşturmaktadır.

3. 1.3. Araştırmanın Önemi

İslamcı yayınlar, İslamcılığın gelişmesindeki en önemli materyallerdir. Özellikle 1970 sonrasında İslamcılığı sürükleyen mecralar İslami dergiler ve yayınlar olmuştur. İslamcı düşüncenin Türkiye’nin ana yayınlarından önemlileri de MTTB’nin yayıncılık faaliyetleridir. Bu anlamda Mİlî Gençlik ve Çatı Dergileri Türkiye’deki İslamcı düşünceyi anlamak adına ötem taşımaktadır.

3.1. 4. Araştırmadaki Sınırlılıklar

Mİlî Türk Talebe Birliği’nin yayınları olan Mİlî Gençlik ve Çatı Dergileri’yle sınırlıdır.

Mİlî Türk Talebe Birliği’nde İslamcı söylemin hakim olduğu 1974-1980 yılları arasındaki sayılar incelenmiştir.

3.1.5. Tanımlar

İslamcılık: 19 ve 20. yüz yılda, İslam'ı bir bütün olarak (inanç, ibadet, ahlak, felsefe, siyaset, hukuk, eğitim...) "yeniden" hayata hakim kılmak ve akilci bir metotla Müslümanları, İslam dünyasını batı sömürsünden, zalim ve müstebit yöneticilerden, esaretten, taklitten, hurafelerden kurtarmak; medenileştirmek, birleştirmek ve kalkındırmak uğruna yapılan aktivist, modernist ve eklektik yönleri baskın siyaset, fikri ve ilmi çalışmaların, arayışların teklif ve çözümlerin bütününe ihtiva eden bir hareket olarak tarif edilebilir.

İslamcı Basın: İslamcılık düşüncesinin bayraktarlığını yapan kişilerce temelleri atılmıştır. Şeriat, hilafet, tevhit, cihat gibi olgular üzerinde durulmaktadır. İslamcılık düşüncesinin kendini göstermeye başladığı dönemlerde hatırlayacağımız ilk basın yayın organı, Urvetül Vuska adlı dergidir.

Siyasal İslam: Siyasi İslam, İslam'ın kişisel yaşam haricinde sosyal ve politik alanlarda da yol gösterici kılınmasını amaçlayan "politik-ideolojik hareketler" olarak adlandırılmaktadır.

Mİlli Türk Talebe Birliği: Uzun yıllar yüksek öğrenim gençliğine hitap eden Mİlli Türk Talebe Birliği, ilk olarak 14 Aralık 1916 yılında kuruldu. Millete hedef tayininde, gençliğin öneminin farkında olan cumhuriyetin yönetim kadrosu da resmi görüşü doğrultusunda örgütlediği MTTB'ye devlet olarak destek verdi. 1916'dan 1980' e kadar, (arada kapalı olduğu dönemler hariç), faaliyet gösteren MTTB'de bundan önce dört dönem yaşanmıştır.

3.1.6.Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada. Literatür taraması ile içerik analizi uygulanmıştır. Mİlli Türk Talebe Birliği'nin Mİlli Gençlik ve Çatı Dergileri'nin 1974-1980 arasında çıkan yayınlarına içerik analizi yapılmıştır.

3.1.7. Evren ve Örneklem

Yapılan araştırmada İslamcılık ve İslamcı yayıncılık faaliyetleri evreni içerisinde Mİlli Türk Talebe Birliği'nin yayıncılık faaliyetleri örneklem alınmıştır.

Mİlli Türk Talebe Birliği'nin çıkardığı iki yayın olan Mİlli Gençlik ve atı Dergileri zerine örnekleme kurulmuştur.

3.1.8. Kodlama Jetveli'nde;

Dergiler yayın içeriği olarak kategorize edilmiştir. Yapılan kategoriler şu şekildedir:

- Dergilerdeki yayın konuları,
- Yayın konularının kendi içinde alt konuları,
- Dergide görsel ve fotoğraf kullanımı,
- Dergide reklam alanları

3.2. MTTB'NİN YAYINCILIK FAALİYETLERİ

Mİlli Türk Talebe Birliği'nin resmi olarak iki adet yayın organı bulunmaktadır. Mİlli Gençlik ve çatı dergileri Mİlli Türk Talebe birliğinin faaliyetlerini yayınlayan ayrıca birlik mensuplarının yazılarını kaleme aldığı yayın organları olmuştur.

3.2.1. Mİlli Gençlik Dergisi

Mİlli Gençlik Dergisi Mİlli Türk Talebe Birlięi'nin en önemli yayın organından bir tanesidir. 1963 yılında yayın hayatına başlamıştır. 1970 yılına kadar kesintilere uğrayarak çıkmıştır. 1965 yılında genel başkan olan Rasim Cinisli önemli çalışmalar gerçekleştirmiştir. İdeolojik değişim yayıncılık faaliyetlerine de yansımıştır. 1970 yılında yayın hayatına tekrar başlayan Mİlli Gençlik dergisi, İslamcı dūřuncenin bir yayın organı olmuştur. Mİlli Gençlik Dergisi'nin sloganı 'Kaynağımız Kur'an'dır' sloganıdır. Mİlli Türk Talebe Birlięi mensupları abonelik ve şubelerden teminle derginin takibine zen göstermiştir. şehmuz Durgun, Ekrem Kızıldaş gibi yazarlara sahip olan Mİlli Gençlik Dergisi, MTTB'nin faaliyetlerini anlatan yayın organı olmakla birlikte yazarların İslami grūřlerini aktaran bir mecradır (<http://katalog.idp.org.tr/dergiler/59/Mİlli-genclik>).

3.2.1.1. Biçimsel Özellikleri

Derginin kağıt kalitesi, sayfa sayıları, künyesi, basıldığı yerler, dağıtım şekli, fiyatı biçimsel özellikler başlığı altında verilmiştir.

3.2.1.1.1. Künye

1974 yılında yayınlanan ilk sayıda derginin sahibi MTTB Adına Abit Özmen, Yazı İşleri Müdürü Yaşar Karayel, Teknik Sekreter Mustafa Yürür, idare yeri MTTB Basın Yayın Müdürlüğü/Cağaloğlu olarak künye oluşturulmuştur. (Mİlli Gençlik Dergisi cilt 2, sayı 1, sayfa 4, tarih 1974). Derginin sahipleri şube başkanları olarak yayın hayatı boyunca 1963-1979 dönemlerinde; Abid Özmen, Rüştü Ecevit, Yüksel Çengel, Rasim Cinisli, İsmail Kahraman, Burhaneddin Kayhan olarak görülmektedir (<http://katalog.idp.org.tr/dergiler/59/Milli-genclik>, Erişim Tarihi: 23.04.2019).

3.2.1.1.2 Sayfa özellikleri

Genel olarak derginin sayıları ortalama 40-50 sayfa arasında yayınlanmaktadır. 3. hamur kağıda iç sayfalar, kapak ise karton şekilde basılmıştır.

3.2.1.1.3. Basım Yeri

Basım yeri İstanbul olup, Fatih Gençlik Vakfı Basım İşletmesi'nde basılmaktadır.

3.2.1.1.4. Satış Yerleri

Dergi bayilerde satılmamaktadır. Dergi abonelik sistemiyle çalışmakta ve okuyucular tarafından vakıf merkezinden temin edilmektedir.

3.2.1.1.5. Satış Fiyatı

Satış fiyatı, derginin künyesinde 6 aylık abonelik 30 lira, yıllık abonelik 50 lira şeklinde belirtilmiştir. Derginin 1979 yılında yayınlanan son sayısında ise yıllık abonelik 150 TL, 6 aylık abonelik 75 TL olarak görülmektedir.

3.2.1.2. Reklam ve Görseller

Mİlli Gençlik Dergisi’nde de görseller her sayıda yer almaktadır. Birinci sayfalarda renkli, iç sayfalarda siyah beyaz resim, fotoğraf ve tasarımlar kullanılmıştır. Derginin 1974 öncesi çıkan sayılarında görsele dayalı reklamlar da yer almaktadır.

Tablo 1: Mİlli Gençlik Dergisi’nde kullanılan görseller

GÖRSEL ÇEŞİDİ	VAR	YOK
Resim	✓	
Fotoğraf	✓	
Tasarım	✓	
Reklam	✓	

Mİlli Gençlik, fotoğraf ve grafik tasarımlar bulunmaktadır. Dergide İslamcı söylemden önceki sayılarda reklam yer almaktadır. Özel ve devlet kurumlarının ürün ile hizmet reklamlarına dayalı görseller yer almaktadır.

3.2.1.3. Mİlli Gençlik Dergisi İçeriği

1963-1964 arası sol görüşlü yayın yapan Mİlli Gençlik Dergisi Aralık 1974’te İslamcı tema ile yayın hayatına tekrar başlamıştır. Bu dergide ‘Mİlli Gençlik’ mahlası ile ‘Yeniden Çıkarken’ isimli bir makale yayınlanmıştır. Bu makalede; “Uzun zaman neşriyatına ara veren Mİlli Gençlik Mecmuası yeniden okuyucuların huzuruna çıkmaktadır. Gençliğin çok çeşitli kamlara ayrıldığı bir zamanda kuşatıcı, birleştirici bir Mİlli Sesin sahibi olmak istiyoruz. Bu ses bin yıllık mazinin, kültür mirasından uzun bir nesle, bir şeyler vermek arzusundadır. Nesiller böylesine bir kopuş içindeyken, sığ ve basit fikirlerin ardından neyin kavgasının yapıldığını göstermek istiyoruz. Bu söz belki büyük bir iddia ama yapmak istediğimiz budur. Ne dereceye kadar muvaffak olacağımızı zaman gösterecek. Kavgası, bir zulmün karşısında mukaddesi çiğneyen bir zihniyete karşı muhteremdir. Ama neyin kavgasını yaptığımızın şuurundaysak... Fikrin konuşulmadığı, tartışılmadığı,

meselelerin izah edilemediği bir ortamda hiçbir hakikat anlaşılamaz. Ucuz sloganlarla vatan kurtarma heveslerinin ceremesini çok pahalıya ödeyen gençliğin, her şeyden önce kavgasını yaptığı meselesinin üzerine düşünmesini diliyoruz. Her şey bu mukaddes, fiille yani düşünmekle başlayacak. Eğer gençliği düşündürebilsek, eğer her şeyi dostça tartışma ortamına getirebilsek, eğer insan oğlunun ulaşabileceği en yüksek medeniyet doruklarından geçmiş bir milletin çocukları olarak, kendi misyonumuz hakkında bir şeyler verebilsek... Ne mutlu inananlara” ifadelerine yer verilmiştir (Mİlli Gençlik Dergisi cilt 2, sayı 1, sayfa 4, tarih 1974).

Tablo 2: Mİlli Gençlik Dergisi’ndeki konuların içeriğine göre sayısal dağılımı

İÇERİK KONUSU	SAYI
DİNİ	213
SİYASİ	97
KÜLTÜREL	83
ETKİNLİK	129
SİSTEM ELEŞTİRİSİ	56
SPOR	3
GENÇLİK	60

Tablodaki rakamlar derginin muhafazakar-islamcı söyleminin hakim olduğu 1974-1979 yılları arasındaki sayılarından elde edilmiştir. Mİlli Gençlik Dergisi içeriğinde yapılan incelemede tabloda da gösterildiği gibi en fazla makale-haber-yazılar dini konularda olmuştur. Bunu en çok etkinlikle ilgili yazılar izlemektedir. Dergide en az içeriğin spor konusunda olduğu bulunmuştur,

Tablo 3: Mİlli Gençlik Dergi’sinde yer alan dini içerikteki yazıların konu içeriklerine göre sayısal dağılımı

DİNİ İÇERİK KONULARI	SAYI
Kur’an	49
Sünnet	33
Cihat	52
Şeriat	11
Halifelik	14
İslami etkinlikler	105

Dini içerikteki en fazla yazının İslami etkinliklerde olduğunu bulgulanmıştır. İkinci sırada cihat ile alakalı yazılar yer almaktadır. En az çıkan konular da şeriat ve halifelik üzerinedir.

Tablo 4: Mİlli Gençlik Dergi’sinde yer alan Kültürel yazıların konu içeriklerine göre sayısal dağılımı

KÜLTÜREL İÇERİK KONUSU	SAYI
Tarih	19
Kompozisyon	8
Hikaye	12
Şiir	36
Resim	3
Müzik	5

Kültürel olarak yapılan içerik incelemesinden dergide en fazla şiir ve tarih konuları yer almaktadır. En az müzik ve resimle ilgili içeriğe sahip olan yazılar yer aldığı görülmektedir.

Tablo 5: Mİlli Gençlik Dergi'sinde yer alan etkinlikle alakalı yazılarının konu içeriklerine göre sayısal dağılımı

ETKİNİK KONUSU	SAYI
İslami	105
Kültürel	17
Sosyal	5
Spor	3

Etkinlik haberlerinde birinci sırada 105 rakamıyla İslami organizasyonların haberleri yer almıştır. Kültürel etkinlik haberleri 17, sosyal etkinlik(gezi, sinema) 5, spor haberi 3 adet yer almıştır.

3.2.1.3.1.Mİlli Gençlik Dergisi'nde Öne çıkan yazılar

İslami söylemle yayın yapan Mİlli Gençlik Dergisi'nde öne çıkan yazılar, yazarları, yayınlandıkları sayılar yer verilmiştir.

Tablo 6:Mİlli Gençlik Dergisi'nde öne çıkan yazılar, yazarı, yayın tarihi ve sayfası

YAZI BAŞLIĞI	YAZAR ADI	YAYIN TARİHİ	YAYINLANDIĞI SAYFA
Bu Gidiş Nereye	Yaşar Karayel	Ocak 1975	8
Kaynağımız Kur'andır	A. Callud	Şubat 1975	12
İslam'da Eşitlik	Emin Uludağ	Ocak 1977	34
Dünya Bir İnkılap Bekliyor	Necip Fazıl Kısakürek	Nisan 1977	68
İslam İnkılaplarının Esasları	Şehmuz Durgun	Temmuz 1977	35

Bu Tırmanış Nereye	Seyfullah Sancaktar	Şubat 1978	48
Tasavvuf, Fetih ve Fatih	Mehmet Serhan Tayşi	Mayıs 1978	48
Materyalizmi Reddiye	Mustafa Yazıcı	Haziran 1978	19
İslam Gençliği'nin Diyalektik Stratejisi	Ali Nar	Ocak 1979	16
Anarşi Üzerine	Kazım Doğan	Nisan 1979	20

İncelenen Milli Gençlik Dergisi'nde İslamcı içeriği ön plana çıkaran yazılardan bazıları şunlardır:

“Kaynağımız Kur'an'dır” adlı makale şu şekildedir:

Libya Başbakanı A. Callud'un MTTB'deki “Kaynağımız Kur'an'dır” başlıklı konuşması derginin 2. Cilt, 3. Sayısında kapak konusu olmuştur. Yazı derginin 12. Sayfasında yer almıştır. Yazıda, “Derin bir güvenlik içinde geleceğe dayanan bu heyecan dolu gençlerin arasında, kendimi bulmaktan son derece mütehassisim, bahtıyarım ve mutluyum. Ben tükenmek, durmak, gerilemek bilmeyen ve devamlı olarak ileriye giden, her zaman ilerlemek için çaba harcayan, ilerlemek içine kendini İslam'a vakfeden gençliğini ruhunu şu anda sizlerde görüyorum.

Bu yer Allah'ın evlerinden biridir. Çünkü Allah daima, ilme ve marifete davet eder. Kur'an'ımız da ikra (oku) emriyle bize tebliğ edilmiştir.

Allah'a şükrediyorum; öyle bir gençlik gördüm ki, uyanık, imanı içinde derinleşen Müslüman Türk gençliği... İslam ve insanlığın yükselmesi için Türk milletiyle Arap Milleti elele vererek, omuz omuza öyle büyük bir rol oynadılar ki, bu

İslam'ın, beşeriyetin ve insanlığın hayrı için kendilerini bu davaya vakfetmişlerdir. Medeniyet kurmuşlar ve sonrada bu görevi bizlere teslim etmişlerdir. Biz bu görevi beraberce yürüteceğiz. Bizler, bize teslim edilen görev karşısında İslam edebileştirmek için beraberce cihat edeceğiz.

Adalet ve hürriyet prensiplerini Amerika söylemedi. Bunu İslam söyledi. Hz. Ömer zamanında bir büyük söz bize intikal etmektedir. Hz. Ömer dedi ki; “Nasıl insanı köle haline getirdiniz de ki o insan da hürdür.”

Biz Müslüman gençleri olarak görevimiz İslamiyet'in gerçekten yükselme dini olduğunu ispatlamaya çalışmalıyız. İnsanın saadeti ancak Allah'ı Teala tarafından konulan kanunlarla gerçekleşir (Mİlli Gençlik, Cilt 2, Sayı 3, A. Callud, sayfa 12, 1975).

“Cihad ve Şehitlik Rütbesi” başlıklı makale şu şekildedir:

Derginin ikinci cilt 30. Sayısı, 5 sayfada yayınlanmış olan makale, Prof. Dr. Salih Tuğ, tarafından kaleme alınmıştır. Yazıda, “Esas konumuz olan şehitliğe geçmeden evvel Cihad konusu üzerinde kısaca bilgi verilmesi gerekmektedir. Cihadın İslam'ın 5 şartından hemen sonra gelen 6. şart olduğunu, onlar kadar değerli ve Allah katında makbul olduğunu savunanlar vardır. Bu şart kısmen ferdi, daha çok fertle devlet arasında bir ilişki mahiyetini de taşır. Bu ikinci manada daha çok İslam Amme hukukunun bir bölümü teşkil edecek bir yapı ve karakter de taşımaktadır denebilir. Kaide olarak bütün Müslümanlar hem zahid, hem muttaki ve hem de mücahiddir. O halde Cihad nedir? Allah'ın emirlerini, İslam'ın hedef ve gayelerini hem yaşamak ve hem de insanlar arasında gerçekleştirmek için girilen yolda mücadele etmek, canıyla, malıyla, fikir ve düşüncesiyle bir cehd ve faaliyet göstermek umumiyetiyle bir cihad hareketi teşkil eder.

Kafirlere karşı girişilmiş savaşlarda ölmek suretiyle imanını ispat eden kimse, hadislerde daima şehit adını taşır ve mükafat olarak bunlara cennete verilecek nimetler, en kuvvetli ifadelerle dile getirilir. Bu gibi hadislerle göre, şehitlere mezarda sorgu-sual melekleri yaklaşmazlar. Şehidler, cennete çeşitli derecelerin en yükseğine Allah'ın arşının en yakınına yerleşmeye layık görülecektir. Resûlullah, cennetteki en

güzel barınak olarak Dar'uş-Şüheda'yı gösterir. Şehidlerin cihad savaşlarında almış oldukları yaralar, kıyamet gününde kan kırmızısı bir renkte pırıl pırıl görünecek ve etrafa misk kokusu saçacaklardır" ifadelerine yer verilmektedir(Millî Gençlik, 2 cilt, sayı 30, sayfa 5, 1978, Prof. Dr. Salih Tuğ.).

3.2.2. Çatı Dergisi

Çatı Dergisi Millî Türk Talebe Birliği'nin ikinci yayın organıdır. 1975 yılında yayın hayatına başlayan Çatı Dergisi, 30 sayı olmak üzere 1978 yılı mart ayına kadar yayın yapmıştır. Millî Türk Talebe Birliği'nin yöneticilerinin yanı sıra dönemin İslamcı söylemdeki yazarları farklı konularda yazılar yazmıştır. Dergi kültür, İslami, etkinlik haberleri, spor haberleri başlıklarında içeriğe sahiptir.

3.2.2.1. Biçimsel Özellikler

Çatı Dergisi'nin kağıt kalitesi, basıldığı matbaa, fiyatı, dağıtım şekli ve künyesi bu bölümde yazılmıştır.

3.7.2.1.1. Künye

Çatı Dergisi'nin sahipleri sırasıyla, Abid Özmen, Rüştü Ecevit, Cemalettin Tayla, Kasım Yapıcı olmuştur. Yazı İşleri Müdürlüklerini Hüseyin Öztürk, Nuri Akten, Recep Anaş yapmıştır (<http://katalog.idp.org.tr/dergiler/6/cati>).

3.7.2.1.2. Sayfa Özellikleri

Derginin iç sayfaları ağırlıklı olarak 135 gram 2. hamur kâğıt üzerine basılmıştır. Kapaklar kalın ve renkli olarak çıkmaktadır.

3.2.2.1.3. Basım Yeri

Çatı Dergisi'nin baskısı İstanbul'da Fatih Gençlik Vakfı Basım İşletmesi tarafından yapılmaktadır.

3.2.2.1.4.Satış Yerleri

Çatı Dergisi'nin temini MTTB Şubelerinden ve abonelik sistemi sağlanmaktadır.

3.2.2.1.5.Fiyatı

Derginin fiyatı ilk sayılarda 1 Türk Lirası olarak görülmektedir. Son sayılarda ise 500 kuruştur (<http://katalog.idp.org.tr/pdf/248/492>).

3.2.2.2.İçerik

Çatı Dergisi'nde ilk 8 sayısı İslamcı söylem içeriğinde yayınlanmamıştır. Dergi. 9. Sayı itibariyle İslamcı içerikle yayına devam etmiştir. Derginin bu sayısında sahibi Rüştü Ecevit olmuştur. Derginin sloganı ise "Ne Zemin Ne de Teras Katıyız Biz Vatan Köşkünde Çökmez Çatıyız" şeklindedir. Noktalama adlı köşede güzel söz, şiir gibi içerikler yer almaktadır. İkinci sayıda Gençlik ve Eğitim sayfası yer almaktadır. Slogan da Haber-Yorum-Aksiyon olarak değişmiştir. Derginin bu sayısı ile birlikte Çivi adlı mizah köşesi eklenmiştir. 10. sayıda arka sayfaya "Kalem Yazmak Mecburiyetindendir" adlı köşe eklenmiştir. 13. sayıdan itibaren dergi 15 günde bir yayınlanmaya başlamıştır. 16. sayıda sahibi Cemalettin Tayla olarak değişmiştir. 27. sayıda sahibi Kasım Yapıcı olarak değişiyor

Tablo 7: Çatı Dergisi'ndeki içerik konularının sayısal dağılımı:

İÇERİK KONUSU	SAYI
DİNİ	20
SİYASİ	18
KÜLTÜREL	104
ETKİNLİK	33
SPOR	87
GENÇLİK	38

Yukarıda tabloda Çatı Dergisi'nin 1975 ve 1978 yılları arasında yayınlanan toplam 30 sayısı incelenmiştir, Tablo 7'ye göre dergide 104 yazıyla kültürel yazılar ilk sıradadır. Spor haberleri 87 içerikle dergide en çok yaralan ikinci konu olarak görülmektedir. Çatı Dergisi'nde en az siyasi ve dini konular yer almaktadır.

Tablo 8: Çatı Dergisi’ndeki dini konuların sayısal dağılımı:

DİNİ İÇERİK KONUSU	HABER SAYISI
Kur’an	4
Sünnet	3
Cihat	5
Şeriat	2
İslami etkinlikler	6

Çatı Dergisi’nde dini içerik olarak en fazla İslami etkinlikler ve cihatla ilgili konular işlenirken, en az işlenen konu şeriat konusu olmuştur.

Tablo 9: Kültürel yazıların içerisinde konulara ayrılması:

KÜLTÜREL KONULAR	SAYI
Tarih	23
Kompozisyon	21
Hikaye	17
Şiir	32
Resim	7
Müzik	4

Çatı Dergisi’nde yer alan kültürel konulara ait yazılar incelendiğinde ilk sırada şiir konusu yer almaktadır. Bunu tarih ve kompozisyon takip etmektedir. Tablo 9’a göre en az resim ve müzik alanında yazıların yer aldığı görülmektedir.

Tablo 10: Etkinlik yazılarının içerisinde konulara ayrılması:

ETKİNLİK KONUSU	SAYI
İslami	9
Kültürel	3
Sosyal	7
Spor	16

Etkinlik haberlerinde birinci sırada spor etkinlikleri yer almaktadır. Çatı Dergisi'nde tablo 10'a göre ikinci sırayı İslami, 3. sırayı sosyal etkinlikler almaktadır.

3.2.2.2.1. Öne Çıkan Yazılar

Çatı dergisinde öne çıkan kalemlerden o dönemde ön sayfalarda verilen yazılardan örnekler verilmiştir.

Tablo 11: Öne çıkan yazılar, yazarı, yayın tarihi ve sayfası

YAZI BAŞLIĞI	YAZAR ADI	YAYIN TARİHİ	YAYINLANDIĞI SAYFA
Kök-Muhakeme	Mehmet Kamil Oruç	Şubat 1975	2
Allah'a İman	Seyit Mehmet Buğa	Mart 1975	2
Kemilerimiz ve Onlar	Akif İkbal	Şubat 1976	12
Şeriat ve Akıl	Abdullah Ümmet	Mayıs 1976	4
Medenileşmek	Fedai	Aralık 1976	3

Yaftasının gerisinde hakikat: Denileşmek	Salihoğlu		
İslami Tezahürün işaretleri	Fevzi Bayraktar	Aralık 1976	9
Her Müslüman Şeriatçı Olmak Zorundadır	Çatı	Ocak 1977	4
Dünya İslam Hareketi ve Biz	Şehmuz Durgun	Mart 1977	11
Gençlik	Ekrem Kızıldaş	Temmuz 1977	16
Sabır, Savaş, Zafer	Zahit Aksoy	Mayıs 1978	6

Çatı Dergisi’nde yer alan İslamcı düşünce ile ilgili yazılardan bazıları şu şekildedir:

Seyit Mehmet Buğa tarafından “Allah’a İman” başlığıyla yazılan makale şu şekildedir:

Allah’a inanmak demek onun Peygamberlerini kabul etmek ve peygamberler vasıtasıyla bize bildirdiklerini, dünyada takbik etmek demektir. Allah’a inanmak demek, Allah’ın indirdiği nizamı, kulların şeytana ve onun vesvesesine uyarak kendi menfaatleri doğrultusunda ortaya attıkları nizamdan üstün kabul etmek demektir. Allah’a inanmak demek, dünyanın ahretin tarlası olduğunu bilip, dünyadaki bütün hareketlerimizi, İslam nizamına uydurarak yapmak demektir. Kısacası, Allah’a inanmak demek, Allah’ın bizi yer yüzüne kendisine ibadet etmek için gönderdiğini

kabul etmek demektir. Allah'ın rızasını kazanmak ve onun bir lütfü olduğunu kabul ederek nefes alıp vermenin bile bir ibadet olduğu düşünülecek olursa, İslam düşmanlarını bilmemiz, İslam'ın zıddı olan fikirleri bilmemiz üzerine bir vecibedir. Açığından, sinsi ve gizlisine kadar, derece derece İslam düşmanlığı yapan grupları kısaca görelim:

Birincisi de: İslam'ı ortaçağ kalıntısı teokratik bir nizam olarak görenler, bunla hiçbir perdenin arkasına gizlenmeden İslam düşmanlığı yapanlar. Çağımızın aydınlık ortamı, içinde yaşama hakkına sahip olmayan bir hurafeler yığındır diyerek İslam'ı horlarlar.

İkincisi: Sinsi planlar yürüterek cesaretle İslam'a saldıramayanları görürüz. Bunlar Allah'ın emirlerini sanki bir kul bazetmiş gibi gösterirler. İslam kadının çekici güzelliğini sırf kocasının ve sayılı yakınlarının bakışlarına hapsetmiş bir gericiliktir diye ortaya çıkmazlarda tesettürü sanki alimler vaaz ediyormuş gibi bu hükmü söyleyen Alimleri gericilikle itham ederler. Halbuki kendilerinin gericinin de gericisi yani süper gericisi olduklarının farkında bile değildirler. Bunu başka bir misalle açıklayacak olursak İslam, içkiyi ve faizi haram kılan bir gericiliktir. Bu devirde içki içilmezse, faiz alınmazsa olur mu diyemezlerde falan kimse içkiyi yasaklıyor, faizi kaldırıyor diyerek yobaz damgasını vururlar. Halbuki kendilerinin süper yobaz olduklarının farkında değildirler (Çatı, Sayı 2, Sayfa 2, 1975, Seyit Mehmet Buga).

Ali Cengiz tarafından “Meselemiz Müslüman Gençliğin Yetişi” başlığıyla yayınlanan makale şu şekildedir:

Bazılarımız zannediyorlarki, bir genç ben Müslümanım, İslamcıyım deyip saflarımıza iltihak etti mi mesele halledilmiş, o genç kazanılmış demektir. Halbuki mesele yeni başlamış olmaktadır. Bir insan, iman ettim, Müslüman oldum deyivermekle işe yarar, olgun ve kaliteli Müslüman olmuş sayılmaz. Mesele bu yönden ele alarak Müslüman gençliği yetiştirmek, hizaya getirmek, olgunlaştırmak mevzuunda memleket çapında harekete geçilmelidir. Böyle yapılmadığı takdirde büyük insan kaybımız olacak, kadrosuz kalacağız ve davamız ilerleyemeyecektir.

Müslüman gençlere neler lazımdır, onların belli başlı ihtiyaçları hangileridir bunları kısaca sıralayalım: Müslüman bir münevver olabilmek için gerekli İslami ilimlere ve din kültürüne sahip bulunmak. Mufasssal şekilde ilmihalini bilmek. İslam dünyasını, Müslümanların problemlerini öğrenmek. Ehli sünnet Müslümanı olmak, bidatlardan kaçınmak, İslam’da revizyon ve reform isteyen sapıkların aldatıcı telkin ve propagandalarına karşı ehli sünneti müdafaa edebilmek. Ahlak ve karakter terbiyesi Müslüman genç ihlasın, faziletin, iffetin hayanın, şecaatin, mürüvvetin, dostluğun adaletin ve insaf duygusunun mücessem timsali olarak yetişecek, düşmanları ve muarızları onun için fikirlerini ve inançlarını kabul etmez (Çatı, Sayı 17, Sayfa 3, 1976, Ali Cengiz).

3.2.2.3. Reklam ve Görseller

Dergide kapaklar ve iç sayfalar resim-yazı ile birlikte dizayn edilmiştir. Mizanpajlar genellikle resim altı yazı şeklinde oluşturulmuştur. Dergide grafik çalışmalarına da yer verilmiştir. Birinci sayfalarda genellikle siyasi ve sosyal mesaj içeren tasarımlar kullanılmıştır. Kapaktaki görseller renkli iç sayfalar siyah beyaz tercih edilmiştir.

Tablo 12: Çatı Dergisi’nde kullanılan görseller

GÖRSEL ÇEŞİDİ	VAR	YOK
Resim	✓	
Fotoğraf	✓	
Tasarım	✓	
Reklam		✓

Çatı Dergisi’nde resim, fotoğraf ve grafik tasarımları yer alırken, reklamlarla ilgili her hangi bir görsel bulunmamaktadır..

SONUÇ

Fikir ve düşünce akımı olarak İslamcılık 19. Yüzyılda ilk kez karşımıza çıkmaktadır. Literatürde Cemalettin Afgani ile başlayan İslamcılık, bir fikir ve düşünce akımı olarak benimsenmektedir. Osmanlı'nın son dönemlerinde etkili olmuştur. O dönemde Babanzade Ahmet Naim, Mehmet Akif Ersoy, Elmalılı Hamdi Yazır, Mustafa Sabri Efendi, Derviş Vahdeti, Abdürreşid İbrahim İslamcılık akımında öne çıkan isimlerden olmuştur. Kaynak ve bulgulara göre İslamcılığın Osmanlı'nın son döneminde öne çıkan akım olmasının gerekçesi, devletin kurtuluşu olarak gösterilmesidir. İslamcılıkla birlikte Batı'nın tekniğı ve İslam geleneklerinin sentezi sağlanmaya çalışılmıştır. İslamcı isimler dönemin şartları gereğı İttihat ve Terakki'ye yakın durarak İslamcılığın siyasi etkisini de artırmaya çalışmıştır.

İslamcılık fikriyatına sahip isimler o dönem ilk İslamcı basın yayın organlarını da çıkartan isimler olmuştur. İslamcılık fikriyatının duyulmaya başladığı zamanlarda ilk ortaya çıkan basın yayın organı, Urvetül Vuska adlı dergidir. İslamcılık akımının kurucusu olarak kabul edilen Cemaleddin Afgani ve öğrencisi Muhammed Abduh tarafından 1884 senesinde Fransa'nın başkenti Paris'te yayın hayatına başlayan dergi, İslamcı basının temellerini atmıştır. Osmanlı içerisindeki ilk İslamcı yayın Mehmet Akif Ersoy ve arkadaşları tarafından Sebilürreşad ismiyle çıkartılmıştır. O dönemde Urvetül Vuska, El Menar, Sırat-ı Müstakim, Volkan ve Sebilürreşad İslamcı yayınlar olma özelliğini taşımaktadır. Dönemin İslamcı fikir adamları bu yayınlarda yazmaktadır.

Cumhuriyet'in kuruluşu ile 1945 yılları arasında İslamcı bir yayın organına rastlanmamaktadır. İslamcılık akımın yeniden ortaya çıkmaya başladığı 1945 yılı itibariyle Türkiye Cumhuriyeti'nde Eşref Edip, Necip Fazıl gibi isimler İslamcı yayınlar üzerine çalışmalar yapmıştır. Sebilürreşad, Büyük Doğı, Hareket, Diriliş, Yeni İstikla ve Hilal Dergisi Cumhuriyet döneminde İslamcı basının ilk örnekleridir. 1960 yılından sonra İslamcılık akımı eski isimlerin vefat etmesi sebebiyle yerini yeni isim ve oluşumlara bırakmıştır. Bu süreçte gençlik örgütleri İslamcılık noktasında öne çıkmaktadır. Milli Türk Talebe Birliğı de bu oluşumlardan bir tanesidir. 1909 yılında kurulan Milli Türk Talebe Birliğı çeşitli evrelerden geçmiş, 1964 yılı

itibariyle İslamcı söyleme girmiştir. 1967 sonrası Mİlli Türk Talebe Birliği'nde genel başkanlık yapan Burhanettin Kayhan, Rasim Cinisli, İsmail Kahraman Mİlli Türk Talebe Birliği'nin İslamcı düşünceye sahip olması adına çalışmalar yapmıştır. İslamcı düşüncenin yayılması noktasında Mİlli Türk Talebe Birliği'nin yayın organları olan Mİlli Gençlik ve Çatı Dergileri'ne o dönem de önem verilmektedir. Mİlli Gençlik Dergisi 1970 sonrası, Çatı Dergisi 1975 sonrası İslamcı düşüncenin olduğu yayın organlarıdır.

Yapılan bu çalışmada da Mİlli Gençlik Dergisi ve Çatı Dergisi'nin İslamcı dönemleri, içerik ve teknik olarak incelenmiştir. Dergilerin içeriğindeki konuların sayısal dağılımı dini, siyasi, kültürel, etkinlik başlıklarında içerik analizi yöntemi ile verilmiştir. Ana konuların da kendi içerisinde alt başlıklara ayrılarak sayısal dağılımına yer verilmiştir.

Mİlli Gençlik Dergisi'nde yapılan çalışmada derginin 1974-1978 yılları arasındaki sayılarında çıkan toplam 641 yazı konulara ayrılmıştır. Dini 213, siyasi 97, kültürel 83, etkinlik 129, Sistem eleştirisi içeren 56, spor 3, gençlik başlığında 60 adet içerik bulgulanmıştır. Bulgulara göre, dini içerikteki konuların 49'u Kur'an, 33'ü sünnet, 52'si cihat, 11'i şeriat, 14'ü halifelik, 105'i İslami etkinliklerdir. Kültürel başlığı altındaki yazılardan, 19'unu tarih, 8'ini kompozisyon, 12'sini hikaye, 36'sını şiir, 3'ünü resim, 5'ini müzik konuları oluşturmaktadır. Etkinlik içeriğinin ise 105'ini İslami, 17'sini kültürel, 5'ini sosyal, 3'ünü spor etkinlik yazıları oluşturmaktadır.

Dergideki hemen hemen her sayıda muhafazakar- İslamcı şairlerin şiirlerine yer verilmiş, edebi metinlerde öne çıkan isim Necip Fazıl Kısakürek olmuştur. Dergide ayrıca tarihten örnekler, hikayeler, resim çalışmaları ve tasavvuf musikisi etkinliklerini kültürel içerik olarak yer almıştır. Bir gençlik dergisi olmasına rağmen spor haberlerine az yer verilmesi de göze çarpan bir başka noktadır.

Mİlli Gençlik Dergisi'nde görsellere de sıklıkla yer verilmiş. Kapakta ve iç sayfalarda konu başlıklarına göre tasarımlar, etkinlik fotoğrafları kullanıldığı gözlenmiştir. Mİlli Gençlik Dergisi'nde 1970 sonrasında herhangi bir reklama rastlanılmamıştır.

Mİlli Türk Talebe Birliği'nin ikinci yayın organı olan atı Dergisi'nde 1975'ten Mİlli Türk Talebe Birliği'nin kapatıldığı 1980 yılına kadar yayımlanan sayılardan toplam 300 içerik, konular halinde ayrılmıştır. Dini 20, siyasi 18, kİltİrel 104, etkinlik 33, spor 87, gençlik başlığında 38 adet içerik bulgulanmıştır. Bulgulara gİre, dini içerikteki konuların 4'İ Kur'an, 3'İ sİnnet, 5'i cihat, 2'si şeriat, 6'sı İslami etkinliklerdir. Kİltİrel başlığı altındaki yazılardan, 23'İnİ tarih, 21'ini kompozisyon, 17'sini hikaye, 32'sini şiir, 7'sini resim, 4'İnİ mİzik konuları olarak çıkmıştır. Etkinlik içeriğinin ise 9'unu İslami, 3'İnİ kİltİrel, 7'sini sosyal, 16'sını spor etkinlik yazıları oluşturmaktadır.

Derginin hem kapağında hem i sayfalarında fotoğraf ve tasarımdan oluşan gİrsel İğelere rastlanmıştır. atı Dergisi'nin sayılarında reklam bulunmamaktadır.

atı Dergisi, Mİlli Gençlik Dergisi'ne nazaran kİltİrel içerik ağırlıklı bir dergidir. Sayfa sayısı Mİlli Gençlik Dergisi'ne gİre daha azdır. Her iki derginin de ortak yazarları bulunmaktadır. Muhteviyatı daha geniş olan Mİlli Gençlik Dergisi, şeriat ve cihat başlıklarında İn plana çıkmakla beraber, atı Dergisi Osmanlı İzelinde kİltİrel değerlerin İn plana çıkarılmaya çalışıldığı bir yayındır. atı Dergisi'nde spor haberlerine İnem verildiği gİrİlmektedir. Derginin arka kapağı spora yazılarına ayrılmış olup, spora teşvik edici yazılar verilmiştir. Mİlli Türk Talebe Birliği yİneticileri ve İyelerinin her iki dergide de yazıları bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

Afgani, Cemaleddin. Abduh, Muhammed (1987), **Urvetül Vuska**. İstanbul: Bir Yayıncılık.

Akbaş, Kadir Metin (2015), **Mİllî Görüş Hareketi'nin Gazetesi Mİllî Gazete Bağlamında Türkiye'de İslamcı Basın**. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli

Aktaş, Cihan. (2007) , **Bir Hayat Tarzı Eleştirisi**. İstanbul: Kapı Yayınları.

Akyel, Siyami (2010) **MTTB ve MTTB'liler**. İstanbul: Hemenora Yayınları.

Albayrak, Sadık (2017), **Türkiye'de İslamcılık Batıcılık Mücadelesi**. İstanbul: İz Yayıncılık.

Alper, Ömer Mahir (1993), **Urvetü'l Vuska'dan Sırat-ı Müstakime**. İstanbul: Haksöz .

Ashmawy, Muhammad Sait al (1993), **İslam'a Karşı İslamcılık**. İstanbul: Mİlîyet Yayınları.

Aydın, Salih. (2016), **İslam Düşüncesi-1 İslam Düşüncesinin Yapısı ve Selefilik**. İstanbul: Külliyyat Yayınları.

Aydın, Yusuf. (1993) , **İslahatçı Bir Alim: İbn Teymiyye**. İstanbul: Haksöz.

Aytepe, Mahsum (2016) **Doğuşundan Günümüze İslamcılığın Türkiye Seyri: Bir Sınıflandırma Denemesi**. Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1, 4-15

Baş, Fazıl. (2014), **Nurettin Topçu'da İnsan, Toplum ve Ahlak**. Fayrap Dergisi, sayı: 64.

Biçer, Mehmet Ali. (2011) **İbn-i Teymiyye'nin Uluhiyet Anlayışı**. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Ankara.

Bora, Tanıl. (2003), **Türk Sağının Üç Hali: Milliyetçilik, Muhafazakarlık, İslamcılık**. İstanbul: Birikim Yayınları.

Bora, Tanıl ve Gültekingil, Murat (2004), **İslamcılık**. İstanbul: İletişim Yayınları.

Bora Tanıl, Gültekingil, Murat Modern(2005), **Türkiye’de Siyasal Düşünce: İslamcılık**. İstanbul: İletişim Yayınları.

Bozyel, Resul. (1993) **M. Reşid Rıza - Dopdolu Bir Yaşamın Tarihi**, Haksöz Dergisi, sayı: 33

Bulaç, Ali. (2011), **İslam’ın Üç Siyaset Tarzı veya İslamcıların Üç Nesli**, İstanbul: Nesil

Bulaç, Ali. (2013), **İslamcılığın Oluşumu, Gelişimi ve Bugünkü Durumu**. İstanbul: Umran Yayınları.

Bulut, Yücel. (2013), **Türkiye’de İslamcılık ve Tercüme Faaliyetleri**. İstanbul: Zeytinburnu Belediyesi.

Coşkun, Muharrem. (2013), **Sırat-ı Müstakim Yoldaki Çığır Sebilürreşad**. İstanbul: Büyükşehir Belediyesi Kültür Müdürlüğü Yayınları.

Çağlayan, Selin. (2011), **Müslüman Kardeşler’den Yeni Osmanlılar’a İslamcılık**. İstanbul: İmge Kitabevi.

Demir, Yasin. (2013), **Sırat-ı Mustakim Dergisi**. Dünya ve İslam Dergisi, sayı: 1.

Dirin, İlyas. (2003) **Bir Uygarlık Tasarımı Olarak Diriliş**. Hece Dergisi, Sayı: 73.

Duran, Burhanettin. (2011), **Cumhuriyet Dönemi İslamcılığı: İdeolojik Konumları, Dönüşümü ve Evreleri**. İstanbul: İletişim Yayınları.

Ertunç, Ahmet Cemil. (2011), **Cumhuriyet’in Tarihi**. İstanbul: Pınar Yayınları.

Eygi, Mehmet Şevket. (09.06.2009) **Mevdudi**. Milli Gazete, sayfa: 2

Findley, Carter (2012) **İslam, Milliyetçilik ve Modernlik**. İstanbul: Timaş Yayınları.

Güler, Metin. (2014), **Mİlli Mücadele’de Anadolu’yu etkileyen gazete: Sırat-ı Müstakim**. Cihan Dergi, sayfa: 14

Gündüz, Süleyman. (12.10.2012), **NarodZna (Halk Biliyor)** Yeni Şafak Gazetesi, sayfa: 13.

İbrahim, Abdürreşid. (2012), **Alem-i İslam**. Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları

İnceoğlu, Efekan. (2009) **Türkiye’de Siyasal İslamcılığın Evrimi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

İslamoğlu, Mustafa. (1995), **İslami Hareket-Anadolu**. İstanbul: Denge Yayınları.

Kahraman, Hüseyin. (2014), **Hareket Dergisi, Fikir Tarihinin Dönüm Noktasıdır**. Cihan Dergi

Kara, İsmail. (2014) **Türkiye’de İslamcılık Düşüncesi Metinler/ Kişiler 1**. İstanbul: Dergah Yayınları.

Kara, İsmail. (2014) **Türkiye’de İslamcılık Düşüncesi Metinler/ Kişiler 2**. İstanbul: Dergah Yayınları.

Karabaşoğlu, Metin. (2011) **Said Nursi**, İstanbul: İletişim Yayınları.

Komsuoğlu, Ayşegül, Kurtoğlu Eskişar, Gül. M. (2009). **Siyasal İslam’ın Farklı Yüzleri**. İstanbul: Profil Yayıncılık.

Kılıç, Koray (2018). **İslamcılık (Bir Osmanlı İdeolojisi)**, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi.

Kural, Beyza. (2013). **Kanlı Pazar’dan Önce Gazeteler** [www.Bianet.org](http://www.bianet.org/biamag/genclik/144384-kanli-pazar-dan-once-gazeteler).
<http://www.bianet.org/biamag/genclik/144384-kanli-pazar-dan-once-gazeteler>
(Erişim Tarihi: 05.06.2017)

Kurtoğlu, Zerrin. (2011). **Türkiye’de İslamcılık Düşüncesi ve Siyaset.** İslamcılık. İstanbul: İletişim Yayınları.

Kuşçu, Mehmet. (1993), **Hilal Dergisi -1”** Haksöz Dergisi, sayı: 30

Lekesiz, Ömer. (28.07.2012) Üç Vakte Kadar İslamcılık. Yeni Şafak Gazetesi, sayfa: 14

Manaz, Abdullah (2008), **Siyasal İslamcılık, Dünya’da Siyasal İslamcılık.** İstanbul: IQ Yayıncılık.

Mardin, Şerif (2010). **Türkiye’de Toplum ve Siyaset.** İstanbul: İletişim Yayınları.

Mardin, Şerif. (2011), **Türkiye, İslam ve Sekülerizm.** İstanbul: İletişim Yayınları.

Maviş, Nazım (2006), **Türk Siyasal Yaşamında Millî Görüşün Doğuşu: MNP.** Ankara: Keşif Yayınları.

Mert, Nuray. (2011), **Türkiye İslamcılığına Tarihsel Bir Bakış.** İstanbul: İletişim Yayınları.

Oral, Özgür. (2011), **Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır,** Haz: Tanıl Bora ve Murat Gültekingil. İslamcılık. İstanbul: İletişim Yayınları.

Özdalga, Elizabeth. (2007), **İslamcılığın Türkiye Seyri: Sosyolojik Bir Perspektif.** İstanbul: İletişim Yayınları.

Özdenören, Rasim. (2011) **Necip Fazıl Kısakürek,** Haz: Tanıl Bora ve Murat Gültekingil, İstanbul: İletişim Yayınları.

Sancak, İbrahim. (2014), **İslamcılık Meselesi.** İstanbul: Fikir Teknesi Yayınları.

Said, Edward. W (2017) **Medya’da İslam.** Çev: Aysun Babacan. İstanbul: Metis Yayınları.

Sala, Bedir. (2014) **Said Halim Paşa: Nostalji ve Ütopyaya Mesafeli Bir İslamcı.** Tezkire Dergisi, sayı: 48

Sırma, İhsan Süreyya. (2014), **Müslümanların Tarihi.** İstanbul: Beyan Yayınları.

Su, Hüseyin. (2003), **Diriliş Düşüncesi ve Yöntemi**, İstanbul: Hece Dergisi, Sayı: 73

Subaşı, Necdet. (2011), **1960 Öncesi İslami Neşriyat: Sindirilme, Tahayyül ve Tefekkür**. Haz: Tanıl Bora ve Murat Gültekingil. İstanbul: İletişim Yayınları.

Şentürk, Hulusi. (2011), **İslamcılık: Türkiye’de İslami oluşumlar ve Siyaset**. İstanbul: ÇıraYayınları.

Tiftçiki, Osman. (2011), **İslamcılığın Doğuşu**. İstanbul: Akademi Yayıncılık

Topçu, Nuray. (2011) **İslam Ahlakı**. İstanbul: Dergah Yayınları

Tosun, Necip. (2013) **Günümüz İslami Düşüncenin Yazınsal Görünümleri. Notos Dergi**, sayı: 40

Türkmen, Hamza. (2008) **Türkiye’de İslamcılığın Kökleri**. İstanbul: Ekin Yayınları.

Türkmen, Hamza. (2011), **Hareket Dergisi (1939-1982)**. Haz: Tanıl Bora ve Murat Gültekingil. İslamcılık. İstanbul: İletişim Yayınları.

Türkmen, Hamza (2014), **Türkiye’de İslamcılık ve Özeleştir**. İstanbul: Ekim Yayıncılık.

Türküne, Mümtazer. (2011), **Siyasî İdeoloji Olarak İslâmcılığın Doğuşu**. İstanbul: İletişim Yayınları

Uğurlu Fatih. (1986), **Yıllar Sonra Bugün Gazetesine Dönüşecek Olan Yeni İstiklal**. Altınoluk Dergisi, sayı: 6

Uğurlu, Fatih. (1986) “Günümüz İslam Alimleri Türkiye’ye Hilal Dergisi İle Girdi.” **Altınoluk Dergisi**, sayı: 8

Yavuz, Hakan. (2011), **Mİlli Görüş Hareketi: Muhalif ve Modernist Gelenek**. Haz: Tanıl Bora ve Murat Gültekingil. İslamcılık. İstanbul: İletişim Yayınları.

Yenikaya, Selim. (2010), **Mİlli Mücadelenin Manevi Dergisi: Sebilürreşad**. www.dunyabulteni.com.http://www.dunyabulteni.net/haber/137313/Mİllimucadelenin-manevi-dergisi-sebilurresad(Erişim Tarihi: 15.12.2017).

Yıldırım, Ercan. (2014), **Cumhuriyet İslamcılığının Kurucu Unsurlarından Necip Fazıl Kısakürek**. İtibar Dergisi, Sayı: 33.

Yılmaz, Nuri (2018), **İslami Mücadele ve Yeni Dönemde İslamcılık**. İstanbul: Mana Yayınları.

Yorgancılar, Serkan. (2006), **1965 Sonrası İslamcı Bir Hareket Olarak Mİlli Türk Talebe Birliğı**. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 9 Eylül Üniversitesi, İzmir

Zurcher, Erik-Jan. (2013), **Kemalizm Öncesi ve Sonrası İslamcı Muhalefete Dair Bir Araştırma: Sebilürreşad**. (Çev: R. N. Bali.) Dünya ve İslam Dergisi, Sayı: 1.

EKLER

EK 1: Kodlama Cetveli:

BİÇİMSEL DEĞİŞKENLER		
1)Derginin adı		
1- Milli Gençlik 2- Çatı		
2)İçeriklerin Yayın Dönemi		
1- 1965 sonrası	2- 1980 öncesi	
3)İçeriğin Yayınlandığı Sayfa		
1-Birinci Sayfa 4- Kültür 2-Birinci Sayfa ve devamı 5- Edebiyat 3-Etkinlik 6-Spor		
4) Sayfalarda Reklam Kullanımı Var Mı?	EVET	HAYIR
5) Sayfalarda Fotoğraf Kullanımı Var Mı?	EVET	HAYIR
6)İçeriğin Türü	3-Reklam 4-Çizim	
1-Metin 2-Fotoğraf		
İÇERİK DEĞİŞKENLERİ		
7) İçerik Konuları		
1-İslam 2-Müslümanlar 3-Siyaset 4-Kur'an	5-Sünnet 6-Cihat 7-Şeriat 8-İslamcılık	6-Edebiyat 7-Müzik 8-Resim 9-Spor
8) İçeriklerde Biz/Onlar Vurgusu Var Mı?	EVET	HAYIR
9) İçeriklerde Sistem Eleştirisi Var Mı?	EVET	HAYIR
İçeriklerde İşlenen Temalar		
11) Müslümanlar'ın Temel Sorunları	EVET	HAYIR
12) İslamcılarının Hedefleri	EVET	HAYIR
13) İslamcılarının Faaliyetleri	EVET	HAYIR

Ek 2: Dergilerin Kapaklarından Örnekler:



Mİlli Gençlik Dergisi 1975 Yılı Ocak Sayısı

millî gençlik

Fikir San'at Hareket

aylık mecmua



TEMMUZ 1978

SAYI: 31

Millî Gençlik Dergisi 1978 Yılı Temmuz Sayısı

MİLLÎ GENÇLİK

Fikir, Sanat, Aktüalite ve Aksiyon Dergisi



İMTİSAL-İ «CAHİDÜ FİLLAH» OLUPDUR NİYETİM
DİNİ İSLÂMIN MÜCERRED GAYRETİDİR GAYRETİM.

EY MUHAMMED! MU'CİZATI AHMED-İ MUHTAR İLE
UMARIM, GALİP OLA A'DAYI DİNE, DEVLETİM.

Fatih Sultan Mehmed

MAYIS — HAZİRAN 1975

ON LİRA

6-7

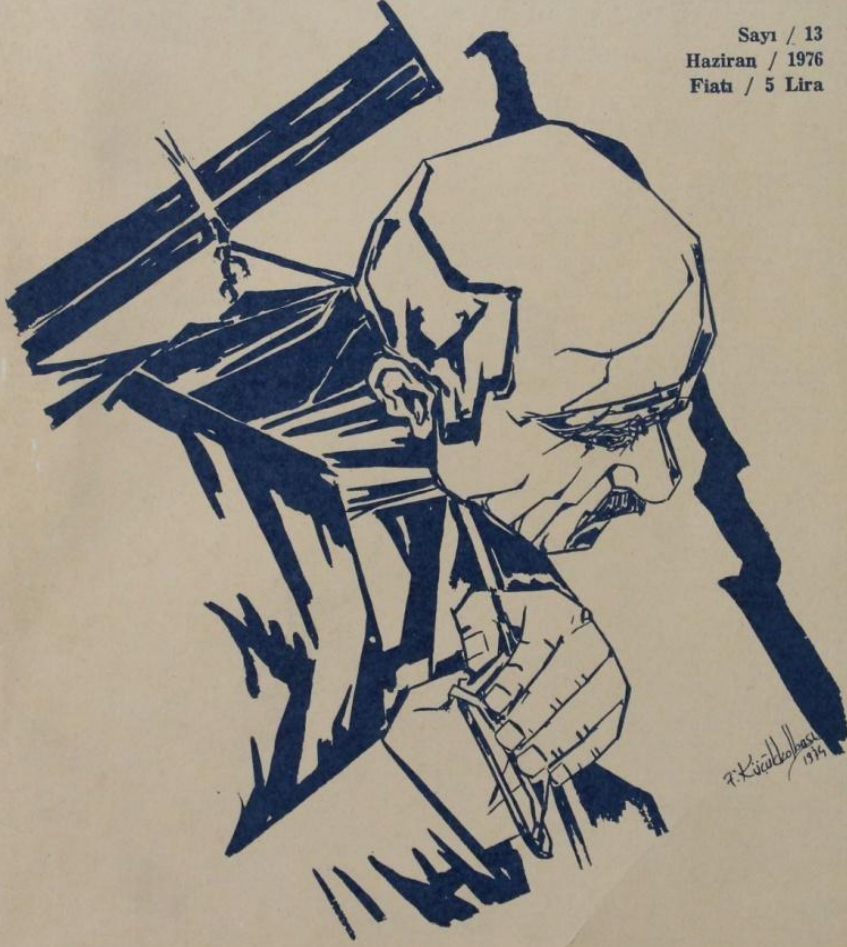
Mİlli Gençlik Dergisi 1975 Yılı Haziran Sayısı

Millî Gençlik

FİKİR, SANAT
AKSIYON

Aylık dergi

Sayı / 13
Haziran / 1976
Fiatı / 5 Lira

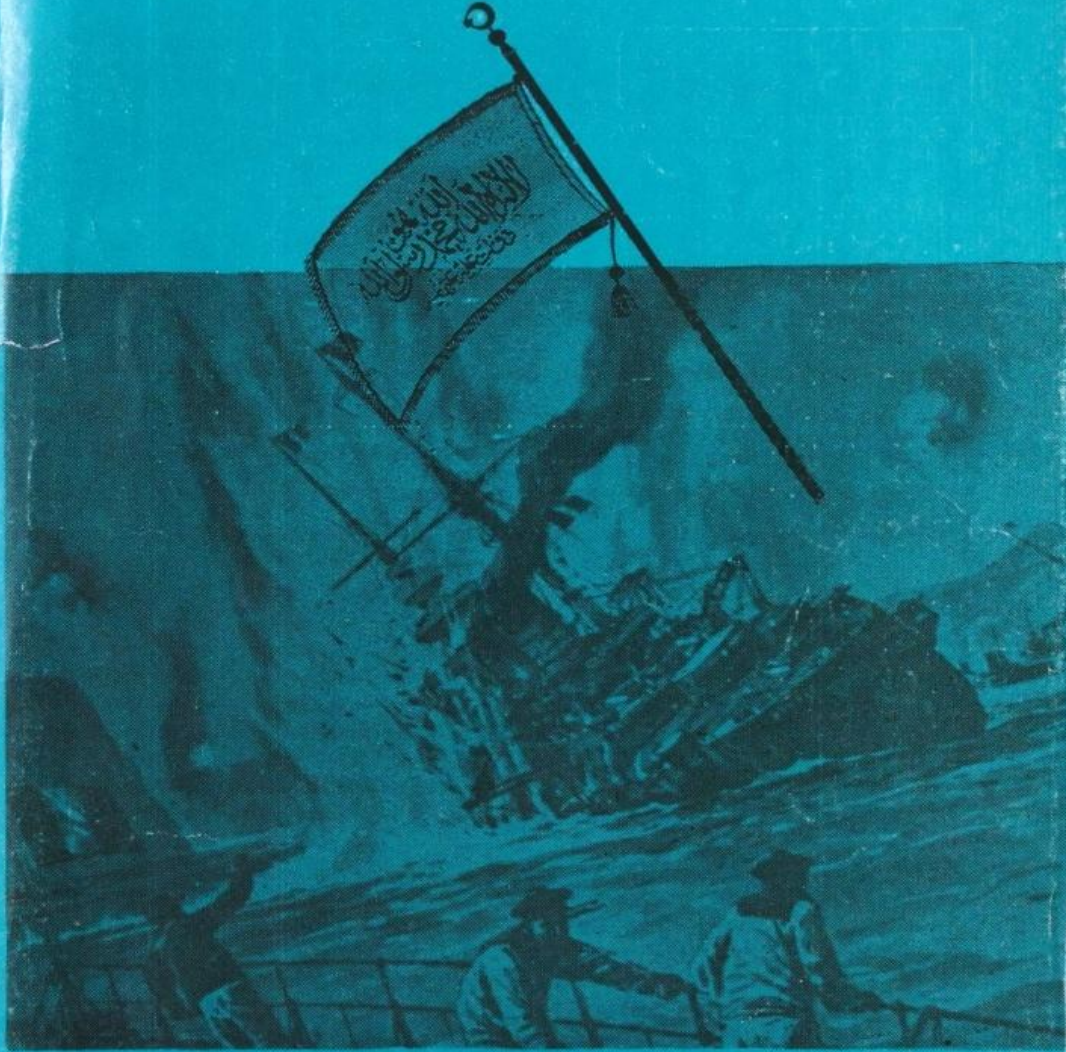


Millî Gençlik Dergisi 1976 Yılı Haziran Sayısı

millî gençlik

fikir sanat hareket

aylık mecmua



nisan: 1 12,5 tl. Çanakkale özel sayısı

Millî Gençlik Dergisi Çanakkale Özel Sayısı

MİLLÎ GENÇLİK

Fikir, Sanat, Aktüalite ve Aksiyon Dergisi



CALLUD : Kaynağımız Kur'an'dır

MTTB'DE VERDİĞİ KONFERANSIN
TAM METNİ...

ŞUBAT 1975

FİYATI: 5 LİRA

3

Milli Gençlik Dergisi 1975 Yılı Şubat Sayısı



Çatı Dergisi 1978 Yılı Mart Sayısı



HABER — YORUM — AKSİYON

AYLIK GAZETE — 250 Kuruş

Dönem: 2, Sayı: 10 ŞUBAT 1976

Rus zulmüne lânet yağıyor

[illegible]

Bile sorunun, dikay saribindeki Sumerle-
rin ginduk hayutini, ortoged Ayvayusuna rin-
sanna, yuzed nasayatin, sozumur ki, anla-
yayim. Onunde yuzar gindurim nizam topu-
nu sinca yuz ginduk inderigi Sozumaydu so-
ma. TBT'de duvayir, «Azeri bir hukuk». Azer-
beycan heres. Qebekistan, Kazakistan, Tu-
kistanlar, Kag kere muk.

Япония-да 3 киң күрсәтмә бирелә (Япония: сүрәтләр, аббревиатуралар һәм башкалар ягын кара). Ул:

kırsı. Cumhuriyetimizin banyosunun becerileri ve be-
le, İspanya, tıbbi, suyu, elektrik, be-
sergisi, renge ile eder. Kanunları baskınları
sarıları, kışın ve nizin ile bileyen
bu Cumhuriyet için, dikkatleri, eklemler
için bileyenlerde bile. Arşın, içinde bileyen
demek, çünkü bileyen ve dikkatleri bileyen
aydık.

TRT'nin bu kezime bir Cumartesi gecesi 20.
... TV haberlerindeki şiddet şu kadar bile ilke
Bu hükümetimiz azadlıklarını müstakkihi bi
baharfele yarmamışmıdır... Türk dev-
letinin, bayrakların ve meşhur TRT mensubiyeti
muhtemeldir... İNGİLİZLERİN MİLLÎ Kİ-
mleri, Söylenişleri Kültür - Rüşdünün
giri yarmamışlar mı?

Aldma belin ilan adine, bökaz gendik
be/a grevine yadlan Cennetige qın bir de fa-
la birney dıymıyızdır. Sadık Mındıl mem-
lınıni İlanlayır ve «İkinci» buuz mısıra be-
maldıdu, e i/fi belin qın gergeli degilse di-
yoruz. Çünkü bir Müslimane ve bir rapian
zıfını sonuneyi. Fokaj dıñnıwık bilencik
Yusurak.

Münchenerinden bahçesinde İsmail Hakkı
 ve Feriye Beyannameleri ve diğerleri
 Zülüm düşünceleri devamlı olmaktadır.
 Mustafa'nın Anlatımında bazılarıdır.

**Sürgündeki Kırımlıların
Vatana Dönemeleri için
Açlık Grevi Yapan
M.CEMİLOĞLU**

**MOSKOF
MEZÂLİMİNİN
KURBANİ
OLDU..**

the health
-Carnegie
Institute
in 1911

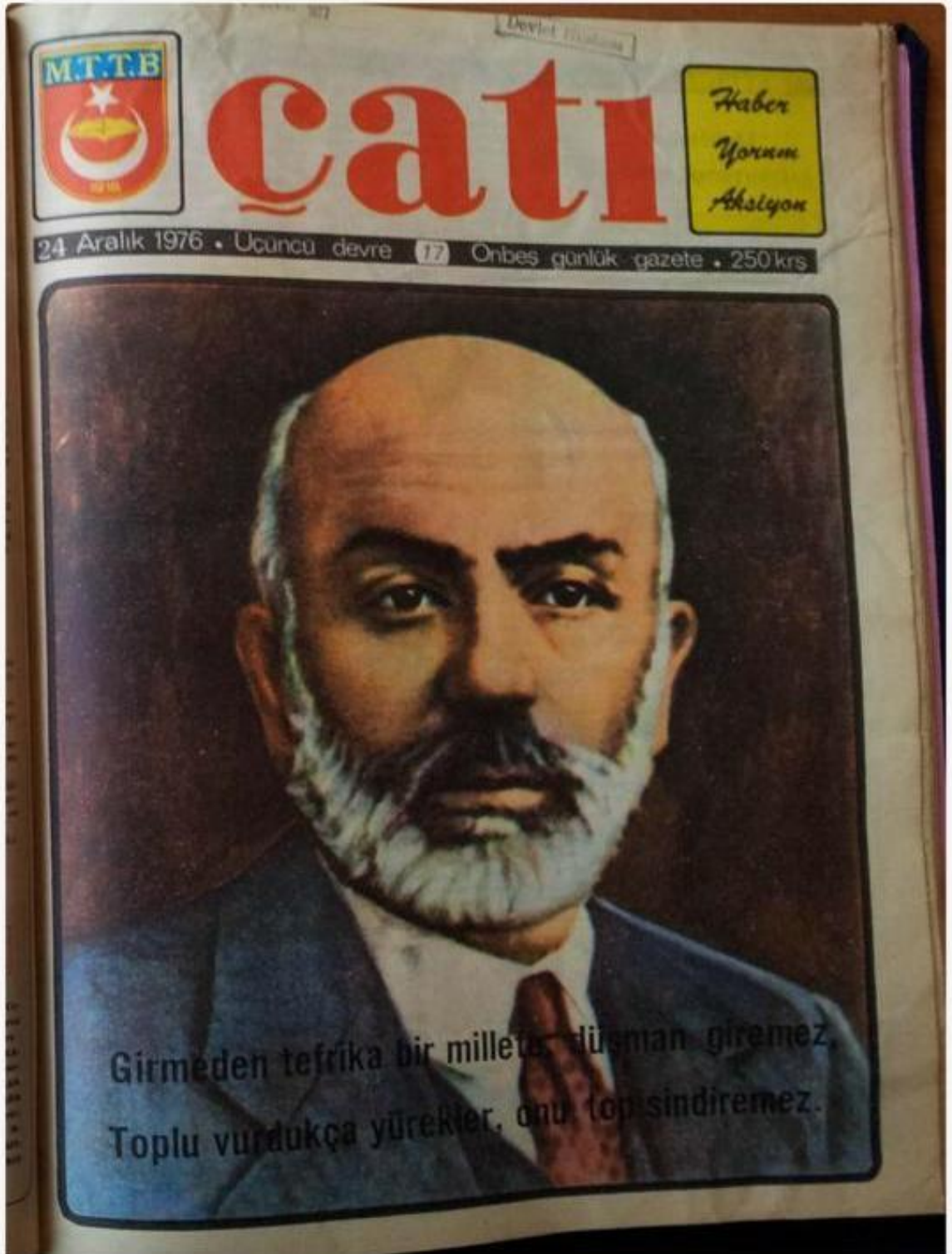
© 1994 by
McGraw-Hill, Inc.



Çatı Dergisi 1976 Yılı Mayıs Sayısı



Çatı Dergisi 1977 Yılı Ocak Sayısı



Çatı Dergisi 1976 Yılı Aralık Sayısı